

Leidimas
lietuvių kalba

Informacija ir pranešimai

65 metai

2022 m. vasario 28 d.

Turinys

I Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės

REZOLIUCIJOS

Regionų komitetas

Mišri 147-oji RK plenarinė sesija per *Interactio*, 2021 12 1–2021 12 2

2022/C 97/01	Rezoliucija dėl 2022 m. Europos Komisijos darbo programos ir 2022 m. Europos regionų komiteto politinių prioritetų	1
2022/C 97/02	Europos regionų komiteto rezoliucija dėl pasiūlymo dėl Europos jaunimo metų	7

NUOMONĖS

Regionų komitetas

Mišri 147-oji RK plenarinė sesija per *Interactio*, 2021 12 1–2021 12 2

2022/C 97/03	Europos regionų komiteto nuomonė „Geresnis reglamentavimas: bendromis jėgomis renkime geresnius teisės aktus“	10
2022/C 97/04	Europos regionų komiteto nuomonė „Europos kovos su vėžiu planas“	17
2022/C 97/05	Europos regionų komiteto nuomonė „Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės įgyvendinimas“	21
2022/C 97/06	Europos regionų komiteto nuomonė „Benamystės panaikinimas Europos Sąjungoje. Vietos ir regionų lygmens perspektyva“	26
2022/C 97/07	Europos regionų komiteto nuomonė „ES ekologinio ūkininkavimo veiksmų planas“	30
2022/C 97/08	Europos regionų komiteto nuomonė „Tvari mėlynoji ekonomika ir akvakultūra“	36
2022/C 97/09	Europos regionų komiteto nuomonė „Naujosios 2020 m. pramonės strategijos atnaujinimas. Bendrosios rinkos stiprinimas siekiant Europos ekonomikos atsigavimo“	43

2022/C 97/10	Europos regionų komiteto nuomonė „Europos Komisijos 2020 m. konkurencijos politikos ataskaita“	50
2022/C 97/11	Europos regionų komiteto nuomonė „2021–2027 m. struktūrinių ir sanglaudos fondų lyčių aspektas, daugiausia dėmesio skiriant veiksmų programų rengimui“	56

III Parengiamieji aktai

Regionų komitetas

Mišri 147-oji RK plenarinė sesija per *Interactio*, 2021 12 1–2021 12 2

2022/C 97/12	Europos regionų komiteto nuomonė „Europos požiūris į dirbtinį intelektą. Dirbtinio intelekto aktas“ (pataisyta nuomonė)	60
--------------	---	----

I

(Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės)

REZOLIUCIJOS

REGIONŲ KOMITETAS

MIŠRI 147-OJI RK PLENARINĖ SESIJA PER INTERACTIO, 2021 12 1–2021 12 2

Rezoliucija dėl 2022 m. Europos Komisijos darbo programos ir 2022 m. Europos regionų komiteto politinių prioritetų

(2022/C 97/01)

EUROPOS REGIONŲ KOMITETAS,

atsižvelgdamas į

- 2022 m. Europos Komisijos darbo programą,
- 2012 m. vasario mėn. Protokolą dėl bendradarbiavimo su Europos Komisija,
- RK rezoliuciją dėl 2020–2025 m. prioritetų ⁽¹⁾,
- RK rezoliuciją dėl pasiūlymų atsižvelgiant į Europos Komisijos 2022 m. darbo programą ⁽²⁾ ir
- RK rezoliuciją dėl 2021 m. ES metinio regionų ir vietos barometro ⁽³⁾,

1. ragina Europos Parlamentą, Tarybą ir Komisiją atsižvelgti į šioje rezoliucijoje išdėstytas pozicijas ir pasiūlymus Bendroje deklaracijoje dėl 2022 m. ES prioritetų teisėkūros srityje ir yra pasirengęs padėti ją įgyvendinti;

2. primena Komisijos išsipareigojimą imtis tolesnių veiksmų dėl pasiūlymų, pateiktų Konferencijoje dėl Europos ateities. Mano, kad interaktyvi daugiakalbė skaitmeninė platforma ir piliečių forumai yra galima ES masto nuolatinio dialogo su piliečiais mechanizmo priemonė ir yra pasirengęs šiame procese atlikti svarbų vaidmenį;

3. palankiai vertina pasiūlymą 2022 m. skelbti Europos jaunimo metais ir išsipareigoja glaudžiai bendradarbiauti su kitomis ES institucijomis ir visais susijusiais suinteresuotaisiais subjektais, kad būtų skatinamas jaunimo dalyvavimas visais lygmenimis;

Žmonėms artimesnė Europa

4. pakartoja savo raginimą Komisijai įtraukti regioninį ir vietos aspektą į Europos demokratijos veiksmų plane numatytą teisėkūros ir ne teisėkūros priemonių taikymo sritį ir pabrėžia, kad svarbu užtikrinti sąžiningus vietos ir regionų rinkimus ir vietos bendruomenėms suteikti daugiau galių kovojant su diskriminacija ir dezinformacija;

5. reikalauja, kad būsimoje teisėkūros iniciatyvoje, kuria bus siekiama apsaugoti žiniasklaidos laisvę, būtų atsižvelgta į vietos ir regionų žiniasklaidos padėtį;

⁽¹⁾ COR-2020-01392-00-00-RES-TRA.

⁽²⁾ COR-2021-02507-00-00-RES-TRA.

⁽³⁾ COR-2021-03857-00-00-RES-TRA.

6. remia Komisijos susitelkimą į veiksmingo teisinės valstybės principo taikymo užtikrinimą, įskaitant ES teisės viršenybės principą, kuris yra būtina sąlyga lygioms teisėms ir teisiniam tikrumui užtikrinti vykdant bendrą politiką;
 7. atkreipia dėmesį į tai, kad reikia toliau dėti pastangas siekiant lygybės sąjungos, be kita ko, siūlant naujas smurto prieš moteris prevencijos ir kovos su juo priemones, ir todėl tikisi dalyvauti steigiant naują tarpinstitucinę ES etikos organą;
 8. yra visapusiškai išipareigojęs įgyvendinti „aktyviojo subsidiarumo“ koncepciją ir pakartoja savo raginimą Komisijos pasiūlymams sistemingai naudoti subsidiarumo vertinimo lentelę;
 9. pritaria ketinimui mažinti piliečiams ir įmonėms tenkančią administracinę naštą taikant principą „kiek plus, tiek minus“. Vis dėlto tikisi, kad šie veiksmai atitiks ES ekonominius, socialinius ir aplinkos apsaugos standartus ir remsis įrodymais pagrįstu požiūriu bei neveikimo kaštų vertinimu;
 10. pakartoja savo raginimą peržiūrėti Tarpinstitucinį susitarimą dėl geresnės teisėkūros, taip pat Geresnio reglamentavimo gaires bei priemonių rinkinį ir į Europos teisėkūros procesą įtraukti daugiapakopio valdymo aspektą, kaip siūlo Subsidiarumo darbo grupė;
 11. atsižvelgdamas į tai palankiai vertina Komisijos išipareigojimą gerinti teritorinio poveikio vertinimus ir tinkamumo kaimo vietovėms užtikrinimo mechanizmą, kad būtų geriau atsižvelgta į skirtingų ES teritorijų poreikius ir ypatumus; pažymi, kad būtina atsižvelgti į pasienio regionus. Todėl RK ragina Komisiją užtikrinti, kad įžanginiuose poveikio vertinimuose ir poveikio vertinimuose būtų nustatytas kiekvienos teisėkūros iniciatyvos galimas skirtingas poveikis teritorijoms; be to, pritaria Komisijos planams 2022 m. surengti plataus masto konferenciją geresnio reglamentavimo tema, ypatingą dėmesį skiriant vietos ir regionų aspektui, kaip Ateičiai tinkamo reglamentavimo platformoje;
 12. pabrėžia didėjančią prognozavimo, kaip politinės priemonės, padedančios rengti įrodymais pagrįstas ilgalaikes perspektyvas, svarbą daugelyje politikos sričių, kuriose vietos ir regionų valdžios institucijoms tenka didelė atsakomybė, pavyzdžiui, ekonominės paramos, demografijos, klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos priemonių, švietimo, sveikatos, įgūdžių ar infrastruktūros srityse. Todėl pakartoja savo išipareigojimą remti Komisiją nustatant vietos ir regionų prognozavimo pajėgumus, kad būtų atsižvelgta į vietos ir regionų patirtį, visų pirma, į metinę strateginio prognozavimo ataskaitą;
- Atsparių bendruomenių kūrimas**
13. reikalauja sistemingai organizuoti daugiapakopes platformas ir dialogus siekiant struktūrinio ir įtraukaus vietos ir regionų valdžios institucijų dalyvavimo planuojant ir įgyvendinant žaliojo kurso iniciatyvas;
 14. pabrėžia didžiulius perėjimo prie žaliosios ekonomikos iššūkius teritorijoms, be kita ko, transporto sektoriuje, pripažįsta ypatingą automobilių pramonės regionų padėtį ir ragina vesti daugiapakopį dialogą siekiant teisingos automobilių sektoriaus pertvarkos;
 15. toliau remis ilgalaikės kaimo vietovių vizijos įgyvendinimą ir perėjimą prie žalesnio, pažangesnio ir tvaraus žemės ūkio. Kaimo darbotvarkės sukūrimas turėtų padėti pamatą kaimo vietovių valdymo mechanizmui, kuris apsaugotų vietos tapatybę ir ypatumą, ir aiškiems kaimo aspekto kiekybiniais rodikliais Europos semestre;
 16. pritaria tam, kad pirmenybė būtų teikiama nulinės taršos tikslui siekiant apsaugoti žmones ir ekosistemas ir tikisi, kad į vietos ir regionų valdžios institucijas bus atsižvelgta būsimame nulinės taršos dokumentų rinkinyje, visų pirma sukuriant atitinkamą suinteresuotųjų subjektų platformą ir parengiant ES regionų rezultatų suvestinę;
 17. ragina teikiant pasiūlymus dėl plastiko ir žiedinės ekonomikos atsižvelgti į atitinkamose RK nuomonėse jau pateiktą informaciją, be kita ko, į vietos ir regionų valdžios institucijų kompetenciją atliekų surinkimo ir tvarkymo srityje;
 18. siekiant kovoti su klimato kaita, skatinti energetikos pertvarką, saugoti aplinką ir įgyvendinti žaliąjį kursą ragina Komisiją toliau propaguoti kosminių technologijų naudojimą ir duomenų prieinamumą vietos lygmeniu;
 19. tikisi, kad Pastatų energinio naudingumo direktyva bus peržiūrėta siekiant visapusiškai įgyvendinti iniciatyvą „Renovacijos banga“ ir ragina Komisiją remtis dabartiniu glaudesniu bendradarbiavimu su RK;

20. pakartoja, kad siekiant, kad ES žaliasis kursas būtų sėkmingas, reikia nuodugniai peržiūrėti Energetikos sąjungos valdymo reglamentą, jį susiejant su JT 2030 m. darbotvarke ir DVT sistema, taip pat su struktūriniu daugiapakopio valdymo įgyvendinimu reguliariai rengiant daugiapakopius dialogus dėl žaliojo kurso;

21. palankiai vertina energijos kainų svyravimų valdymo priemonių rinkinį ir ragina imtis aktyvesnių veiksmų siekiant kovoti su energijos nepriteklumi ir pažeidžiamumu dėl klimato kaitos;

22. palankiai vertina tai, kad pripažįstamas esminis klimato ir biologinės įvairovės krizių ryšys, ir primygtinai reikalauja, kad Europos Komisija toliau skatintų daugiapakopį valdymą ES ir visame pasaulyje, remdamasi Edinburgo deklaracija, ypač rengiantis JT BJK COP 15 ir UNFCCC COP 27; ragina priimti vandenynų teisės aktą, kuriuo remiantis į jūrų aplinkos apsaugą būtų įtrauktos vietos ir regionų valdžios institucijos;

23. ragina dėti daugiau pastangų įgyvendinant ES prisitaikymo prie klimato kaitos strategiją ir remtis prisitaikymo misija bei ES prisitaikymo prie klimato kaitos politikos rėmimo priemone;

24. palankiai vertina Komisijos ryžtą pasiekti 2030 m. skaitmeninės politikos kelyje nustatytus tikslus ir ragina į ES politiką įtraukti skaitmeninę sanglaudą kaip papildomą ekonominės, socialinės ir teritorinės sanglaudos aspektą;

25. apgailestauja, kad vietos ir regionų lygmeniu trūksta atitinkamų rodiklių, kuriais remiantis būtų galima stebėti 2030 m. skaitmeninio dešimtmečio tikslus; todėl siekia parengti tokius rodiklius;

26. palankiai vertina Komisijos išipareigojamą priimti Europos lustų aktą, kad būtų atsižvelgta į didelę ES priklausomybę nuo trečiųjų šalių tiekiamų pažangiųjų technologijų;

27. palankiai vertina paskelbtą teisinę iniciatyvą dėl bendrosios rinkos veikimo užtikrinimo ekstremaliose situacijose priemonės. Ragina Europos Komisiją užtikrinti, kad jos pasiūlyme būtų atsižvelgta į pirmąsias vietas ir regionų valdžios institucijų vaidmenį, ypač kai reikia spręsti bendrosios rinkos sutrikimus teritorijose, kurios yra priklausomos nuo tvirtų tarpvalstybinių tiekimo grandinių ir mainų;

28. palankiai vertina Komisijos ketinimą peržiūrėti ES konkurencijos politiką. Pabrėžia, kad atliekant galimą rinkos apibrėžties peržiūrą būtina gerai apsvarstyti, kokios įtakos tai turės įvairių ES regionų, MVĮ ir vartotojų ekonominei pusiausvyrai;

29. apgailestauja, kad Komisijos darbo programoje nenumatyta veiksmų, kuriais būtų sprendžiami esminiai pokyčiai, kuriuos Europos pramonei atneš žaliasis kursas, skaitmeninimas ir priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimas. Todėl rekomenduoja, kad Komisija savo būsimą pramonės politiką glaudžiau sietų su pasirengimu ateities iššūkiams ir atsižvelgtų į konkurencingų regioninių ekosistemų patirtį, bazinių didelio poveikio technologijų svarbą ir būtinybę užtikrinti pusiausvyrą tarp konkurencingumo ir atviro strateginio savarankiškumo;

30. pabrėžia, kad svarbu apsaugoti piliečių pagrindines teises būsimose ES dirbtinio intelekto (DI) taisyklėse ir griežtinti didelės rizikos DI naudojimui taikomus etikos reikalavimus; palankiai vertina Europos Komisijos viešąją konsultaciją dėl atsakomybės taisyklių pritaikymo prie skaitmeninio amžiaus ir dirbtinio intelekto aktualijų⁽⁴⁾ ir tikisi, kad taip bus atnaujinta sistema, kuria siekiama užtikrinti, kad vartotojams būtų atlyginta DI prietaikų padaryta žala;

31. yra išipareigojęs prisidėti kuriant visavertę Europos sveikatos sąjungą, kurioje būtų laikomasi subsidarumo principo, ir ragina Europos Parlamentą ir regionus atlikti aiškesnį vaidmenį būsimoje ES pasirengimo ekstremaliosioms sveikatos situacijoms ir reagavimo į jas institucijoje, taip pat Europos sveikatos duomenų erdvėje; aiškiai prašo, kad vietos ir regionų valdžios institucijos dalyvautų planuojant ir įgyvendinant atsakus į ekstremaliąsias sveikatos krizes pagal pasiūlymą dėl HERA, taip pat pagal reglamento dėl didelių tarpvalstybinio pobūdžio grėsmių sveikatai projektą;

⁽⁴⁾ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12979-Civil-liability-adapting-liability-rules-to-the-digital-age-and-artificial-intelligence/public-consultation_lt

32. ragina Komisiją atsižvelgti į vietos ir regionų valdžios institucijų vaidmenį vėžio prevencijos srityje; yra pasirengęs patarti rengiant būsimą rekomendaciją dėl tyrimų ir dalyvauti jos įgyvendinimo procese;
33. pakartoja nuomonėje dėl *Naujo migracijos ir prieglobsčio pakto* pateiktas rekomendacijas. Bendra solidarumu grindžiama migracijos politika, kuria užtikrinamas veiksmingas migracijos srautų valdymas, kaip reikalaujama Sutartyse, gali būti įgyvendinta tik dalyvaujant visiems valdymo lygmenims, įskaitant vietos ir regionų lygmenis;
34. pakartoja, kad būtina sukurti veikiančią Šengeno erdvę be vidaus sienų; remia valstybių narių ir Komisijos pastangas apsaugoti ES išorės sienas, kartu laikantis teisinės valstybės principo ir gerbiant žmogaus teises;
35. ragina ES institucijas finansiškai remti tas valstybes nares, kurios sėkmingai saugo ES išorės sienas;
36. pabrėžia, kad siekiant veiksmingai kovoti su tarpvalstybiniais nusikaltimais, visų pirma, terorizmu ir organizuotu nusikalstamumu, būtina stiprinti vietos ir regionų valdžios institucijų, valstybių narių ir teisėsaugos institucijų veiklos koordinavimą, bendradarbiavimą ir keitimąsi svarbiausia informacija;
37. tikisi, kad Komisija imsis tolesnių veiksmų dėl RK prašymo „gilinti“ teritorinius santykius tarp Jungtinės Karalystės (JK) ir ES. RK prisidės prie teritorinio bendradarbiavimo su decentralizuotomis šalimis ir JK vietos ir regionų valdžios institucijomis palengvinimo ir plėtojimo ne tik pagal Prekybos ir bendradarbiavimo susitarimo institucinę struktūrą;
38. ragina Komisiją, visų pirma per jungtinius konsultacinius komitetus su Juodkalnija, Šiaurės Makedonija, Serbija ir per RK Vakarų Balkanų darbo grupę teikti nuolatinę ir struktūruotą paramą tarpusavio bendradarbiavimui tarp Vakarų Balkanų vietos valdžios institucijų ir jų partnerių ES. Palankiai vertina tai, kad atnaujinta TAIEX strateginė parama Vakarų Balkanų vietos valdžios institucijoms;
39. palankiai vertina nuolatinę Komisijos išipareigojimą palaikyti Rytų partnerystę, visų pirma atsižvelgiant į RK pasiūlymą įsteigti Rytų partnerystės viešojo administravimo akademiją;
40. pakartoja, kad visos ES institucijos, įgyvendindamos atnaujintą partnerystę su pietinėmis kaimyninėmis šalimis, vietos ir regionų valdžios institucijas turėtų laikyti pagrindinėmis darnaus vystymosi partnerėmis siekiant paskatinti naują decentralizacijos reformų dinamiką;
41. ragina Komisiją pripažinti vaidmenį, kurį vietos ir regionų valdžios institucijos gali atlikti prisidedamos prie taikos ir gerovės trečiojoje šalyje, įgyvendinant tokias iniciatyvas kaip Nikosijos iniciatyva. Tai konkretus tarpusavio bendradarbiavimo pavyzdys;
42. ragina parengti aiškų ES civilinės saugos mechanizmo ir jo priemonių, apimančių ir nelaimių prevenciją bei pasirengimą joms, ir kolektyvinio reagavimo į nelaimės pajėgumus, ilgalaikių išipareigojimų ir finansinio stiprinimo planą. Taip pat ragina Komisiją įtraukti regioninę ir vietos nelaimių valdymo patirtį į neseniai įsteigtą Europos civilinės saugos žinių tinklą;

Sanglauda – mūsų pagrindinė vertybė

43. pabrėžia itin svarbų sanglaudos politikos vaidmenį, todėl reikalauja, kad miestams ir regionams būtų suteikta galimybė kuo geriau pasinaudoti priemone „Next Generation EU“ siekiant konsoliduoti ilgalaikes ir tvarias investicijas, kurias jie planuoja pagal sanglaudos politiką;
44. ragina Komisiją savo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės peržiūros ataskaitoje, kuri turi būti pateikta iki 2022 m. liepos mėn. (EGADP reglamento 16 straipsnis), informuoti apie vietos ir regionų valdžios institucijų dalyvavimą nacionalinių ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų įgyvendinimo etape; prašo visapusiškai laikytis partnerystės principo ir jį taikyti Teisingos pertvarkos fonde (TPF) ir pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę (EGADP), taip pat skubiai patvirtinti visus NEGADP;
45. palankiai vertina tai, kad Komisija iš naujo imasi ekonomikos valdymo peržiūros, ir mano, kad atėjo laikas persvarstyti ES fiskalinę sistemą, kad viešosios investicijos ir viešosios paslaugos vėl netaptų koreguojamu kintamuoju;
46. apgailestauja, kad Išplėstinėje atsako į koronaviruso grėsmę investicijų iniciatyvoje Komisija nesvarstė galimybių vieneriems papildomiems metams pratęsti 100 proc. bendro finansavimo normą ir padidinti *de minimis* ribą, taip atsižvelgiant į regionų ir vietos valdžios institucijų vis dar patiriamus biudžeto suvaržymus;

47. palankiai vertina sprendimą atnaujinti ES strateginę partnerystę su atokiausiais regionais, kad būtų tinkamai atsižvelgta į COVID protrūkio poveikį ir koreguojama ES parama;

48. yra susirūpinęs dėl to, kad valstybėse narėse partnerystės susitarimų patvirtinimas užtrunka ilgai ir dėl to įsisavinama mažai turimų struktūrinių fondų lėšų; siūlo regionams ir ES institucijoms glaudžiai bendradarbiauti, kad patvirtinimas, įskaitant veiksmų programų patvirtinimą, vyktų greičiau;

49. prašo Komisijos greta esamos interneto svetainės ryšiams su investuotojais sukurti specialų interneto portalą, skirtą Europos obligacijų emisijoms, kuriame būtų pateikti išsamūs suvestiniai duomenys apie visas obligacijas ir vekselius, kuriais prekiaujama pagal priemonę „NextGenerationEU“, ir apie priemonės „NextGenerationEU“ žaliąsias obligacijas;

50. pabrėžia, kad reikia ES politinės sistemos, kuri sudarytų sąlygas veiksmingai kurti ir valdyti tarpvalstybines viešąsias paslaugas; taip pat ragina sukurti tvirtesnę teisinę sistemą regionų ir vietos veikėjų bendradarbiavimui ES pasienio regionuose remti, užtikrinant minimalius tarpvalstybinio bendradarbiavimo standartus krizės atveju, kad būtų išlaikytas pakankamas viešųjų paslaugų lygis;

51. apgailestauja, kad į Komisijos darbo programą neįtrauktos kelios 2022 m. planuotos darnaus ir išmanaus judumo strategijos priemonės, visų pirma susijusios su mišriuoju vežimu, upių informacijos paslaugomis ir tarptautinio geležinkelių transporto veiksmingumu. Tačiau palankiai vertina tai, kad į darbo programą įtrauktos „daugiarūšio skaitmeninio judumo paslaugos“, ir pabrėžia, kad kolektyvinis viešasis transportas, kurį kaip visuotinės ekonominės svarbos paslaugą dažnai organizuoja pačios vietos ir regionų valdžios institucijos, turi sudaryti šios iniciatyvos pagrindą;

52. pakartoja, kad reikia skubiai įgyvendinti Europos socialinių teisių ramstį ir kitus nei BVP rodiklius ekonominei, socialinei ir aplinkos apsaugos pažangai vertinti, taip sudarant sąlygas pereiti prie tvarios gerovės ekonomikos;

53. nekantriai laukia rekomendacijos dėl minimalių pajamų, nes tai bus žingsnis siekiant panaikinti skurdą ES ir labai reikalinga tolesnė deramo minimaliojo darbo užmokesčio direktyvos įgyvendinimo priemonė;

54. palankiai vertina tai, kad sukurta Europos kovos su benamyste platforma, nes tai pirmas žingsnis, atspindintis RK kelerių metų reikalavimus vykdyti veiksmingesnę kovos su benamyste politiką;

55. ragina Komisiją būsimoje Europos priežiūros strategijoje tinkamai atsižvelgti į RK neseniai atliktą darbą priežiūros darbuotojų ir priežiūros paslaugų klausimais;

56. nekantriai laukia Komisijos ugdymo dokumentų rinkinio ir pabrėžia, kad svarbu užtikrinti sinergiją ir suderinamumą su būsimois iniciatyvomis, kuriomis siekiama gerinti skaitmeninius įgūdžius;

57. palankiai vertina siūlomą iniciatyvą ALMA (*Aim, Learn, Master, Achieve* (Siekti, mokytis, išmokyti, pasiekti)) ir pabrėžia būtinybę užtikrinti, kad programai skirti ištekliai atitiktų didelį nesimokančių, nedirbančių ir mokymuose nedalyvaujančio (NEET) jaunimo skaičių ES;

58. pabrėžia būtinybę Europos mokslinių tyrimų erdvę paversti tikrove, visus valdžios lygmenis apimančiu strateginiu ir koordinuotu požiūriu remiant regionines inovacijų ekosistemas, ir tikisi kartu su Komisija plėtoti regioninių EMTE centrų koncepciją;

59. remia programos „Horizontas“ misijų, kurios yra ryžtingas žingsnis sprendžiant visuomenės uždavinius, įgyvendinimą, tačiau taip pat pabrėžia, kad būtina sukurti veiksmingą daugiapakopio valdymo sistemą, kuri misijas sujungtų su vietos ir regionų vystymosi strategijomis, ekonomikos gaivinimo po COVID pandemijos priemonėmis ir inovacijų finansavimu iš struktūrinių fondų;

60. apgailestauja, kad darbo programoje nėra minima pažangioji specializacija – svarbi koncepcija, kuria siekiama sutelkti įvairias inovacijoms skatinti skirtas programas ir politikos priemones;

61. apgailestauja, kad 2022 m. Komisijos darbo programoje nepaminėtas Komiteto pasiūlymas dėl naujos 2030–2050 m. Europos turizmo strategijos; ragina Komisiją pateikti naują tvaraus turizmo platus užmojo viziją, atsižvelgiant tiek į COVID-19 poveikį, tiek į žaliąjį ir skaitmeninį ekonomikos gaivinimą;
62. paveda Komiteto pirmininkui perduoti šią rezoliuciją Europos Komisijai, Europos Parlamentui, ES Tarybai pirmininkaujantioms Slovėnijai ir pirmininkausiančioms Prancūzijai ir Čekijai, taip pat Europos Vadovų Tarybos pirmininkui.

Briuselis, 2021 m. gruodžio 1 d.

*Europos regionų komiteto
pirmininkas*

Apostolos TZITZIKOSTAS

Europos regionų komiteto rezoliucija dėl pasiūlymo dėl Europos jaunimo metų**Pateikė EPP, PES, „Renew Europe“, ECR, EA ir Žaliųjų frakcijos**

(2022/C 97/02)

EUROPOS REGIONŲ KOMITETAS,

— atsižvelgdamas į Europos Komisijos pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Europos Sąjungos Tarybos sprendimo dėl 2022-ųjų – Europos jaunimo metų ⁽¹⁾,

1. palankiai vertina Europos Komisijos pasiūlymą 2022-uosius paskelbti Europos jaunimo metais ir pritaria bendriems pasiūlymo tikslams skatinti jaunimą dalyvauti demokratiname ir pilietiniame gyvenime ir remti jų talentų ugdymą ir asmeninį, socialinį bei profesinį tobulėjimą žalesnėje, labiau skaitmeninėje ir įtrauktesnėje Sąjungoje;
2. pabrėžia, kad 2022-ieji – Europos jaunimo metai – turėtų suteikti galimybę skatinti jaunimą dalyvauti demokratiname gyvenime siekiant stiprinti tiek dalyvaujamąją, tiek atstovaujamąją demokratiją, ne tik informuojant jaunimą apie jiems aktualias priemones, bet ir įtraukiant jį į šių priemonių rengimą, jų valdymą ir įgyvendinimą;
3. šiuo tikslu pabrėžia, kad jaunimą būtina įtraukti į ES, nacionalinio, regionų ir vietos lygmens sprendimų priėmimo procesus, be kita ko, žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos politikos srityse, kuriose pastebimi skirtumai tarp kartų. Ypatingą dėmesį reikėtų skirti stiklo luboms, kurios jaunimui neleidžia aktyviai dalyvauti politiniame gyvenime; atsižvelgdamas į tai pabrėžia pagrindinį vietos ir regionų valdžios institucijų vaidmenį skatinant jaunimo dalyvavimą vietos demokratiname gyvenime ir remiant vietos jaunimo organizacijas, jaunimo tarybas ir jaunimo parlamentus;
4. šiuo požiūriu pabrėžia Konferencijos dėl Europos ateities svarbą stiprinant bendromis vertybėmis grindžiamą europinę tapatybę ir pilietybę ir mažinant demokratijos stoką ES; ragina Europos Parlamentą, ES Tarybą ir Europos Komisiją užtikrinti, kad būtų visapusiškai atsižvelgiama į jaunimo pasiūlymus, pateikiamus įvairiais kanalais, pavyzdžiui, per 2021 m Europos jaunimo renginį;
5. mano, jog tam, kad Europos jaunimo metų poveikis būtų ilgalaikis ir būtų pripažintas sąveikinis jaunimo politikos pobūdis, jaunimui skirtais metais taip pat reikėtų siekti jaunimo perspektyvą integruoti į visas ES politikos sritis ES, nacionaliniu, regionų ir vietos lygmenimis;
6. yra pasirengęs savo darbe toliau stiprinti Jaunųjų išrinktų politikų programą ir su kitais suinteresuotaisiais subjektais pasidalyti šios programos geriausios patirties pavyzdžiais; šiuo požiūriu atkreipia dėmesį į tai, kad RK vietos dialogai yra veiksminga priemonė sustiprinti atvirą abipusę komunikaciją dėl ES politinės darbotvarkės su piliečiais, ypač su jaunimu, ir perduoti jų požiūrį ES sprendimų priėmimo proceso dalyviams;
7. palankiai vertina įtraukumui teikiamą svarbą ir pripažįsta, kad Europos jaunimo metų tikslus bus galima pasiekti tik atsižvelgiant į viso jaunimo, kuriam būdinga įvairovė, poreikius bei siekius ir kartu siekiant užtikrinti lygias galimybes. Tai pasakytina apie jaunimą iš kaimiškųjų, periferinių ir mažiau išsivysčiusių regionų, taip pat socialine įvairove pasižyminčias arba dėl socialinės ir ekonominės kilmės, lyties, rasės, religijos, seksualinės orientacijos, kilmės ar negalios pažeidžiamas grupes;
8. mano, kad Europos metai turėtų būti skirti ne tik jaunimui iš 27 ES valstybių narių, bet ir jauniems migrantams ir plėtos šalių jaunimui;
9. mano, kad Europos metai turėtų suteikti postūmį stiprinti kartų solidarumą siekiant didesnės socialinės, ekonominės ir teritorinės sanglaudos ir įtrauktesnės visuomenės; todėl pabrėžia stiprėjančius demografinius pokyčius, kurie teritoriniu lygmeniu yra labai skirtingi, be kita ko, dėl protų nutekėjimo ir įtekėjimo. Europos jaunimo metais reikėtų išnagrinėti itin didelį tokių pokyčių poveikį jaunimui, atsižvelgiant į kartų solidarumą ir profesinį gyvenimą, taip pat miesto ir kaimo atotrūkį;

⁽¹⁾ COM(2021) 634 final.

10. pažymi, kad COVID-19 krizė jaunimui padarė didelį neigiamą poveikį švietimo, užimtumo, psichikos sveikatos ir finansinių pajamų srityse; ragina Europos metais dėti daugiau pastangų spręsti su jaunimo nedarbu ir mažų garantijų darbo sąlygomis susijusias problemas, įskaitant nemokamas stažuotes ir galimybes gauti būstą, ir kurti jaunimui skirtas naujas deramas darbo vietas, kartu sprendžiant itin svarbų perspektyvių įgūdžių klausimą;

11. pabrėžia, kad įgyvendinant priemones, užtikrinančias jaunimo įsitraukimą į darbo rinką, svarbus yra vietos ir regionų valdžios institucijų ir kitų suinteresuotųjų subjektų, įskaitant privatųjį sektorių ir trečiojo sektoriaus įstaigas, dalyvavimas; mano, kad švietimo ir mokymo sistemos turėtų labiau padėti suderinti jaunimo įgūdžius su darbo rinkos poreikiais, kad jaunimui būtų lengviau įgyti įgūdžių ir išteklių, reikalingų jiems tapti savarankiškais ir dalyvauti šiame procese; pabrėžia, kad visų pirma tai turi būti užtikrinta pasienio regionuose;

12. ragina ypatingą dėmesį skirti jaunimo verslumui, šiuo tikslu remiant jaunus verslininkus, be kita ko, sudarant palankesnes sąlygas gauti finansavimą ir daug dėmesio skiriant mažosioms ir vidutinėms įmonėms bei startuoliams, nes jie šioje srityje dažnai susiduria su sunkumais, taip pat propaguoti priemones, skatinančias įmones įdarbinti jaunimą, ir jų mokymą; primena, kad svarbu nuo mažens ugdyti verslumą, inovacijas, kritinį mąstymą, gebėjimą priimti sprendimus, pakantumą neapibrėžtumui, lyderystę, bendradarbiavimą, sėkmės ir nesėkmės priėmimą ir kitas vertybes bei įgūdžius;

13. tikisi, kad Europos metai taps svarbiu kelrodžiu siekiant Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų plano tikslo iki 2030 m. penkiais milijonais sumažinti skurdo ar socialinės atskirties riziką patiriančių vaikų skaičių ir sparčiau įgyvendinti Europos vaiko garantijų sistemą, pagal kurią valstybės narės užtikrina veiksmingą ir nemokamą galimybę naudotis ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros, švietimo ir mokyklinės veiklos paslaugomis, kiekvieną dieną mokykloje bent kartą gauti sveiko maisto, naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis, taip pat veiksmingą galimybę sveikai maitintis ir gyventi tinkamame būste;

14. atkreipia dėmesį į tai, kad nepaprastai svarbios yra didžiulės Europos investicijos į švietimą ir kultūrą, taip pat į pilietinį švietimą ir gebėjimą naudotis žiniasklaidos priemonėmis, nes pastarasis yra labai svarbus siekiant įgalinti jaunimą saugiai naudotis socialinėse medijose ir kitur pateikiama informacija ir nepasiduoti dezinformacijai. Atsižvelgiant į tai, taip pat reikia investuoti Europos lygmeniu į jaunimo atliekamus mokslinius tyrimus.

15. dar kartą patvirtina savo ketinimą, tęsiant Europos geležinkelių metų veiklą, bendradarbiauti su Europos Komisija siekiant toliau plėtoti iniciatyvą „Discover EU“ ir padaryti ją geografiniu požiūriu įtraukesnę, remti iniciatyvos „Discover EU“ įkvėptas regionines programas ir tai susieti su kultūros renginiais ir Europos miestuose ir regionuose sudaromomis galimybėmis;

16. palankiai vertina Europos Komisijos išipareigojimą atlikti ES jaunimo padėties studijas ir mokslinius tyrimus; pabrėžia, kad šios pastangos turėtų padėti spręsti nepakankamų vietos ir regionų lygmens duomenų apie jaunimą problemą, nes tai labai apsunkina regionų ir vietos valdžios institucijų darbą, stengiantis tinkamai parengti ir veiksmingai įgyvendinti atskiroms atvejams ir konkrečiai teritorijai pritaikytos jaunimo politikos priemones;

17. palankiai vertina pasiūlymą rengti valstybių narių paskirtų nacionalinių koordinatorių, atsakingų už dalyvavimo Europos jaunimo metų veikloje organizavimą, posėdžius ir siūlo stebėtojo teisėmis kviesti šiuose nacionalinių koordinatorių posėdžiuose dalyvauti RK;

18. palankiai vertina RK jaunųjų išrinktų politikų parengtas rekomendacijas dėl Europos jaunimo metų ir ragina Europos Komisiją, rengiant ir vykdant Europos jaunimo metų veiklą ir iniciatyvas, kuo labiau į jas atsižvelgti;

19. pripažįsta, kad Europos jaunimo sostinės apdovanojimas yra jaunimo įgalėjimą užtikrinanti iniciatyva, nes ja visapusiškai pripažįstamas jaunimo vaidmuo ir didinamas informuotumas apie jaunimo poreikius ir siekius Europos ir vietos lygmenimis; todėl mano, kad reikėtų ieškoti Europos jaunimo sostinės ir Europos jaunimo metų sąveikos taškų siekiant sustiprinti jų abipusį veiksmingumą ir informacijos sklaidą;

20. pabrėžia, kad 2022-iesiems – Europos jaunimo metams skirtuose Europos Komisijos biudžeto asignavimuose turėtų būti numatyta daug lėšų pagal kitas, su programa „Erasmus+“ ir Europos solidarumo korpusu nesusijusias ES programas, nepakenkiant esamų projektų įgyvendinimui. Be to, vietos ir regionų valdžios institucijoms turėtų būti suteikta galimybė gauti finansavimą projektams, kuriais bus siekiama remti vietos jaunimo iniciatyvas visais 2022 m. ir vėliau;

21. primygtinai ragina Europos Parlamentą ir Europos Sąjungos Tarybą skubiai pasiekti susitarimą dėl Europos jaunimo metų, kad šią veiklą būtų galima pradėti nuo 2022 m. sausio mėn.;
22. paveda Komiteto pirmininkui perduoti šią rezoliuciją Europos Komisijai, Europos Parlamentui, ES Tarybai pirmininkaujančiai Slovėnijai ir pirmininkausiančioms Prancūzijai ir Čekijai, taip pat Europos Vadovų Tarybos pirmininkui.

Bruselis, 2021 m. gruodžio 2 d.

*Europos regionų komiteto
pirmininkas*

Apostolos TZITZIKOSTAS

NUOMONĖS

REGIONŲ KOMITETAS

MIŠRI 147-OJI RK PLENARINĖ SESIJA PER INTERACTIO, 2021 12 1–2021 12 2

Europos regionų komiteto nuomonė „Geresnis reglamentavimas: bendromis jėgomis renkime geresnius teisės aktus“

(2022/C 97/03)

Pranešėjas	Piero Mauro Zanin (IT / EPP), Friulio-Venecijos Džulijos regiono tarybos pirmininkas ir narys
Pamatinis dokumentas	Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Geresnis reglamentavimas: bendromis jėgomis renkime geresnius teisės aktus“ Briuselis, 2021 4 29 COM(2021) 219 <i>final</i>

POLITINĖS REKOMENDACIJOS

EUROPOS REGIONŲ KOMITETAS

Geresnis reglamentavimas – parama ES ekonomikos atsigavimui

1. pabrėžia, kad ES geresnio reglamentavimo sistemą Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO) laiko vienu pažangiausių pasaulyje reguliavimo modelių, pagal kurį galima parengti kokybiškus ir „tinkamus atečiai“ teisės aktus ir kuris tinka atremti didžiausius Europos Sąjungai iškilusius aplinkos, skaitmeninės ir socialinės pertvarkos iššūkius;
2. pritaria, kad ES teisės aktais turėtų būti kuriama pridėtinė vertė, užtikrinama kuo mažesnė ir atitinkamo reglamento tikslams proporcinga administracinė našta, jie turi būti aiškūs ir skaidrūs bei atitikti subsidarumo ir proporcingumo principus;
3. pabrėžia, kad labai svarbu į geresnio reglamentavimo sistemą įtraukti Europos Sąjungos daugiapakopio valdymo aspektą, nes ES teisės aktus įgyvendina valstybės narės, regionai ir vietos valdžios institucijos: nedalyvaujant už ES teisės aktų įgyvendinimą atsakingiems valdymo lygmenims, negali būti kokybiškų teisės aktų, kurie būtų tinkami bendriems tikslams pasiekti. Todėl Komitetas rekomenduoja Europos Komisijai per visą politikos ciklą, remiantis daugiapakopio valdymo darbo metodu, teikti pirmenybę bendradarbiavimui su regionų ir vietos valdžios institucijomis, ypač su turinčiomis teisėkūros įgaliojimus;
4. pažymi, kad demokratiškai išrinktos vietos ir regionų valdžios institucijos vis dar turi mažai įtakos apibūdiant ES teisės aktus, kuriuos jos turi įgyvendinti, todėl reikia pripažinti, kad jos ir RK, kaip jų institucinis jų atstovas ES lygmeniu, atlieka svarbų vaidmenį Europos valdymo sistemoje;
5. palankiai vertina tai, kad Komisija stiprina savo, kaip Sutarčių sergėtojos, vaidmenį, daug dėmesio skiria veiksmingesniam ES teisės aktų vykdymui užtikrinti ir tuo tikslu ketina imtis dar daugiau veiksmų šioje srityje, ir padeda valstybėms narėms, regionams bei savivaldybėms veiksmingai ir teisingai įgyvendinti Sąjungos teisę. Pasiekus aukštesnį ir veiksmingesnį įgyvendinimo lygį taip pat bus prisidedama prie geresnio reglamentavimo darbotvarkės;

6. ragina Komisiją ieškoti būdų į ES politikos formavimo procesą glaudžiau įtraukti regionų parlamentus, remiantis Sutartyse numatytu išankstinio išpėjimo mechanizmu, siekiant užtikrinti, kad jie galėtų teigiamai prisidėti prie aktyvaus subsidiarumo plėtojimo ⁽¹⁾;
7. mano, kad atėjo laikas bendromis jėgomis rengti geresnius teisės aktus laikantis principo „iš apačios į viršų“, tobulinant ir vienodinant geresnio reglamentavimo priemones (daugelis jų jau yra taikomos regionuose), kad jos būtų suderintos ir būtų dalijamasi geriausia patirtimi ir turimais duomenimis;
8. palankiai vertina Europos Komisijos ketinimą labiau įtraukti piliečius į Europos politikos formavimą šiuo tikslu rengiant konsultacijas, tačiau ragina tai daryti pasinaudojant vietos ir regionų valdžios institucijų ir RK gebėjimu nustatyti piliečiams rūpimus klausimus ir, atliekant tarpininko vaidmenį, juos perduoti;
9. sutinka, kad politikos veiksmai turi būti grindžiami moksliniais ir patikimais įrodymais, kad būtų galima sistemingai vertinti, be kita ko, jų ekonominį, socialinį poveikį ir poveikį lytims bei aplinkai;
10. pritaria Komisijos ketinimui integruoti darnaus vystymosi tikslus (DVT) į ES politikos formavimo ir sprendimų priėmimo procesus, be kita ko, gerinant pasiūlymų dėl darnaus vystymosi analizę ir susijusių komunikaciją; atkreipia dėmesį į tai, kad administracinė ir reglamentavimo našta neturi trukdyti įgyvendinti darnaus vystymosi tikslus ir turi būti vienodai atsižvelgiama į darnaus vystymosi ekonominius, socialinius, lyčių ir aplinkos aspektus; ragina valstybes nares ir vietos ir regionų valdžios institucijas taip pat laikytis tokios nuostatos;
11. pritaria, kad principas „nedaryti reikšmingos žalos“ turėtų būti taikomas visuose sektoriuose, laikantis ES ilgalaikės strategijos iki 2050 m. ⁽²⁾ ir Darbotvarkės iki 2030 m. ⁽³⁾; prašo įtraukti vietos ir regionų valdžios institucijas į išteklių planavimą ir valdymą, nes jos atlieka pagrindinį vaidmenį įgyvendinant aplinkos, klimato ir energetikos politiką; primena RK nuomonę dėl Europos klimato teisės akto ⁽⁴⁾ ir rekomenduoja atsižvelgti į neveikimo kainą, kuri gali turėti ilgalaikių, didelių ir ne iš karto pastebimų pasekmių;
12. ragina Komisiją, valstybes nares ir vietos bei regionų valdžios institucijas priimti suderinamas taisykles, kurios padėtų panaikinti kliūtis ir biurokratinis sunkumus, kurie, sulėtindami ekonomikos atsigavimą, daro neigiamą poveikį piliečių gerovei; prašo Komisijos remti regionus, ypač pasienio ir mažiau išsivysčiusius, skatinant bendrus teisės aktus, remiantis esama pasienio ir pažeidžiamų teritorijų, pavyzdžiui, Europos teritorinio bendradarbiavimo grupių (ETBG), bendradarbiavimo patirtimi;
13. ragina ES institucijas, valstybes nares ir vietos ir regionų valdžios institucijas įgyvendinti su jomis susijusias Subsidiarumo, proporcingumo ir veikimo mažiau, bet efektyviau darbo grupės rekomendacijas ⁽⁵⁾; ragina šias rekomendacijas atnaujinti atsižvelgiant į per pandemiją įgytą patirtį, taip pat į žalosios, skaitmeninės ir socialinės pertvarkos tikslus bei teisingesnės, atsparesnės ir lygesnės ekonomikos ir visuomenės kūrimo įgyvendinant priemonę „Next Generation EU“ tikslus;
14. ragina be kita ko peržiūrėti Tarpinstitucinį susitarimą dėl geresnės teisėkūros, taip pat Geresnio reglamentavimo gaires ir priemonių rinkinį ir į Europos teisėkūros procesą įtraukti daugiapakopio valdymo aspektą, kaip siūlo Subsidiarumo darbo grupė ⁽⁶⁾; pabrėžia, kad svarbu valstybėms narėms ir vietos ir regionų valdžios institucijoms, ypač turinčioms teisėkūros įgaliojimus, skleisti žinias apie geresnio reglamentavimo priemones ir skatinti jomis naudotis; ragina kuo labiau stengtis atsižvelgti į kalbinį aspektą, suderintą terminologiją ir teisingą vertimą, nes tai yra labai svarbu siekiant bendrų geresnio reglamentavimo tikslų visais valdymo lygmenimis;

⁽¹⁾ Nuomonė „Geresnis reglamentavimas. Padėties vertinimas ir įsipareigojimo išlaikymas“, CDR 2579/2019.

⁽²⁾ https://ec.europa.eu/clima/policies/strategies/2050_lt

⁽³⁾ https://ec.europa.eu/international-partnerships/sustainable-development-goals_en

⁽⁴⁾ <https://cor.europa.eu/lt/our-work/Pages/OpinionTimeline.aspx?opId=CDR-1361-2020>

⁽⁵⁾ Subsidiarumo, proporcingumo ir veikimo mažiau, bet efektyviau darbo grupės ataskaita, https://ec.europa.eu/info/files/report-task-force-subsidiarity-proportionality-and-doing-less-more-efficiently_lt.

⁽⁶⁾ 8 rekomendacija.

Bendros pastangos

15. sutinka, kad negalima priimti kokybiškų teisės aktų, jei neatsižvelgiama į rezultatus, pasiektus priimant ankstesnius teisės aktus; atkreipia dėmesį į tai, kad daugelis regionų į savo teisės aktus įtraukė nuostatą dėl vertinimo, siekiami gauti duomenų apie teisės aktų poveikį; pripažįsta, kad už dalijimąsi duomenimis, surinktais bendrame įrodymų registre, yra atsakingos visos Europos, nacionalinės, regionų ir vietos institucijos;

16. pritaria, kad naudinga sukurti bendrą teisėkūros portalą ir rekomenduoja apie jį informuoti visose valstybėse narėse įgyvendinant komunikacijos iniciatyvas;

17. pabrėžia, kad vietos ir regionų valdžios institucijų interneto svetainės gali padėti plačiau informuoti apie Komisijos viešas konsultacijas, platinant kvietimus teikti pasiūlymus ir prireikus skatinant nuolatinį kontaktinių asmenų tinklus, kad būtų galima sužinoti galutinių naudotojų prašymus ir pasiūlymus, nes jų indėlis yra labai svarbus siekiant augimo ir vystymosi tikslų;

Geresnis bendravimas su suinteresuotaisiais subjektais ir plačiąja visuomene

18. palankiai vertina Europos Komisijos ketinimą toliau gerinti konsultacijas ir siūlo kryptingesnę, aiškesnę ir patogesnę konsultacijų sistemą, be kita ko, parengiant labiau subalansuotus, struktūrizuotus, mažiau techninius ir lengviau suprantamus klausimynus; teigiamai vertina tai, kad portale „Išsakykite savo nuomonę“ viešos konsultacijos ir veiksmų gairės sujungiamos į vieną bendrą „kvietimą teikti informaciją“; pabrėžia, kad klausimynai turi būti vienu metu išversti į visas ES kalbas, kad suinteresuotieji subjektai galėtų dalyvauti visur ir visais lygmenimis;

19. siūlo dažniau rengti tikslines konsultacijas su vietos ir regionų valdžios institucijomis, atsižvelgiant į jų ypatumus; rekomenduoja Komisijai konsultuotis su RK rengiant atviras konsultacijas ir gaires dėl pasiūlymų, kurie daro didelį poveikį subnacionaliniam valdžios lygmeniui, ir per RK įtraukti vietos ir regionų valdžios institucijas į decentralizuotą ir sistemingą informavimo apie Europos Komisijos metines darbo programas kampaniją;

20. mano, kad Konferencija dėl Europos ateities yra puiki galimybė dialogui su piliečiais; primena savo nuomonę „Nuolatinis vietos ir regionų valdžios institucijų dialogas su piliečiais“ ir pakartoja, kad Konferencijoje dėl Europos ateities turėtų būti aptarta galimybė persvarstyti ir reformuoti ES veikimo būdus ir tai, kaip ją suvokia jos piliečiai⁽⁷⁾; dar kartą pabrėžia, kad RK turi būti svarbus Konferencijos dėl Europos ateities dalyvis ir kad turi būti stiprinamas vietos ir regionų valdžios institucijų, visų pirma turinčių teisėkūros įgaliojimus, vaidmuo užtikrinant demokratinį ES veikimą ir teritorinį Europos politikos aspektą;

21. pabrėžia, kad svarbu skatinti piliečius dalyvauti formuojant ES politiką; šiuo klausimu primena savo pasiūlymą sukurti visos Europos dialogo tinklą, grindžiamą savanorišku piliečių dalyvavimu (Citizen), kuris, jei bus išbandytas per Konferenciją dėl Europos ateities, galėtų tapti struktūriniu mechanizmu, užtikrinančiu tinkamą piliečių informavimą ir aktyvumą, skatinančiu juos nuolat dalyvauti politikoje;

Didesnis skaidrumas

22. rekomenduoja siekti kuo skaidresnio teisėkūros proceso, užtikrinant, kad piliečiai galėtų visapusiškai susipažinti su turimais duomenimis, informacija, tyrimais ir vertinimais, atliktais dėl kiekvieno pasiūlymo dėl teisėkūros procedūra priimamo akto;

23. mano, kad RK prieiga prie tam tikrų trilogos posėdžių dokumentų, su sąlyga, kad Komitetas jau būtų paskelbęs nuomonę arba ją rengtų vienu iš klausimų pagal SESV 307 straipsnį, būtų labai reikalinga norint įvertinti, ar tuose posėdžiuose aptarti pokyčiai yra aktualūs regionų ir vietos lygmeniui ir ar verta dėl jų parengti naują nuomonę. Tokia prieiga leistų RK atlikti savo kaip patariamojo organo vaidmenį ir užtikrintų su RK susijusių Sutarčių nuostatų veiksmingumą arba „effet utile“;

24. ragina Komisiją sukurti duomenų bazių, registrų, archyvų ir portalų, įskaitant MIDAS, sąsajų saitus ir, įgyvendinant atitinkamas komunikacijos ir mokymo iniciatyvas, informuoti apie jas visuomenę, be kita ko pasitelkiant RK ir vietos ir regionų valdžios institucijų asociacijas;

(7) RK nuomonė „Nuolatinis vietos ir regionų valdžios institucijų dialogas su piliečiais“, <https://cor.europa.eu/lt/-/Pages/OpinionTimeline.aspx?opId=CDR-4989-2019>.

25. palankiai vertina tai, kad Komisija dės daugiau pastangų viešoms konsultacijoms ir per konsultacijas gautų atsakymų nagrinėjimui pagerinti. Šiuo metu neaišku, kaip Komisija vertina atskirus konsultacijose pateiktus atsakymus, nors tai yra būtina užtikrinant demokratinį skaidrumą tam tikroje srityje. Bet kuriuo atveju Komisija, teikdama pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų teisės aktų, visų pirma turėtų atsižvelgti į regioninių viešojo administravimo institucijų, atsakingų už sritis, dėl kurių konsultuojamasi, indėlių;

Naujos tolesnio paprastinimo ir naštos mažinimo priemonės

26. sutinka, kad atėjo laikas daugiau dėmesio skirti teisės aktų poveikiui vietos ir regionų valdžios institucijų, asmenų, šeimų ir įmonių, ypač labai mažų, mažųjų ir vidutinių įmonių, kurios yra Europos ekonominės struktūros pagrindas, ekonominėms sąnaudoms ir didėjančiai administracinei naštai;

27. ragina Europos Komisiją, taikant principą „kiek plus, tiek minus“, pagal kurį Komisija siūlo kompensuoti naują su pasiūlymais dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų atsirandančią naštą, atitinkamai sumažinant esamą naštą toje pačioje srityje, užtikrinti, kad įžanginiai poveikio vertinimai ir poveikio vertinimai apimtų galimo teritoriškai diferencijuoto kiekvienos teisėkūros iniciatyvos poveikio įvertinimą. Tikisi, kad šio principo taikymas apsaugos ES teisės aktų tikslus ir aukštus ekonominius, socialinius ir aplinkos apsaugos standartus; toliau tikisi, kad naštos įvertinimo ir mažinimo metodika remsis įrodymais pagrįstu požiūriu, susijusiu su administracinės naštos kompensavimu ir neveikimo kaina, kad vėliau galėtų tapti įprasta politikos formuotojų veikimo praktika visais lygmenimis, taip pat kad ji bus naudojama pasiūlymams dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų per visą jų priėmimo procesą, kol jie bus įgyvendinti nacionaliniu, regionų ir vietos lygmenimis;

28. pabrėžia, kad naujos Europos teisėkūros iniciatyvos turėtų kurti ES pridėtinę vertę, be to, mano, kad labai svarbu užtikrinti, kad siūlomos priemonės ir įpareigojimai būtų paprasti ir galėtų būti veiksmingai bei efektyviai taikomi siekiant sutartų politikos tikslų; ragina užtikrinti didesnę skaidrumą ir atskaitomybę bei mažinti administracinę naštą įmonėms, ypač mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVI); pabrėžia, kad ES turėtų nustatyti tikslą sumažinti bendrą ES reglamentavimo naštą įmonėms;

29. pabrėžia, kad priėmus Europos iniciatyvą „Small Business Act“ kai kurios valstybės narės ir regionai jau įgyvendino naštos, kuri susidaro įmonėms dėl teisės aktų, vertinimo metodiką; ragina keistis geriausia patirtimi kompensacinių priemonių, instrumentų, metodikų ir surinktų duomenų srityje;

30. mano, kad siekiant sumažinti naštą ir supaprastinti procesus būtinos investicijos į skaitmeninius sprendimus, kuriais būtų galima modernizuoti viešojo administravimo sistemas jas pritaikant prie gamybos sektorių vystymosi tempo ir poreikių;

31. ragina Komisiją ir valstybes nares remti įmones, ypač labai mažas, mažąsias ir vidutines, investuojant, įskaitant į mokymus, kvalifikacijos kėlimą ir perkvalifikavimą, kurių reikia, kad būtų laikomasi Europos teisės aktuose nustatytų standartų šiame sektoriuje;

32. pripažįsta, kad reikia peržiūrėti ir supaprastinti reglamentavimą, nes tai leidžia panaikinti teisės aktų įgyvendinimo kliūtis, įskaitant tarpvalstybinių lygmeniu, ir užtikrinti, kad įstatymai būtų veiksmingesni, skaidresni ir suprantamesni galutiniam vartotojui ar tai būtų pilietis, ar įmonė; todėl palankiai vertina darbą, atliktą vykdant 2020 m. metinį naštos tyrimą, kuriame, remiantis 2016 m. tarpinstituciniu susitarimu dėl geresnės teisėkūros, nurodomos priemonės, kurių imtasi siekiant sumažinti naštą ir supaprastinti teisės aktus;

33. pritaria tikslui, kuris jau buvo nustatytas Reglamentavimo kokybės ir rezultatų programoje (REFIT) ir kuris dabar stiprinamas sukuriant Ateičiai tinkamo reglamentavimo platformą („Fit4F“); palankiai vertina tai, kad RK suteiktas didesnis vaidmuo platformoje, kurios vyriausybės grupėje, iš dalies nagrinėjančioje RK susirūpinimą keliančius klausimus dėl ankstesnės REFIT platformos valdymo ir veiksmingumo, dalyvauja trys jo atstovai, taip pat „RegHub“ (Regioninių centrų tinklas ES politikos įgyvendinimui įvertinti); pakartoja, kad remia Ateičiai tinkamo reglamentavimo platformą, ir išipareigoja intensyviau bendradarbiauti su Europos Komisija; primena, kad per savo narius, tinklus ir kitas tikslines iniciatyvas, pavyzdžiui, „RegHub“⁽⁸⁾, RK turi puikias galimybes sistemingai sužinoti vietos ir regionų valdžios institucijų nuomonę;

⁽⁸⁾ Regioninių centrų tinklas ES politikos įgyvendinimui įvertinti, <https://cor.europa.eu/lt/our-work/Pages/network-of-regional-hubs.aspx>.

34. pabrėžia „RegHub“ pridėtinę vertę, kurią šis tinklas sukuria vykdydamas konsultacijas su suinteresuotaisiais subjektais, kurdamas Europos duomenų bazę apie ES teisės aktų poveikį; atkreipia dėmesį į tai, kad „RegHub“ skatina įgyvendinti ES teisės aktus skleidžiamas informaciją ir sudarydamas sąlygas keistis geriausia patirtimi ir vertinti pažangą bei rezultatus; pažymi, kad siekiant užtikrinti supaprastinimo proceso tęstinumą ir nuoseklumą, galėtų būti naudinga, kad „RegHub“ tinklas imtųsi veiklos, susijusios su direktyvomis ir reglamentais, dėl kurių jau konsultuotasi ir kurie buvo peržiūrėti, siekiant paremti jų įgyvendinimą; ragina Komisiją apsvarstyti galimybę teikti ilgalaikę finansinę paramą „RegHub“, kaip geresnio reglamentavimo priemonės, plėtojimui ir stiprinimui;

35. mano, kad labai svarbu užtikrinti kuo platesnio masto regionų, provincijų ir miestų dalyvavimą „RegHub“ veikloje, ir ragina valstybes nares taip pat naudotis tinklu siekiant įdiegti teritorijų duomenų ir informacijos rinkimo sistemas;

Mūsų priemonių rinkinio tobulinimas

36. mano, kad per pandemiją įgyta patirtis rodo, kad, jei įmanoma, reikia kuo anksčiau užfiksuoti būsimų panašių reiškinių signalus ir taip užtikrinti greitą reagavimą, kuris galėtų užkirsti kelią bent jau sunkiausioms pasekmėms; pabrėžia, kad politikos formuotojams svarbu turėti išsamių ir naujausių mokslinių duomenų, kad būtų galima parengti išsukius atitinkančias strategijas; dar kartą pabrėžia, kad reikia glaudžiai ir nuolat bendradarbiauti su mokslo ir mokslinių tyrimų bendruomene;

37. tikisi, kad priemonių rinkinyje dėl geresnio reglamentavimo atsižvelgiant į vietos ir regionų perspektyvą bus patikslinta strateginio prognozavimo integravimo į politikos formavimą metodika; primena, kad vietos ir regionų valdžios institucijos ir RK turi geras galimybes prisidėti prie strateginio prognozavimo;

38. prašo Komisijos pritarti RK pasiūlymams dėl bendro teisėkūros portalų kūrimo, įskaitant nuomones, teritorinio poveikio vertinimus, „RegHub“ ataskaitas, tyrimus ir dokumentus, susijusius su pasiūlymais dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų ir jų persvarstymais; prašo suteikti galimybę dalyvauti atliekant techninius portalų „Išsakykite savo nuomonę“ patobulinimus, siekiant padėti geriau suprasti vietos ypatumus ir palengvinti prieigą vietos ir regionų valdžios institucijoms;

39. tikisi, kad Europos Komisija labiau akcentuos politikos poveikio teritorinį pobūdį persvarstydamą Geresnio reglamentavimo gaires ir atnaujindama priemonių rinkinį, visų pirma priemones ir metodikas, skirtas nustatyti poveikį apskritai ir ypač įvertinti teritorinį poveikį, užtikrinant pakankamą jų lankstumą, kad jas būtų galima naudoti įvairiomis aplinkybėmis ir visais lygmenimis;

40. primena, kad tokios sąvokos kaip poveikio kaimo vietovėms vertinimas, poveikio miestams vertinimai ir tarpvalstybinio poveikio vertinimai yra platesnės teritorinio poveikio vertinimo sąvokos dalis ir kad toks diferencijavimas neturi prieštarauti tikslui formuoti konkrečia teritorija ir konkrečiais duomenimis grindžiamą politiką;

41. palankiai vertina nuolatinės Europos Komisijos (visų pirma Jungtinio tyrimų centro ir Regioninės ir miestų politikos GD) ir ESPON ETBG programos pastangas toliau plėtoti metodologines teritorinio poveikio vertinimo priemones; rekomenduoja net tais atvejais, kai neįmanoma atlikti išsamų teritorinį poveikio vertinimą arba jis yra neaktualus, atlikti kitokio pobūdžio poveikio vertinimą, kuo žemesniu teritoriniu lygmeniu, kurį galima atlikti atsižvelgiant į turimus statistinius duomenis;

42. pakartoja, kad „teritorinis aklumas“ daro neigiamą poveikį politikos formavimo kokybei. Nepakankami subnacionaliniai duomenys daugelyje svarbių indeksų ir suvestinių (pvz., skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indeksas (DESI), socialinių rodiklių suvestinė ir DVT) ir tai, kad Europos institucijos neatlieka subnacionalinių prognozių analizės arba ji yra nepakankamai kokybiška, gali turėti neigiamo ir ilgalaikio poveikio visai Sąjungai, teritorijų sanglaudai ir piliečių gyvenimui. Todėl geresnio reglamentavimo gairės ir priemonių rinkinys turėtų duoti aiškius signalus ir suteikti naudingų priemonių siekiant užtikrinti, kad teritorinio poveikio vertinimai būtų plačiai naudojami per visą politikos rengimo ciklą, užtikrinant, kad kiti poveikio vertinimai (socialinis, ekonominis, poveikio aplinkai vertinimas ar kt.) būtų atliekami ir subnacionaliniu lygmeniu;

43. rekomenduoja aktyviau įtraukti vietos ir regionų valdžios institucijas, kad atliekant teritorinio poveikio vertinimą būtų galima naudotis Europos lygmeniu sunkiai prieinamais duomenimis ir informacija; ragina Europos Komisiją, pasitelkiant RK ir „RegHub“, skleisti informaciją apie įvairius teritorinio poveikio vertinimo modelius, grindžiamus ESPON parengtais modeliais; tai sudarys galimybę skatinti vertinimo ir įrodymais bei vieta grindžiamo politikos formavimo kultūrą, taip pat ir perkėlimo į nacionalinę teisę bei įgyvendinimo etapais, remiantis daugiapakopio valdymo darbo metodais;

44. pabrėžia, kad svarbu reikalauti nurodyti priežastis, dėl kurių neatliktas tam tikro pasiūlymo dėl teisėkūros procedūra priimamo akto poveikio vertinimas, ypač tais atvejais, kai pasiūlymai gali turėti teritorinį poveikį;

45. pritaria darbo grupės⁽⁹⁾ rekomendacijoms dėl aktyvaus subsidiarumo, nes sprendimų priėmimas artimiausiu piliečiams lygmeniu padeda didinti Sąjungos veiksmų matomumą ir demokratinį teisėtumą; ragina Komisiją nagrinėjant, ar laikomasi subsidiarumo principo, atsižvelgti į ES esamas decentralizacijos formas, įskaitant fiskalinę, nes ši stebėseną turi būti grindžiama skirtingų valdymo lygmenų kompetencijos pasidalijimu;

46. ragina teisėkūros institucijas ir valstybes nares sistemingai naudotis subsidiarumo vertinimo lentele; ragina regionų parlamentus naudoti šią lentelę vertinant, ar ES pasiūlymai dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų atitinka subsidiarumo principą pagal SESV Protokolą Nr. 2;

47. ragina Komisiją ir valstybes nares įtraukti vietos ir regionų valdžios institucijas į visus sprendimų priėmimo proceso etapus tiek Europos lygmeniu – į *ex ante* ir *ex post* konsultacijas ir vertinimus – tiek nacionaliniu lygmeniu – rengiant politiką ir teisės aktus ir nustatant ir įgyvendinant planus, programas ir politikos priemones, darančias didžiausią įtaką miestams ir regionams, siekiant įgyvendinti žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos tikslus ir užtikrinti veiksmų nuoseklumą; atsižvelgdamas į darbo grupės⁽¹⁰⁾ rekomendacijas, siūlo valstybėms narėms atnaujinti nuostatas dėl regionų dalyvavimo įgyvendinant nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus ir žaliojo kurso tikslus, paremtus daugiapakopio valdymo darbo metodais, siekiant žaliosios, skaitmeninės ir socialiai teisingos pertvarkos;

48. palankiai vertina pastangas gerinti vertinimų kokybę atliekant nepriklausomus auditus ir tai, kad įsteigta Reglamentavimo patikros valdyba⁽¹¹⁾, kurios nuolatinis pobūdis, nauja sudėtis ir įgaliojimų pratęsimas iš dalies išsklaido RK nuogastavimus dėl šios struktūros veiksmingumo; pakartoja savo raginimą į Reglamentavimo patikros valdybą įtraukti RK paskirtą nuolatinį narį; ragina Europos Komisiją pateikti informaciją apie Reglamentavimo patikros valdybai pateiktus vertinimų ir poveikio vertinimų projektus, kad būtų galima geriau įvertinti ir tikslingiau panaudoti RK pasiūlymus dėl geresnio reglamentavimo programos; ragina Reglamentavimo patikros valdybą apsvastyti galimybę pasinaudoti „RegHub“ įgyvendinimo ataskaitomis kaip priemone nagrinėjant pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų ir pažymi, kad RK yra pasirengęs stiprinti bendradarbiavimą su Reglamentavimo patikros valdyba;

Esminė vykdymo užtikrinimo funkcija

49. išipareigoja visas teritorinių duomenų rinkimo ir analizės priemones ir metodikas sujungti į vieną geresnio reglamentavimo dokumentų rinkinį, į kurį būtų įtrauktos ir „RegHub“ konsultacijos, taip sukuriant tvirtesnius ryšius su Komisijos geresnio reglamentavimo priemonių rinkiniu ir Europos Parlamento tyrimų tarnybos parengtomis priemonėmis; ragina Komisiją ir valstybes nares taikyti vietos ir regionų valdžios institucijoms numatytas paramos priemones, susijusias su direktyvų perkėlimu į nacionalinę teisę, reglamentų įgyvendinimu ir tinkamu ES teisės aktų taikymu;

50. rekomenduoja vietos ir regionų valdžios institucijoms, atsižvelgiant į tai, ką jau nurodė Subsidiarumo darbo grupė⁽¹²⁾, bendradarbiauti rengiant nacionalinius įgyvendinimo planus, kurie gali turėti pridėtinės vertės Europos Komisijos planams;

⁽⁹⁾ Subsidiarumo, proporcingumo ir veikimo mažiau, bet efektyviau darbo grupės ataskaita, https://ec.europa.eu/info/files/report-task-force-subsidiarity-proportionality-and-doing-less-more-efficiently_lt.

⁽¹⁰⁾ 4 rekomendacija.

⁽¹¹⁾ Nuomonė „ES geresnio reglamentavimo darbotvarkė“, <https://cor.europa.eu/Lt/our-work/Pages/OpinionTimeline.aspx?opId=CDR-4129-2015>.

⁽¹²⁾ Subsidiarumo ir proporcingumo ir veikimo mažiau, bet efektyviau darbo grupės 5 rekomendacija.

51. pritaria Komisijai, kad reikia didinti valstybių narių ir regionų informuotumą apie perteklinio reglamentavimo reiškinį, ir, jei įgyvendinant Europos teisės aktus būtinas papildomas nacionalinio lygmens reglamentavimas, rekomenduoja jį identifikuoti perkėlimo į nacionalinę teisę aktais arba susijusiais dokumentais, kaip numatyta pagal Tarpinstitucinio susitarimo nuostatas dėl geresnio reglamentavimo ⁽¹³⁾. Be to, rekomenduojama įgyvendinant programas, kurioms taikomas pasidalijamasis valdymas, ir taikant nacionalines viešojo pirkimo taisykles, atsisakyti vadinamojo perteklinio reglamentavimo, kad reglamentavimas pernelyg neišaugtų.

Bruselis, 2021 m. gruodžio 1 d.

*Europos regionų komiteto
pirmininkas*

Apostolos TZITZIKOSTAS

⁽¹³⁾ Susitarimo 43 punktas.

Europos regionų komiteto nuomonė „Europos kovos su vėžiu planas“

(2022/C 97/04)

Pranešėja	Birgitta SACRÉDEUS (SE / EPP), Dalarnos leno tarybos narė
Pamatinis dokumentas	Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai „Europos kovos su vėžiu planas“ COM(2021) 44 <i>final</i>

POLITINĖS REKOMENDACIJOS

EUROPOS REGIONŲ KOMITETAS

1. atkreipia dėmesį į savo deklaruojamą tikslą „teikti pirmenybę sveikatai Europos lygmeniu ir remti regionų ir vietos valdžios institucijas kovojant su vėžiu ir ligų epidemijomis vykdam tarpvalstybinį bendradarbiavimą sveikatos srityje ir modernizuojant sveikatos priežiūros sistemas“⁽¹⁾;
2. pažymi, kad nors už sveikatos politiką visų pirma yra atsakingos valstybės narės, Europos Sąjunga gali papildyti ir remti nacionalines priemones ir tam tikrose srityse priimti teisės aktus, kartu laikydamosi subsidarumo ir proporcingumo principų ir atsižvelgdama į įvairias esamas sveikatos priežiūros struktūras ir nacionalinius pasirinkimus kiekvienoje valstybėje narėje;
3. pabrėžia, kad pagrindinė atsakomybė už sveikatos politiką ir toliau tenka valstybėms narėms. Nepaisant to, vykstant Konferencijai dėl Europos ateities ES lygmeniu reikėtų apsvarstyti kompetenciją sveikatos srityje;
4. ragina ES institucijas užtikrinti, kad būsimos Europos sveikatos sąjungos teisinėje sistemoje būtų atsižvelgiama į vietos ir regionų valdžios institucijų atsakomybę už visuomenės sveikatą, nes 19 iš 27 valstybių narių nusprendė vietos ir regionų valdžios institucijoms suteikti pagrindinę atsakomybę už visuomenės sveikatą; tuo pat metu valstybių narių sveikatos strategijose turi atsispindėti konkretūs regionų poreikiai ir turi būti teikiama didžiausia parama vietos ir regionų valdžios institucijų pastangoms gerinti sveikatos priežiūrą;
5. pažymi, kad vėžys akivaizdžiai kelia didžiulę grėsmę ES piliečiams ir sveikatos sistemoms: 2020 m. visoje ES vėžys buvo diagnozuotas 2,7 mln. žmonių, o nuo vėžio mirė 1,3 mln. žmonių (Jungtinio tyrimų centro įverčiai, 2020 m.); atskirai pažymi tai, kad Europos Sąjungoje numatomas visuomenės senėjimas, todėl daugės pacientų, kuriems bus diagnozuojamas vėžys, nes jis labiau paplitęs tarp vyresnio amžiaus žmonių;
6. atkreipia dėmesį į pavojų, kad po COVID-19 krizės gali kilti vėžio krizė, nes 2020 m. dėl COVID-19 smarkiai sumažėjo vėžio atrankinės patikros, diagnostikos ir gydymo atvejų ir dėl to daugelio žmonių būklė pablogėjo ir prisikaupė daug darbo diagnostikos srityje, todėl dar ilgą laiką bus nustatoma daug vėžio atvejų. Remiantis Europos vėžio organizacijos atliktu tyrimu, buvo gydoma 1,5 mln. mažiau vėžiu sergančių pacientų, be to, dėl pandemijos nebuvo atlikta 100 mln. atrankinės patikros dėl vėžio atvejų. Maždaug milijonui vėžiu sergančių pacientų vėžys nebuvo diagnozuotas, o kas antras vėžiu sergantis pacientas Europoje negavo reikiamo chirurginio gydymo ar chemoterapijos. Kas penktas iš jų vis dar laukia šio gydymo;
7. ragina surengti diskusijas apie tai, kaip pagerinti piliečių žinias apie sveikatą, kad pacientai galėtų pašalinti arba sumažinti rizikos veiksnių poveikį, priimti optimalius sprendimus dėl prevencijos, diagnostikos ir gydymo alternatyvų, gerinti savo sveikatos priežiūrą ir įgyti daugiau galių savarankiškam gyvenimui; mano, kad vietos ir regionų valdžios institucijų dalyvavimas šiose diskusijose yra labai svarbus siekiant Europos Sąjungoje pagerinti žmonių sveikatos raštingumą;

⁽¹⁾ OL C 440, 2020 12 18, p. 131.

Europos kovos su vėžiu planas

8. tvirtai remia Europos Komisijos požiūrį, kuriuo vadovaujamas igyvendinant Europos kovos su vėžiu planą – juo siekiama atsižvelgti į visą ligos procesą: nuo prevencijos, ankstyvosios diagnostikos, diagnozės nustatymo ir gydymo, ypatingą dėmesį skiriant pažeidžiamiems gyventojams, pvz., pagyvenusiems asmenims, iki vėžiu sergančių ir vėžį įveikusių asmenų gyvenimo kokybės;
9. pabrėžia kovos su vėžiu plano svarbą, nes tai svarbi strategija siekiant spręsti didėjančio vėžio susirgimų skaičiaus problemą ir teikti bei siūlyti prevenciją, siekiant užkirsti kelią žalai arba ją sušvelninti, užtikrinti ankstyvą vėžio aptikimą, diagnostiką ir gydymą, taip pat gerinti sergančiųjų ir jų šeimos narių gyvenimo kokybę;
10. palankiai vertina Europos kovos su vėžiu plano tikslą kuo geriau išnaudoti keitimosi medicininiais bei moksliniais duomenimis ir skaitmeninimo galimybes; taip pat palankiai vertina tai, kad būsimoji Europos sveikatos duomenų erdvė suteiks galimybę tiek vėžiu sergantiems pacientams, tiek sveikatos priežiūros paslaugų teikėjams saugiai ES tarpvalstybiniu mastu naudotis elektroniniais sveikatos duomenimis ir keistis jais prevencijos ir gydymo tikslais. Valstybės narės turi užtikrinti, kad šie duomenys būtų prieinami ir vietos bei regionų lygmeniu;
11. taip pat pabrėžia, kaip svarbu skatinti plėtoti palaikomosios slaugos strategiją, pagal kurią būtų numatyta daugiaspektė priežiūra, apimanti lydėjimą ir dėmesį ne tik nukentėjusiam asmeniui, bet ir kartu su juo gyvenantiems slaugytojams ar šeimos nariams. Pacientams vaikams, kuriems diagnozuotas vėžys, kai ligos eiga gali pakenkti gyvenimo kokybei ir tikėtinai trukmei, priežiūros paslaugas turi teikti specialius mokymus baigę specialistai;
12. remia Komisijos iniciatyvą įsteigti Onkologijos žinių centrą, kuris palengvintų mokslinių ir techninių su vėžiu susijusių iniciatyvų koordinavimą ES lygmeniu, pvz., duomenų rinkimą per nacionalinius vėžio registrus, galimybę vėžiu sergantiems pacientams gauti ir perduoti savo sveikatos duomenis arba dirbtinio intelekto (DI) naudojimą siekiant pagerinti vėžio atrankinės patikros kokybę;
13. mano, kad žinių centro įkūrimas yra pagirtina iniciatyva, tačiau ji turėtų būti išplėsta, kad apimtų ir retų gydymo būdų bei retų vėžio rūšių gydymo koordinavimą ir pagyvenusių asmenų, kuriems diagnozuotas vėžys, gydymo būdų pritaikymą pagal individualizuotą, į asmenį, o ne tik į auglio savybes orientuotą medicinos paslaugų strategiją;
14. pabrėžia, kad vėžio atrankinė patikra ir diagnostika turi būti Europos kovos su vėžiu plano pagrindas, atsižvelgiant į tai, kad, PSO duomenimis, 30–50 proc. vėžio ir daugelio mirčių būtų galima išvengti anksčiau diagnozavus vėžį ir geriau prižiūrint juo sergančius pacientus;
15. pabrėžia, kad svarbu imtis priemonių, kuriomis siekiama atkreipti dėmesį į sveikos gyvensenos naudą ir spręsti pagrindinių rizikos veiksnių, pavyzdžiui, rūkymo, žalingo alkoholio vartojimo, nutukimo ir fizinio aktyvumo stokos, taršos ir kancerogeninių medžiagų poveikio, taip pat spinduliavimo ir įvairių infekcijų poveikio problemą; taip pat remia prevencijos ir žalos mažinimo privalumus pabrėžiančias priemones;
16. mano, kad žinias apie taršos ir kancerogeninių medžiagų poveikį skatinančios priemonės turėtų būti derinamos su ES veiksmų planu „Kuriame sveiką planetą visiems. ES veiksmų planas „Siekiant nulinės oro, vandens ir dirvožemio taršos“ (COM(2021) 400 *final*) ir su „Cheminių medžiagų strategija tvarumui užtikrinti. Aplinkos be toksinių medžiagų kūrimas“ (COM(2020) 667 *final*), kad būtų sukurta sinergija siekiant kovos su vėžiu plano tikslų;
17. mano, kad kartu su vietos ir regionų valdžios institucijomis skatinant sveiką gyvenimo būdą ir mažinant aplinkos taršos ir kancerogeninių medžiagų poveikį svarbus vaidmuo tenka verslui;
18. palankiai vertina tai, kad Komisija planuoja priemones, kuriomis siekiama ugdyti „kartą be tabako“, ir ragina nustatyti panašius alkoholio vartojimo mažinimo tikslus; pritaria pasiūlymui dėl privalomos vartojimo produktų maistingumo deklaracijos ir išpėjų ant alkoholinių gėrimų etikečių;
19. ragina glaudžiau bendradarbiauti sveikatos priežiūros ir socialines paslaugas teikiančias įstaigas, ypač vietos ir regionų lygmeniu, siekiant didinti informuotumą apie sveiką gyvenseną ir suteikti žmonėms informacijos apie tai, kaip sumažinti riziką susirgti vėžiu. Šiuo metu tik 3 proc. sveikatos priežiūros biudžeto skiriama sveikatos skatinimui ir ligų prevencijai;
20. palankiai vertina kampaniją „HealthyLifestyle4All“, pradėtą 2021 m. Jos tikslas – skatinti fizinį aktyvumą ir sveiką mitybą ir prisidėti prie kovos su vėžiu programos tikslų igyvendinimo ir prie Pasaulio sveikatos organizacijos pasiūlyto ir šiuo metu igyvendinamo Sveiko senėjimo dešimtmečio;

21. palankiai vertina Komisijos tikslą per šviečiamąją veiklą išplėsti mergaičių ir berniukų skiepavimo nuo žmogaus papilomos viruso kampanijas; be to, ragina, kad būtų privaloma pasiūlyti tiek berniukus, tiek mergaites skiepyti nuo ŽPV, nes tai gali labai sumažinti gimdos kaklelio vėžio ir kai kurių rūšių burnos, ryklės ir gerklų vėžio atvejų skaičių;
22. mano, kad tikslinga ankstyva krūties, žarnyno ir gimdos kaklelio vėžio diagnostika yra pagirtina. Tačiau, jei mokslinės išvados ir sąnaudų ir naudos analizė tai patvirtina, reikėtų kuo skubiau apsvarstyti galimybę šią tikslingą atrankinę patikrą taikyti ir kitoms vėžio rūšims, pavyzdžiui, prostatos ir plaučių vėžio. Svarbu ne tik kuo anksčiau diagnozuoti vėžį, bet ir sukurti gerai veikiančią infrastruktūrą ir tiekimo grandinę;
23. atkreipia dėmesį į didelius sergamumo vėžiu ir mirtingumo nuo jo skirtumus tarp valstybių narių ir pačiose valstybėse narėse ir pabrėžia, kad visi žmonės, nepriklausomai nuo jų gyvenamosios vietos, turėtų turėti vienodą teisę į kvalifikuotą priežiūrą, diagnostiką ir gydymą bei vienodas galimybes gauti vaistų;
24. kritiškai vertina tai, kad trūksta pagal regionus suskirstytų duomenų apie sergamumą vėžiu ir mirtingumą nuo jo, reikalingų siekiant nustatyti tendencijas ir (arba) spręsti vėžio atrankinės patikros ir gydymo skirtumų problemą; ragina Komisiją kuo skubiau pradėti planuojamo su vėžio prevencijos ir gydymo tobulinimu susijusios nelygybės duomenų registro veiklą;
25. ragina valstybes nares peržiūrėti vėžio terapiją atitinkamose sveikatos priežiūros sistemose, siekiant sumažinti nelygybę, susijusią su prieinamumu, išlaidų padengimu, kompensavimu, sveikatos draudimo įmokomis ir priemonėmis;
26. atkreipia dėmesį į „standartizuotos terapijos“ sistemą, kuri kai kuriose valstybėse narėse (pvz., Švedijoje ir Danijoje) buvo įdiegta kaip geriausia praktika siekiant paspartinti diagnostiką ir gydymo pradžią;
27. palankiai vertina tai, kad daugiau dėmesio skiriama vėžio moksliniams tyrimams, ir sąsają tarp strategijos ir vėžio mokslinių tyrimų misijos pagal programą „Europos horizontas“. Taip siekiama išnaudoti skaitmenizacijos ir naujų priemonių, pavyzdžiui, Europos vėžio diagnostinio vizualizavimo iniciatyvos ar išplėtos Europos informacijos apie vėžį sistemos, potencialą, kad būtų išgelbėtos gyvybės;
28. atkreipia dėmesį į individualizuotos medicinos – orientuotos ne tik į molekulinės auglio savybes, bet ir į auglių turinio asmens bruožus – potencialą, kurį suteikia sparti mokslinių tyrimų ir inovacijų pažanga, leidžianti naudoti specialiai pritaikytas naujoviškas diagnostikos, gydymo ir vėžio prevencijos strategijas, geriau pritaikytas atskiriems pacientams ir vėžio rūšims;
29. palankiai vertina ketinimą sukurti ES tinklą, kuris sujungtų pripažintus nacionalinius vėžio centrus, palengvintų tarpvalstybinį bendradarbiavimą ir pacientų judumą, pagerintų galimybes gauti kokybiškas diagnostikos ir gydymo paslaugas ir palengvintų mokymą, mokslinius tyrimus ir klinikinius tyrimus;
30. ragina valstybes nares skatinti bent vieno vėžio centro akreditavimą kiekvienoje valstybėje narėje, laikantis Europos vėžio organizacijos standarto;
31. siūlo Tarpvalstybinių sveikatos priežiūros paslaugų direktyvoje numatyti rekomendacijas dėl tarpvalstybinės atrankinės vėžio patikros, diagnostinio vizualizavimo ir gydymo ne gyvenamosios vietos valstybėje narėje standartų;
32. pabrėžia, kad vaistų tiekimo sutrikimai jau seniai yra sveikatos sektoriaus problema, kuri dar labiau paaštrėjo per COVID-19 pandemiją; atkreipia dėmesį į tai, kad siekiant užtikrinti pagrindinių vaistų ar naujovių tiekimą skubiai reikalingos priemonės, skatinančios generinių ir biologiškai panašių vaistų prieinamumą⁽²⁾;
33. palankiai vertina pasiūlymą išnagrinėti galimybę keisti esamų vaistų paskirtį, tačiau šiuo atžvilgiu pabrėžia, kad reikia užtikrinti pakankamus klinikinius vaistų veiksmingumo ir pacientų saugos įrodymus, atsižvelgiant ne tik į ligos įveikimą, bet ir į kitus rezultatus, ypač aktualius pagyvenusiems pacientams. Tai svarbu ne tik pacientams, bet ir sveikatos sistemai bei mokėtojams, kad jie galėtų susidaryti nuomonę apie naujų gydymo būdų taikymą; pabrėžia, kad prieinamos vaistų kainos yra būtina sąlyga, kad pacientai galėtų gauti būtiną gydymą vaistais, o sveikatos sistemos išliktų tvarios ilguoju laikotarpiu;
34. siūlo išnagrinėti galimybę išplėsti ES bendrą viešųjų pirkimų sistemą, vesti bendras derybas dėl kainų ir sukurti strateginę vaistų nuo vėžio rezervą. Tai darant būtina atsižvelgti į skirtingus valstybių narių ir regionų poreikius ir skirtingas socialines bei ekonomines aplinkybes;

(²) <https://webapi2016.COR.europa.eu/v1/documents/cor-2020-05525-00-00-ac-tra-lt.docx/content>

35. ragina ES teisės aktų sistemoje užtikrinti teisę būti užmirštam. Bankai ir draudimo bendrovės neturėtų registruoti vėžiu sergančių ir jį įveikusių asmenų sveikatos istorijos, kad vėžiu sergantys pacientai ir jį įveikę asmenys turėtų vienodas galimybes naudotis finansinėmis paslaugomis;
36. palankiai vertina pasiūlymą dėl vėžį įveikusio asmens lustinės kortelės ir efektyvių bei tvarių pagalbos bei stebėsenos grandinių, skirtų pagyvenusiems asmenims, siekiant pagerinti medicinos darbuotojų ir pacientų bendravimą ir (arba) koordinavimą, ypač atsižvelgiant į pačių pacientų patirtį;
37. atkreipia dėmesį į tai, kad daugelis žmonių dar ilgą laiką po vėžio diagnozės nustatymo ir pradinio gydymo kenčia nuo fizinių ir psichologinių problemų, ypač funkcinį ir kognityvinių sutrikimų, kuriuos dėl vėžio gydymo gali patirti juo sergantis pagyvenęs asmenys. Todėl svarbu suprasti, kaip asmuo, atsižvelgiant į jo pažeidžiamumą, reaguoja į gydymą, ir atitinkamai būtina parengti pagalbos vėžiu sergantiems pagyvenusiems asmenims modelius, kuriais būtų skatinama minėtus asmenis visapusiškai įvertinti ir taikyti tokias priemones, kuriomis būtų galima apytikriai prognozuoti jiems būdingą potencialą. Taip pat svarbu įvertinti, kokią poveikį terapija daro psichikos sveikatai, kad sveikatos priežiūra ir reabilitacija taptų veiksmingesnės ir visose srityse būtų pritaikytos pagal šias turimas žinias;
38. pabrėžia, kad neformaliųjų slaugytojų, pvz., tėvų ir šeimos narių, parama vėžiu sergantiems pacientams ir jų priežiūra yra ne tik būtina, bet ir apsunkinanti. Todėl reikėtų numatyti vietos socialinės paramos priemones siekiant pagerinti neformaliųjų slaugytojų profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyrą;
39. ragina visose iniciatyvose, skirtose artimiesiems, ypač šeimos nariams, taip pat daug dėmesio skirti vaikų klausimams ir atsižvelgti į brolių ir seserų padėtį bei specialiuosius poreikius, kaip numatyta Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijoje;
40. palankiai vertina tai, kad Komisija ypatingą dėmesį skiria vaikų vėžiui, tačiau dėmesys turėtų būti skiriamas ir pagyvenusių asmenų vėžiui, kurio savybės, kaip ir vaikų vėžio, yra skirtingos. Tačiau kovos su vėžiu planą reikia papildyti iniciatyvomis, kuriomis skatinama kurti kokybiškus tolesnių veiksmų registrus ES valstybėse narėse. Taip pat svarbu užtikrinti, kad reguliavimo institucijos, pvz., Europos vaistų agentūra (EMA), galėtų nuolat gauti duomenų apie vaistų veiksmingumą ir šalutinį jų poveikį;
41. mano, kad siūlomame tyrime dėl vėžį įveikusių suaugusiųjų, taip pat turėtų būti nustatytos sąlygos jauniems vėžį įveikusiems asmenims sugrįžti į mokyklą ir universitetus bei įsitraukti į darbo rinką ir jiems kylančios kliūtys. Įgyvendinant iniciatyvas, kuriomis siekiama padėti sugrįžti į darbo rinką, taip pat reikėtų atsižvelgti į jaunus vėžį įveikusius asmenis;
42. ragina parengti strategijas, kuriomis būtų sprendžiamos raštingumo sveikatos srityje problemos, ypač susijusios su vėžiu ir jo rizikos veiksniais, nes dėl demografinių pokyčių vėžio atvejų paplitimas didės. Strategijos gali apimti dėmesį įvairioms sritims, pvz., sveikos aplinkos kūrimui, taip pat patrauklaus darbdavio vaidmenį, naujų sprendimų paiešką, bendradarbiavimo formas, darbo metodus ir technologijas bei tvarias darbo sąlygas;

Bruselis, 2021 m. gruodžio 1 d.

*Europos regionų komiteto
pirmininkas*

Apostolos TZITZIKOSTAS

Europos regionų komiteto nuomonė „Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės įgyvendinimas“

(2022/C 97/05)

Pranešėjas

Rob JONKMAN (NL / ECR), Opsterlando savivaldybės tarybos narys

POLITINĖS REKOMENDACIJOS

EUROPOS REGIONŲ KOMITETAS

Bendrosios pastabos

1. palankiai vertina Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę (EGADP), kuri yra plataus užmojo ir savalaikė priemonė, padėsianti Europos Sąjungai sustiprėti po COVID-19 krizės ir sparčiau įgyvendinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką. RK pritaria Europos Komisijos nuomonei, kad dauguma valstybių narių atliko puikų darbą ir per gana trumpą laiką parengė nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus;
2. gerai supranta, kad daugelio valstybių narių nacionaliniai ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planai yra tik vienas iš platesnių nacionalinių ekonomikos gaivinimo planų elementų, ir pabrėžia, kad reikia aktyviau keistis patirtimi ir laikytis kompleksinio požiūrio Europos lygmeniu, kad būtų galima įveikti krizę ir ateityje užtikrinti stipresnę ir tvaresnę ES ekonomiką;
3. įspėja, kad Europos semestras, kaip Fondo (pasiūlyme vadinamos „Priemonės“) valdymo mechanizmas, išlieka centralizuotas ir pagal principą „iš apačios į viršų“ taikomas valdymo būdas, kuris nėra tinkamas priemonei, kuria siekiama stiprinti ekonominę, socialinę ir teritorinę sanglaudą; pažymi, kad labai svarbu tinkamai įgyvendinti nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus objektyviai ir skaidriai skirstant lėšas ir glaudžiai bendradarbiaujant su vietos ir regionų valdžios institucijomis, socialiniais partneriais ir NVO, remiantis subsidiarumo principu, daugiapakopiu valdymu, integruotu požiūriu ir principu „iš apačios į viršų“. Kuo valstybėje narėje labiau pritariama nacionaliniams ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planams, tuo didesnė tikimybė, kad jie bus sėkmingai įgyvendinti;
4. pabrėžia, kad nuo pat pandemijos pradžios vietos ir regionų valdžios institucijos buvo kovos su COVID-19 krize ir jos socialinėmis ir ekonominėmis pasekmėmis priešakyje tiek vykdydamos savo politiką, tiek įgyvendindamos ir taikydamos nacionalinių vyriausybių priimtus sprendimus;
5. atkreipia dėmesį į tai, kad daugelyje savivaldybių ir regionų dėl COVID-19 krizės sumažėjo pajamos ir padidėjo išlaidos. Tai primena per kreditų krizę susiklosčiusią padėtį (2008–2011 m.). Vietos ir regionų valdžios institucijų investicijų lygis vis dar nepasiekė iki šio ekonomikos ir finansų krizės buvusio lygio;
6. primena, kad vietos ir regionų valdžios institucijos, atsakingos už trečdalį visų viešųjų išlaidų ir daugiau kaip pusę viešųjų investicijų ES ⁽¹⁾, daugeliu atvejų turi valstybių konstitucinėmis normomis suteiktą kompetenciją tam tikrose EGADP svarbiausiose politikos srityse. Būtina, kad vietos ir regionų valdžios institucijos tiesiogiai dalyvautų rengiant ir įgyvendinant nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, vykdydamos savo numatytas reformas ir investicijas, priklausančias vietos ir regionų valdžios institucijų kompetencijai, atitinkančiai nacionalinėje teisinėje sistemoje ir pagal subsidiarumo principą numatytus hierarchinius lygmenis, ekonominę, fiskalinę ir finansinę autonomiją;

⁽¹⁾ EBPO, „Pagrindiniai duomenys apie Europos Sąjungos vietos ir regionų valdžios institucijas“ (brošiūra), 2018 m. Pateikta adresu: <https://www.oecd.org/regional/EU-Local-government-key-data.pdf>

Vietos ir regionų valdžios institucijų dalyvavimas rengiant nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus

7. pažymi, kad kaip matyti iš RK, EPC, Konrado Adenauerio fondo ir CPMR tyrimų ⁽²⁾, vietos ir regionų valdžios institucijos buvo nepakankamai įtrauktos rengiant nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo planus ir kad daugeliu atvejų negalima nustatyti, kokių mastu planuose atsižvelgta į vietos ir regionų valdžios institucijų indėlį;

8. daro išvadą, kad vietos ir regionų valdžios institucijų dalyvavimas rengiant nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus labai skiriasi ir kad, nors daugelyje valstybių narių dėl planų projektų buvo oficialiai konsultuojamasi su vietos ir regionų valdžios institucijomis arba jų asociacijomis, apskritai neaišku, kaip vyko konsultacijos ir kaip į decentralizuotą indėlį buvo atsižvelgta planuose;

9. taip pat apgailestauja, kad daugumoje valstybių narių nacionalinių ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų rengimo procesas vyko pagal principą „iš viršaus į apačią“, dėl to gali kilti svarbių viešųjų investicijų centralizavimo rizika ir daromas poveikis galutinei EGADP sėkmei. Tai prieštarauja daugiapakopiam valdymui, subsidiarumo principui ir kompetencijų decentralizavimo procesui, kuris pastaraisiais dešimtmečiais vyko daugelyje valstybių narių, visų pirma įgyvendinant Europos struktūrinių ir investicijų fondų (ESI fondų) programas;

10. mano, kad tai, kaip buvo rengiami nacionaliniai ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planai ir kaip į jų rengimą buvo įtrauktos vietos ir regionų valdžios institucijos, neskatina prisiimti atsakomybės už ekonomikos gaivinimo planus. Per Europos semestrą įgyta patirtis rodo, kad daugelis konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų nebuvo įgyvendintos, nes trūksta aiškios strategijos ir atsakomybės; atkreipia dėmesį į tai, kad to priežastis taip pat yra nepakankamai pripažįstamas vietos ir regionų valdžios institucijų vaidmuo įgyvendinant Europos semestrą;

11. apgailestauja, kad apskritai nebuvo tinkamai atsižvelgta į Komiteto nuomonę, kurioje jis ragino tiesiogiai įtraukti vietos ir regionų valdžios institucijas, kaip subnacionalinio lygmens institucijas, rengiant nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus ⁽³⁾. RK apgailestauja, kad tik iš dalies atsižvelgta į Reglamento, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė, 34 konstatuojamojoje dalyje pateiktą raginimą, kuriuo pabrėžiama vietos ir regionų valdžios institucijų dalyvavimo rengiant ir įgyvendinant ekonomikos gaivinimo planus svarba. Taip pat kyla abejonų, ar NEGADP rengimo procesai atitinka subsidiarumo principą.

12. primena ypatingą atokiausių regionų atvejį, kurių atžvilgiu Europos Komisija pripažino, kad pagal Europos semestrą jiems reikia skirti ypatingą dėmesį;

13. atkreipia dėmesį į tai, kad vietos ir regionų valdžios institucijos yra arčiausiai piliečių ir įmonių esantis valdžios lygmuo, todėl geriausiai supranta jų poreikius, problemas ir siekius. Galiausiai jos yra atsakingos už daugumą vietos lygmeniu įgyvendinamų nacionalinių strategijų, kurios paprastai yra formuluojamos taikant principą „iš viršaus į apačią“, todėl neatitinka vietos poreikių. Be to, būtent vietos ir regionų valdžios institucijos teikia piliečiams ir įmonėms daugumą viešųjų paslaugų ir investuoja į ekonomikos gaivinimo planuose numatytas politikos sritis. Ekonominis ir socialinis atsigavimas, taip pat žalioji ir skaitmeninė pertvarka, visų pirma viešojo administravimo skaitmeninimas, gali būti sėkmingai įgyvendinti tik tuo atveju, jei vietos ir regionų valdžios institucijos tiesiogiai dalyvaus rengiant ir įgyvendinant nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus. Be struktūrinio vietos ir regionų valdžios institucijų dalyvavimo piliečiams artimiausias politinis lygmuo liks nuošalyje ir nebus pasiektos tarpinės reikšmės ir tikslai; todėl siūlo vietos ir regionų valdžios institucijas ar joms atstovaujančias nacionalines asociacijas įtraukti į planavimo komisijas ir kviešti į derybas su Europos Komisija;

14. be to, daro išvadą, kad daugumoje nacionalinių ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų visiškai nenurodomas jų indėlis siekiant darnaus vystymosi tikslų (DVT), nors ES jau yra nustačiusi bendrą taisyklę, kad jos politika turėtų padėti siekti šių tikslų. Todėl siūlo Europos Komisijai nustatyti aiškius rodiklius, kurių turėtų laikytis valstybės narės;

⁽²⁾ EPC ir Europos Konrado Adenauerio fondas *National Recovery and Resilience Plans: Empowering the green and digital transitions?* (2021 m. balandžio mėn.)

Alessandro Valenza, Anda Iacob, Clarissa Amichetti, Pietro Celotti (t33 Srl), Sabine Zillmer (*Spatial Foresight*) ir Jacek Kotrasinski, *Regional and local authorities and the National Recovery and Resilience Plans*, RK tyrimas, 2021 m. birželis. https://cor.europa.eu/en/engage/studies/Documents/Regional_and_local_authorities_and_the_National_Recovery_and_Resilience_Plans/NRRPs_study.pdf

⁽³⁾ Regionų komiteto nuomonė „Europos gaivinimo po COVID-19 pandemijos planas. Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė ir techninės paramos priemonė“ (COR-2020-03381).

15. pabrėžia, kad valstybės narės ir ES institucijos, kiekvienos investicijos ir reformos, visų pirma tvarių investicijų, kuriomis prisidedama prie klimato ir biologinės įvairovės tikslų, atveju privalo griežtai taikyti reikšmingos žalos nedarymo principą ir jo laikytis; primygtinai reikalauja, kad Europos Komisija užtikrintų, kad veiktų ataskaitų teikimo sistema ir kad atliekant vertinimą būtų atsižvelgiama į vietos ir regionų valdžios institucijų teritorinį aspektą ir patirtį, nes kiekvienos priemonės vertinimas atliekamas nacionaliniu lygmeniu;

Vietos ir regionų valdžios institucijų dalyvavimas įgyvendinant nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus

16. atsižvelgdamas į pirmiau pateiktas pastabas pabrėžia, kad labai svarbu įgyvendinti nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus vietos ir regionų lygmeniu, ir ragina Komisiją skatinti valstybes nares į šį procesą aktyviai ir struktūriškai įtraukti vietos ir regionų valdžios institucijas ir šiuo tikslu pateikti gaires;

17. šiuo požiūriu pabrėžia, kad vietos ir regionų valdžios institucijų svarbus vaidmuo yra ne tik įgyvendinti ekonomikos gaivinimo planus, bet ir vykdyti tolesnį planavimą ir vertinti nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus;

18. ragina Europos asociacijas, pavyzdžiui, CEMR, Eurocities ir CPMR⁽⁴⁾, kartu su RK, vietos ir regionų valdžios institucijomis ir jų asociacijomis toliau informuoti apie nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus (ir jų įgyvendinimą) ir vaidmenį, kurį jos gali atlikti šioje srityje;

19. ragina valstybes nares veiklos susitarimuose, sudarytuose su Europos Komisija (pagal Reglamento, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė, 20 straipsnio 6 dalį), ir individualiuose teisiniuose įsipareigojimuose dėl finansinio įnašo (pagal reglamento 23 straipsnį) apibrėžti vietos ir regionų valdžios institucijų vaidmenį įgyvendinant ir vėliau planuojant ir vertinant ekonomikos gaivinimo planus, atsižvelgiant į konstitucinius santykius ir kompetencijos pasidalijimą valstybėse narėse, ypač į tai, kad kai kuriose valstybėse už dalį EGADP įgyvendinimo yra atsakingos subnacionalinio lygmens valdžios institucijos. Valstybės narės į savo ataskaitas dėl EGADP įgyvendinimo turėtų įtraukti skyrių apie vietos ir regionų valdžios institucijų dalyvavimą, atsižvelgiant į minėto Reglamento 34 konstatuojamąją dalį;

20. pažymi, kad rezultatų suvestinė, kurioje įvertinama valstybių narių ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų įgyvendinimo pažanga, ir informacijos apie tai tiekimas turėtų tapti funkcionalūs iki 2021 m. gruodžio 31 d., kaip apibrėžta EGADP reglamento 30 straipsnyje, sudaryti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo dialogo pagrindą ir atsižvelgti į regionų ir vietos interesus; prašo Europos Komisijos užtikrinti, kad du kartus per metus skelbiant rezultatų suvestinę būtų tinkamai atsižvelgiama į vietos ir regionų valdžios institucijų teritorinį aspektą ir vaidmenį. Siekiant užtikrinti įtraukų stebėsenos procesą ir objektyvią įgyvendinimo viziją, labai svarbu suprasti vietos ir regionų valdžios institucijų lygmeniu įgyvendintus tikslus, joms nesukeliant per didelės administracinės naštos;

21. ragina Europos Komisiją toliau užtikrinti, kad valstybės narės, įgyvendindamos savo nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, toliau atsižvelgtų į visų tipų regionų ypatumus, kad šiuos planus būtų galima įgyvendinti vadovaujantis teritoriniu požiūriu;

22. palankiai vertina tai, kad į EGADP reglamentą įtrauktas „dialogas ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo klausimu“. Atsižvelgdamas į tai, RK norėtų atkreipti Europos Parlamento dėmesį į jo teisę kas du mėnesius paraginti Komisiją pateikti informaciją apie ekonomikos gaivinimo padėtį, valstybių narių planus ir įgyvendinimo padėtį, kaip numatyta reglamento 26 straipsnyje.

23. ragina Europos Komisiją reguliariai konsultuotis su valstybėmis narėmis ir regionais ir užtikrinti, kad įgyvendinant NEGADP būtų kuo labiau laikomasi visų reikalavimų ir principų, ypač subsidarumo ir daugiapakopio valdymo principų, ir jais būtų remiamasi diskusijose dėl du kartus per metus teikiamų pažangos ataskaitų;

24. ragina Parlamentą ir Komisiją, atsižvelgiant į vietos ir regionų valdžios institucijų dalyvavimo svarbą įgyvendinant nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, sistemingai įtraukti Europos regionų komitetą į „dialogą ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo klausimu“, siekiant skatinti visų ES institucijų ir patariamųjų organų dialogą, kad būtų išsaugotas regionų ir vietos aspektas;

25. ragina Europos Parlamento ECON ir BUDG komitetų jungtinės darbo grupės ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonei stebėti 27 narius ir pakaitinius narius atlikti visapusišką gaivinimo planų įgyvendinimo „sergėtojų“ vaidmenį ir į šiuos dialogus reguliariai įtraukti RK ir kitus vietos ir regionų valdžios institucijų atstovus; RK taip pat gali pasinaudoti savo Žaliojo kurso darbo grupės ir Placiajuosčio ryšio platformos žiniomis, kad padėtų stebėti, kaip įgyvendinami pagrindiniai žalieji ir skaitmeniniai tikslai;

(⁴) CEMR: Europos savivaldybių ir regionų taryba (<https://www.ccre.org/>).
Eurocities (<https://eurocities.eu/>).
CPMR: Periferinių jūrų regionų konferencija (<https://cpmr.org/>).

Teritorinė sanglauda

26. palankiai vertina tai, kad EGADP grindžiama ekonomine, socialine ir teritorine sanglauda atsižvelgiant į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 175 straipsnio teisinį pagrindą ir kad sanglauda įtraukta kaip vienas iš ramsčių, apibrėžtų galutinio EGADP reglamento 3 straipsnyje;

27. pasisako už tai, kad valstybės narės įtrauktų vietas ir regionų valdžios institucijas atliekant EGADP viešųjų investicijų ir reformų sanglaudos, tvarumo ir skaitmeninimo srityse sąnaudų ir naudos analizę ir, kai taikytina, įgyvendintų EGADP finansavimo schemas, kurioms taikomas pasidalijamasis arba tiesioginis valdymas;

28. primygtinai reikalauja, kad EGADP reglamentas būtų įgyvendinamas visapusiškai laikantis ES sutarties 4 straipsnio 2 dalies nuostatų, taip pat kompetencijos suteikimo, objektyvumo, nediskriminavimo ir vienodo požiūrio principų; pabrėžia, kad, kaip susitarta 2020 m. gruodžio mėn. Europos Vadovų Tarybos išvadose, Sąjungos biudžetas (įskaitant „Next Generation EU“) turi būti apsaugotas nuo bet kokio sukčiavimo, korupcijos ir interesų konflikto, siekiant apsaugoti patikimą finansų valdymą ir Sąjungos finansinius interesus;

29. tačiau pažymi, kad nacionaliniuose ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose teritorinės sanglaudos klausimas nagrinėjamas tik tam tikru mastu. Kai kuriuose planuose pateikiama informacija vietos ir regionų lygmeniu ir sprendžiami socialiniai, skaitmeninimo ir aplinkos klausimai atsižvelgiant į teritorinį aspektą. Tačiau į teritorinį požiūrį nėra sistemingai atsižvelgiama visose politikos srityse.

30. mano, kad taip yra dėl to, kad daugumoje nacionalinių ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų laikomasi principo „iš viršaus į apačią“ ir nepakankamai įtraukiamos vietos ir regionų valdžios institucijos, todėl primygtinai ragina Komisiją ir valstybes nares laikytis partnerystės principo, įtvirtinto Europos struktūrinių ir investicijų fondų partnerystės elgesio kodekse, ir jį įgyvendinti;

31. pabrėžia, kad laikantis centralizuoto požiūrio neatsižvelgiama teritorinius skirtumus, t. y. nei į skirtingus iššūkius, nei į skirtingas teritorijų galimybes. Todėl nacionalinių ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų veiksmingumas ir poveikis galėtų būti mažesnis nei siekiamas tikslas, o regionai, kurie jau iki pandemijos protrūkio buvo mažiau išsivystę, gali dar labiau atsilikti užimtumo, švietimo, paramos verslui, skaitmeninimo, judumo ar kitose pagrindinėse politikos srityse;

32. be to, pažymi, kad vietos ir regionų valdžios institucijoms nepakankamai dalyvaujant rengiant nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, gali trūkti sinergijos su sanglaudos politika. Ekonomikos gaivinimo planų ir ESI fondų programų investicijos galėtų dubliuotis ir dėl to atsirastų konkurencija tarp šių priemonių; tai, kad nacionaliniams ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planams nebūtinas nacionalinis bendras finansavimas ir kad jiems taikoma speciali valstybės pagalbos schema, turi neigiamo poveikio ESI fondų programoms; Neturėtų būti pakenkta sanglaudos politikos tikslams mažinti skirtumus tarp įvairių regionų ir nepalankiausias sąlygas turinčių regionų atsilikimą;

33. Komitetą stebina tai, kad iki šiol yra nėra aiškaus nacionalinių ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų ir ESI fondų programų koordinavimo, nors toks reikalavimas yra numatytas EGADP reglamento 17 straipsnyje. Todėl RK ragina Komisiją atkreipti į tai dėmesį susitarimuose su valstybėmis narėmis dėl nacionalinių ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų. Nacionalinių ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų ir ESI fondų programų sąveikos klausimas taip pat turėtų būti nagrinėjamas Komisijos metinėse ataskaitose dėl EGADP įgyvendinimo ir Parlamento atlikti atitinkamą tikrinimą;

34. taip pat atkreipia dėmesį į derinimą su kitomis programomis, finansuojamomis pagal priemonę „Next Generation EU“ (pvz., REACT-EU). Veiksmingam vietos ir regionų valdžios institucijų įgyvendinimui kliūčių kelia skirtingi gaivinimo programų įgyvendinimo terminai ir tai, kad nepakankamai suderinti esamų ES programų ir pagal „Next Generation EU“ finansuojamų naujų programų žalos ir skaitmeninės pertvarkos tikslai;

35. be to, pažymi, kad nacionaliniuose ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose visiškai neminimos kitos ES programos (pvz., Europos infrastruktūros tinklų priemonė (EITP)), o tai rodo, kad vis dar reikia geriau derinti nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus ir šias ES programas;

Administraciniai gebėjimai

36. pabrėžia, kad, nors daugelio nacionalinių ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų reformos administracinių gebėjimų srityje vykdomos pagal konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas, kai kurios valstybės narės nepakankamai dėmesio skiria administracinių gebėjimų stiprinimui vietos ir regionų lygmeniu; atkreipia dėmesį į tai, kad visų pirma atsižvelgiant į Europos programų ir finansinio rėmimo galimybių gausą, reikėtų gerinti daugelio vietos ir regionų valdžios institucijų administracinius gebėjimus;

37. pabrėžia, kad, siekdamas užtikrinti tinkamą NEGADP įgyvendinimą ir tinkamą EGADP lėšų panaudojimą, valstybės narės, atitinkamai atvejais glaudžiai bendradarbiaudamos su vietos ir regionų valdžios institucijomis, gali padėti ugdyti ir (arba) stiprinti vietos ir regionų valdžios institucijų administracinius gebėjimus siekiant efektyviai panaudoti viešąsias lėšas, kartu plėtojant ir remiant politikos koordinavimo, bendradarbiavimo, informacijos perdavimo ir specialių bei tęstinių mokymo sistemų mechanizmus;

38. todėl mano, kad turėtų būti sudarytos palankesnės sąlygos naudotis techninės paramos priemone siekiant paremti vietos ir regionų valdžios institucijas, ypač mažiausiai išsivysčiusiuose regionuose, kuriems labiausiai trūksta pajėgumų, dėl ko jie negali kuo geriau pasinaudoti pagal EGADP teikiama parama įgyvendinant investicijas ir reformas;

Europos semestras

39. atkreipia dėmesį į tai, kad vietos ir regionų valdžios institucijos, kaip valdymo partnerės, turi atlikti svarbų vaidmenį įgyvendinant nacionalinių ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų reformas pagal konkrečioms šalims skirtas Europos semestro rekomendacijas šiuo tikslu vykdydamos investicijas, įgyvendindamos reformas ir teisės aktus; ragina Europos Komisiją, bendradarbiaujant su RK, viešai paskelbti gerosios praktikos pavyzdžius ir patirtį, susijusius su vietos ir regionų valdžios institucijų dalyvavimu Europos semestre, ir jais dalytis;

40. ragina Europos Komisiją aktyviai remti vietos ir regionų valdžios institucijas, kurioms jau praeityje buvo sunku panaudoti ES paramą, gerinant savo gebėjimus, kad visoje Europos Sąjungoje būtų galima sėkmingai įgyvendinti nacionaliniai ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus;

41. todėl pakartoja savo ankstesnėse nuomonėse ⁽⁵⁾ išsakytą pasiūlymą dėl elgesio kodekso, pagal kurį vietos ir regionų valdžios institucijos būtų įtrauktos į Europos semestrą. Parengti šį kodeksą yra kaip niekad skubu ir būtina, kad Semestras būtų ne tik skaidresnis, įtraukesnis ir demokratiškesnis, bet ir veiksmingesnis, nes jame dalyvautų vietos ir regionų valdžios institucijos; tai sustiprintų atsakomybę vietos ir regionų lygmeniu ir pagerintų pageidaujamų reformų įgyvendinimą valstybėse narėse;

42. daro išvadą, kad parengus partnerystės elgesio kodeksą Europos semestru, rengiant nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus būtų išvengta principo „iš viršaus į apačią“. Tiesioginis vietos ir regionų valdžios institucijų, kaip visaverčių partnerių, dalyvavimas leistų nacionaliniuose ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose geriau įtvirtinti ekonominės, socialinės ir teritorinės sanglaudos tikslą;

43. atkreipia dėmesį į 2018 m. spalio 23 d. Komisijos komunikatą dėl subsidarumo ⁽⁶⁾, kuriame, be kita ko, pripažįstama, kad vietos ir regionų valdžios institucijos skiriasi nuo kitų suinteresuotųjų subjektų, nes jos imasi vadovaujamojo vaidmens įgyvendinant Sąjungos teisę, ir kad „daugeliu atvejų kiekviena valstybė narė teisėkūros procedūros metu turėtų geriau pristatyti nacionalinių ir regioninių parlamentų, taip pat vietos ir regioninių valdžios institucijų nuomones“; ragina Europos Komisiją ateityje pagerinti jų įtraukimą;

44. taip pat pažymi, kad, kalbant apie teritorinį Europos semestro aspektą, Komisija ėmėsi veiksmų, kad į konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas būtų įtraukta daugiau regioninių elementų ir nustatytas ryšys su ESI fondų programomis; Komitetas mano, kad logiška ir būtina parengti elgesio kodeksą siekiant oficialiai įtvirtinti vietos ir regionų valdžios institucijų dalyvavimą Europos semestre;

45. reikalauja, kad valstybės narės savo nacionalinėse reformų programose, kurios kasmet rengiamos įgyvendinant Europos semestrą, ateityje praneštų apie konsultacijas su vietos ir regionų valdžios institucijomis ir suinteresuotaisiais subjektais, kaip numatyta Reglamento, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė, 18 straipsnio 4 dalies q punkte, ir išsamiai apibūdintų konkretų šių konsultacijų poveikį;

46. mano, kad siekiant tinkamai įgyvendinti EGADP reguliariai įtraukiant vietos ir regionų valdžios institucijas reikia iš esmės reformuoti Europos semestrą ne tik atsižvelgiant į patirtį, įgytą rengiant nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, bet ir siekiant, kad jis taptų veiksminga priemone, padėsiančia siekti ilgalaikių ES tikslų, t. y. pasirengimo įgyvendinti 55 % tikslą priemonių rinkinį, skaitmeninę pertvarką, darnaus vystymosi tikslų (DVT) įgyvendinimo iki 2030 m. ir poveikio klimatui neutralumo užtikrinimo iki 2050 m.

Briuselis, 2021 m. gruodžio 1 d.

*Europos regionų komiteto
pirmininkas*

Apostolos TZITZIKOSTAS

⁽⁵⁾ Regionų komiteto nuomonė „Europos gaivinimo po COVID-19 pandemijos planas. Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė ir techninės paramos priemonė“, 2020 m. spalio (COR-2020-03381).

Regionų komiteto nuomonė „Europos semestras ir sanglaudos politika: struktūrinių reformų ir ilgalaikių investicijų derinimas“, 2019 m. balandis, COR-2018-05504.

Regionų komiteto nuomonė „Europos semestro valdymo gerinimas. Elgesio kodeksas dėl vietos ir regionų valdžios institucijų dalyvavimo“, COR-2016-05386.

⁽⁶⁾ COM(2018) 703 final.

Europos regionų komiteto nuomonė „Benamystės panaikinimas Europos Sąjungoje. Vietos ir regionų lygmens perspektyva“

(2022/C 97/06)

Pranešėjas

Mikko AALTONEN (FI / EPP), Vietos asamblėjos narys: Tampėrės miesto taryba

POLITINĖS REKOMENDACIJOS

EUROPOS REGIONŲ KOMITETAS

Bendra informacija ir įžanga

1. pažymi, kad benamystė yra bene sunkiausia socialinės atskirties forma Europoje. Tai yra skubiai sprendžina socialinė problema, kuriai politikai turi skirti daugiau dėmesio visais lygmenimis, įskaitant vietos, regionų, nacionalinį ir ES;
2. pabrėžia, kad benamystės problema aktuali visose ES valstybėse narėse. Benamųjų skaičius ir benamystės pobūdis valstybėse narėse skiriasi, tačiau nė vienai iki šiol nepavyko šios problemos išspręsti;
3. atkreipia dėmesį į tai, kad benamystės situacija greitai kinta ir šis reiškinys yra susijęs ne tik su gatvėje gyvenančiais benamiais asmenimis. Benamiais turėtų būti laikomi ir asmenys, gyvenantys prieglaudose ar žmonių gyvenimui neskirtose vietose, taip pat asmenys, netrukus paliksiantys atitinkamas įstaigas ir neturintys, kur gyventi; taip pat visi asmenys, kurie neturi pakankamai finansinių išteklių ir (arba) yra priklausomi nuo atsitiktinio apsigyvenimo pas draugus ar gimines. Kai sudėtinga benamystės situacija susiaurinama ir kalbama tik apie benamystę gatvėse, priimami nekokybiški politiniai. Svarbu atskirti visiškos benamystės atvejus ir situacijas, kai yra minimalus paramos tinklas, nes siekiant optimizuoti intervencijų priemonių veiksmingumą veiksmai turi būti pritaikyti skirtingoms aplinkybėms;
4. susirūpinęs pažymi, kad gentrifikacija, trumpalaikė nuoma turistams miestuose ir finansinės veiklos suaktyvėjimas, kartu su pastarųjų dešimtmečių pasaulinės finansų ir ekonomikos krizės pasekmėmis, lėmė tai, kad labai sumažėjo įperkamų būstų pasiūla, ypač augančiuose miestuose ir metropolinėse zonose, tačiau nenuvertinant problemų, su kuriomis susiduria mažesni miestai ir kaimo vietovės, o dėl to benamystės problema dar labiau paaštrėjo. Todėl, siekiant užkirsti kelią benamystei, reikia daugiau investicijų ir geresnės investicijų į įperkamą būstą sistemas;
5. pabrėžia, kad benamystė – daugialypė problema, daranti poveikį įvairiems žmonėms, kurie priklauso skirtingoms remtinoms grupėms (moterys, jaunimas, vaikai, imigrantai ir prieglobsčio prašytojai ir t. t.) ir kurie gyvena pažeidžiamomis ir sudėtingomis sąlygomis. Yra daug benamystės priežasčių ir veiksnių, įskaitant struktūrinius, pavyzdžiui, būsto už prieinamą kainą stoka, nedarbas, socialinės apsaugos sistemos spragos, diskriminacija ir migracijos politikos trūkumai, ar asmeninius, pavyzdžiui, prasta psichinė sveikata, priklausomybės ar santykių problemos. Bet kuri veiksminga politika turėtų būti taikoma atsižvelgiant į benamystės daugialypiškumą;
6. pažymi, kad, remiantis duomenimis, kuriuos pateikė Europos NVO FEANTSA (Europos nacionalinių darbo su benamiais organizacijų federacija), 2019 m. mažiausiai 700 000 žmonių kurių nors tų metų naktį nakvojo gatvėse arba prieglaudose. Šie duomenys rodo, kad tokių žmonių skaičius per 10 metų išaugo 70 proc. Komitetas yra labai susirūpinęs dėl šiuo metu sparčiai augančio benamystę patiriančių žmonių skaičiaus ES;
7. Komitetas pažymi, kad benamystė pažeidžia žmogaus teises, pavyzdžiui, teisę į būstą, kuri įtvirtinta peržiūrėtoje Europos Tarybos Europos socialinėje chartijoje. Benamystė taip pat gali pažeisti ir tam tikras pilietines bei politines teises, pavyzdžiui, teisę į apsaugą nuo nežmoniško ir žeminančio elgesio, teisę į privatų ir šeimos gyvenimą ir, tam tikrais atvejais, net teisę į gyvybę;
8. palankiai vertina tai, kad benamystė palaipsniui tampa socialinės politikos prioritetiniu klausimu Europoje ir tarptautiniu lygmeniu. Keletas tarptautinių organizacijų, pavyzdžiui, JT ir EBPO, bei ES institucijos jau sprendžia benamystės problemą. Komitetas palankiai vertina tarptautinį dėmesį šiam klausimui ir tikisi, kad tai paskatins ES valstybes nares veiksmingiau kovoti su benamyste;

9. atkreipia dėmesį į tai, jog COVID-19 pandemija įrodė, kad benamystės problema yra susijusi su visuomenės sveikatos aspektais. Prieglaudose apsisitoję benamiai asmenys dėl gyvenimo sąlygų ir gretutinių ligų linkę dažniau užsikrėsti, patekti į ligoninę ir mirti nuo infekcijos;

10. mano, kad benamystės problemą galima išspręsti tvariai ir sistemingai įgyvendinant tinkamai suderintas ir koordinuojamas politines ir tikslines prevencines priemones. Tokios politinės priemonės turėtų būti rengiamos glaudžiai bendradarbiaujant socialinėms ir būsto tarnyboms, atsižvelgiant į teismų sistemą, bei taikant sprendimus dėl būsto užtikrinimo, tokius kaip programa „Svarbiausia būstas“ (angl. *Housing First*). Tokie sprendimai dėl būsto užtikrinimo, kuriais siekiama spręsti būsto nepritekliaus problemą ir skatinti socialinių ir ekonominių sunkumų turinčių asmenų ir šeimų socialinę įtrauktį, galėtų būti tobulinami naudojant naujoviškas būsto formas, finansuojamas pasitelkiant partnerystes ir viešojo, privačiojo ir trečiojo sektorių investicijas. Jau įrodyta, kad benamystės problemos valdymas pasitelkiant tik prieglaudų sistemą yra neveiksmingas, neefektyvus ir brangus;

11. sutinka, kad į būstą orientuoti sprendimai turėtų būti suprantami kaip teisė, o ne būti priklausomi nuo elgsenos ir (arba) pasiekimų⁽¹⁾. Be to, būstas turėtų būti užtikrinamas laikantis visapusiško požiūrio, teikiant struktūrines ir asmeniniams poreikiams pritaikytas paramos paslaugas siekiant padėti žmonėms įveikti benamystę ir veiksmingai individualiai šalinti pagrindines šio reiškinio priežastis. Glaudus socialinių ir sveikatos priežiūros tarnybų bendradarbiavimas yra itin svarbus, ypač pandemijos sąlygomis. Komitetas pabrėžia, kad svarbu sutelkti dėmesį ir į prevenciją, nustatant konkrečias priemones, skirtas padėti pažeidžiamiausiems asmenims, kuriems gresia pavojus tapti benamiais;

12. laikosi nuomonės, kad siekiant priimti tinkamus politinius sprendimus ir teikti paslaugas, būtina parengti naujausią statistiką apie benamystės mastą ir pobūdį. Komitetas apgailestauja, kad nėra oficialių ES duomenų apie benamystę ir ragina imtis skubių veiksmų padėčiai ištaisyti;

13. atsižvelgdamas į tai, kad Europoje nėra bendros patvirtintos benamystės apibrėžties, siūlo valstybėms narėms ir ES institucijoms naudoti ETHOS klasifikaciją, kuri apima bestogius (gyvenimą lauke), benamystę, nesaugų būstą ir netinkamą būstą. Tai palengvintų Europos šalių bendradarbiavimą;

14. primena savo raginimą ypatingą dėmesį skirti ir jaunų LGBTIQ asmenų benamystės problemai, didinti informuotumą ir skatinti jaunimo globos centrus ir prieglaudas vietos bendruomenėse⁽²⁾;

15. pabrėžia, kad vietos ir regionų valdžios institucijos atlieka pagrindinį vaidmenį kovojant su benamyste, tačiau tam, kad jų sprendimai būtų veiksmingi, joms dažnai trūksta pagrindinių politikos svertų ir finansinės paramos. Todėl benamystės srities politika turėtų apimti visus atitinkamus valdžios lygmenis;

16. pažymi, kad sistemingas ir nuoseklus požiūris „Svarbiausia būstas“ taikymas gali tapti pagrindu sėkmingai sprendžiant benamystės problemą, kaip daroma tokiose ES valstybėse narėse kaip Suomija;

17. palankiai vertina Europos kovos su benamyste platformą, kurią 2021 m. birželį pradėjo įgyvendinti Europos Komisija ir pirmininkavusi Portugalija. Komitetas ypač pritaria tam, kad ši platforma būtų įtraukta į ES veiksmų planą dėl Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimo, nors ir „apgailestauja, kad veiksmų plane nenustatytas kiekybinis kovos su benamyste tikslas“⁽³⁾;

18. taip pat pritaria valstybių ir vyriausybių vadovų raginimui benamystės problemą laikyti ES socialinės politikos prioritetu ir dėti visas pastangas kovojant su socialine atskirtimi ir skurdu, kaip numatyta 2021 m. gegužės mėn. priimtoje Porto deklaracijoje.

⁽¹⁾ *Fighting homelessness and housing exclusion in Europe- A study of national policies* (Kova su benamyste ir atskirtimi dėl būsto Europoje. Nacionalinės politikos tyrimas), Europos socialinės politikos tinklas (2019 m.) (<https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=21629&langId=en>).

⁽²⁾ SEDEC-VII/015, RK nuomonė „Lygybės sąjunga. 2020–2025 m. LGBTIQ asmenų lygybės strategija“.

⁽³⁾ Europos regionų komiteto nuomonė „Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimas iš vietos ir regionų perspektyvos“ (COR-2021-01127).

Europos regionų komiteto rekomendacijos

19. ragina Europos Komisiją aktyviai imtis veiksmų koordinuojant Platformą ir skirti pakankamai ES išteklių siekiant užtikrinti veiksmingą valdymą ir apčiuopiamą politikos poveikį. Komitetas tikisi aktyvaus valstybių narių dalyvavimo Platformos veikloje visais valdymo lygmenimis, įskaitant vietos ir regionų valdžios institucijas, ir jų pastangų siekiant panaikinti benamystę iki 2030 m., kaip numatyta Lisabonos Deklaracijoje dėl Europos kovos su benamyste platformos ir atsižvelgiant į Jungtinių Tautų darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 m. tikslus. Reikia pažymėti, kad benamystės problema trukdo siekti daugelio kitų darnaus vystymosi tikslų, t. y. 1, 2, 3, 6, 8, 10 ir 11 tikslų, todėl raginama veiksmingai spręsti šią problemą vykdant kompleksinę politiką;

20. yra išipareigojęs aktyviai dalyvauti Platformos veikloje ir, kaip valdančiosios tarybos narys, perduoti informaciją apie vietos ir regionų valdžios institucijų patiriamus sunkumus kovojant su benamyste. Šiuo tikslu ragina Platformos kūrėjus pripažinti vietos ir regionų valdžios institucijų vaidmens svarbą ir padėti joms visapusiškai dalyvauti šioje veikloje;

21. siūlo ateityje įgyvendinant politiką atsižvelgti į benamių gyventojų interesus ir rūpesčius ir į atitinkamų komisijų, tokių kaip Socialinės politikos, švietimo, užimtumo, mokslinių tyrimų ir kultūros komisija (SEDEC), darbo programas įtraukti su Platforma susijusias veiklas. Komitetas galėtų reguliariai organizuoti Europos konferenciją tais vietos ir regionų lygmens benamystės politikos klausimais, kurie neviršija jo kompetencijos;

22. siūlo, kad svarbus Platformos koordinavimo ir (arba) valdymo vaidmuo būtų pavestas FEANTSA, nes ši organizacija yra vienintelis tarpvalstybinis žinių perdavimo ir praktinės veiklos centras Europoje, o jos patirtis jau dabar plačiai pritaikoma kuriant benamystės politiką tiek visoje ES, tiek atskirose valstybėse narėse. FEANTSA žinios bus labai svarbios, norint Platformos idėją paversti tikrove;

23. numato keturias svarbias Platformos veiklos kryptis: sudaryti geresnes sąlygas tarpvalstybiniam žinių perdavimui ir bendram mokymuisi; skatinti pasinaudoti ES paramos ir finansavimo galimybėmis; rinkti duomenis ir stebėti politikos pažangą; ir nustatyti bei plačiau įgyvendinti perspektyvias naujoves, tokias kaip „Svarbiausia būstas“;

24. atsižvelgdamas į tai, kad sparčiai auga įvairių suinteresuotųjų subjektų, tokių kaip vietos ir regionų valdžios institucijos, NVO ir būsto teikėjai, susidomėjimas principu „Svarbiausia būstas“, šio principo taikymą siūlo laikyti prioritetiniu Platformos darbotvarkės klausimu. Komitetas mano, kad taikant principą „Svarbiausia būstas“, kurį būtinai reikėtų papildyti kokybiškais socialinės paramos paslaugomis siekiant padėti žmonėms spręsti asmenines problemas, turėtų būti sistemškai keičiami kovos su benamyste būdai ir šią problemą reikia spręsti ne tik projektų lygmeniu;

25. ragina Europos Komisiją užtikrinti, kad kovos su benamyste klausimams būtų skiriama daug dėmesio įgyvendinant visas susijusias ES politikos iniciatyvas, pavyzdžiui, Europos vaiko garantijos sistemą, ES strategiją dėl negalios, ES LGBTIQ asmenų lygybės strategiją, ES lyčių lygybės strategiją, ES romų integracijos nacionalinių strategijų bendruosius principus, ES jaunimo garantijų iniciatyvą, Socialinės ekonomikos veiksmų planą, programą „ES – sveikatos labui“, Europos migracijos ir prieglobsčio paktą ir ES įperkamo būsto iniciatyvą;

26. ragina valstybes nares išnaudoti precedento neturinčias ES paramos ir finansavimo galimybes benamystės problemai spręsti, ypač tas, kurios yra susijusios su „Europos socialiniu fondu +“ (ESF+), Europos regioninės plėtros fondu (ERPF) ir ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemone. Komisija turėtų aktyviai skatinti vadovaujančiąsias institucijas, vietos ir regionų valdžios institucijas ir trečiojo sektoriaus organizacijas naudoti struktūrinių fondų lėšas. Komisija ragina Europos investicijų banką teikti paramą vietos ir regionų valdžios institucijoms rengiant investavimo pasiūlymus, kuriuos būtų galima finansuoti pagal Europos investavimo konsultacijų centro paramos programą „InvestEU“;

27. ragina Komisiją plėtoti miestų, vietos ir regionų valdžios institucijų tarpvalstybinį bendradarbiavimą ir veiksmingai pasinaudoti tuo, kas jau pasiekta kovojant su benamyste pagal URBACT programą ir novatoriškų veiksmų miestų teritorijose iniciatyvą (angl. *UIA Initiative*);

28. ragina valstybes nares ir Komisiją Europos semestro proceso metu sutelkti dėmesį į benamystę ir apsvarstyti galimybę parengti rekomendacijas konkrečioms šalims dėl kovos su benamyste, kurios būtų skirtos toms valstybėms narėms, kuriose benamystė jau tapo skubiai sprendina socialine problema;

29. ragina Europos Tarybą, laikantis atnaujintos Europos socialinės chartijos ⁽⁴⁾ 31 straipsnio 2 dalies, ypatingą dėmesį skirti neatidėliotinai benamystės problemai, o atitinkamas ES agentūras apsvarstyti galimybę imtis veiksmų benamystės problemai spręsti, atsižvelgiant į jos pražūtingą poveikį asmenims ir platesnei socialinei struktūrai. Ypač ragina aktyviau dalyvauti Europos pagrindinių teisių agentūrą, nes benamystė yra vienas svarbiausių žmogaus teisių pažeidimų Europoje; Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondą, nes benamystė – kraštutiniausia blogų gyvenimo sąlygų forma; Europos ligų kontrolės centrą, nes benamieji asmenys itin dažnai užsikrečia infekcinėmis ligomis; Europos darbo instituciją, nes benamystės problema tampa vis aktualesnė keliose ES valstybėse narėse, kur ši problema pastebima tarp piliečių, vykstančių iš vienos ES valstybės narės į kitą darbo tikslais; ir Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centrą, nes benamystė dažnai lemia priklausomybę arba yra jos pasekmė;

30. ragina valstybes nares ir Komisiją į savo politiką įtraukti būsto problemai spręsti taikomų socialinių inovacijų plėtojimą ir finansavimą, kaip vieną benamystės prevencijos priemonių, kaip nurodyta Europos Komisijos socialinių inovacijų vadove;

31. ragina visas valstybes nares, konsultuojantis su regionų ir vietos valdžios institucijomis, rengti nacionalines kovos su benamyste strategijas, grindžiamas teritoriniu būsto užtikrinimo principu, siekiant veiksmingai spręsti konkrečias įvairiems kaimams, miestams ir regionams kylančias problemas. Komitetas ragina Komisiją sukurti Europos priemonių rinkinį, skirtą padėti valstybėms narėms vykdyti strateginio planavimo procesą;

32. ragina ES vietos ir regionų valdžios institucijas, remiantis žmogaus teisių praktika ir Europos Parlamento reikalavimais, nedelsiant panaikinti gatvėje nakvojančių asmenų kriminalizavimą ir baudimą.

Bruselis, 2021 m. gruodžio 2 d.

*Europos regionų komiteto
pirmininkas*

Apostolos TZITZIKOSTAS

⁽⁴⁾ 31 straipsnio 2 dalis: užkirsti kelią benamystei ir ją sumažinti, siekiant palaipsniui ją panaikinti (<https://www.coe.int/en/web/european-social-charter>).

Europos regionų komiteto nuomonė „ES ekologinio ūkininkavimo veiksmų planas“

(2022/C 97/07)

Pranešėjas

Uroš BREŽAN (SL / Žalieji), Tolmino meras

POLITINĖS REKOMENDACIJOS

EUROPOS REGIONŲ KOMITETAS

1. palankiai vertina ES ekologinio ūkininkavimo veiksmų planą ir pritaria tam, kad planas struktūruojamas trimis kryptimis, siekiant skatinti paklausą bei gamybą ir didinti ekologinio ūkininkavimo indėlį sprendžiant tvarumo ir aplinkosaugos uždavinius;
2. mano, kad ekologinis ūkininkavimas, kuris daro teigiamą poveikį aplinkai ir klimatui anglies dioksido sekvestracijos ir dirvožemio būklės gerinimo, biologinės įvairovės išsaugojimo ir gyvūnų gerovės požiūriu, padės siekti Europos žaliojo kurso siekių ir ES strategijos „Nuo ūkio iki stalo“ bei biologinės įvairovės strategijos tikslų;
3. kalbant apie šiuos tikslus, teigiamai vertina strategijoje „Nuo ūkio iki stalo“ nustatytą plataus užmojo tikslą ES mastu iki 2030 m. ekologiškai ūkininkauti ne mažiau kaip 25 proc. ES žemės ūkio paskirties teritorijoje, kurio poveikį turėtų įvertinti Europos Komisija; siūlo nustatyti privalomus nacionalinius tikslus, kad būtų atsižvelgta į žemės ūkio įvairovę skirtingose Europos šalyse ir jų regionuose;
4. apgailestauja dėl to, kad BŽŪP nėra visiškai suderintas su ES ekologinio ūkininkavimo veiksmų planu, žaliuoju kursu, ES strategija „Nuo ūkio iki stalo“ ir biologinės įvairovės strategijos tikslais ir kad pagal šią politiką negali būti pakankamai atlyginama ūkininkams, kurie savo ūkyje deda papildomas pastangas pereiti prie ekologiškos gamybos, pavyzdžiui, savo žemę naudoja ekologiniam ūkininkavimui;
5. palankiai vertina tai, kad naujoje 2023–2027 m. BŽŪP siūlomos 8 kaimo plėtros intervencinių priemonių rūšys apima išmokas už aplinkos, klimato ir kitus valdymo išpareigojimus. Šios rūšies intervencinės priemonės yra privalomos valstybėms narėms, o valstybės narės turės bent 30 proc. EŽŪFKP lėšų skirti intervencinėms priemonėms, susijusioms su aplinkos ir klimato tikslais. Šios rūšys taip pat apima ekologinį ūkininkavimą, kuris dėl to gali būti finansuojamas ir pagal ekologines sistemas, ir pagal antrojo ramsčio agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities išpareigojimus, arba pagal abi priemones;
6. nurodo, kad iššūkis iki 2030 m. ekologiškai ūkininkauti ne mažiau kaip 25 proc. ES žemės ūkio paskirties teritorijoje turi derėti su regionų gamybine realybe ir būti įgyvendinamas taikant politikos priemones, kuriomis remiama subalansuota tiek ekologinės gamybos, tiek jos paklausos plėtra, ir kurios turi būti tinkamai įgyvendinamos ES, nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis;
7. mano, kad būtina akcentuoti, *inter alia*, pasiūlos stimuliavimą ir kartu skatinti ekologiškų produktų paklausą, šiuo tikslu didinant informuotumą apie teikiamą naudą ir stiprinant vartotojų pasitikėjimą ekologinės gamybos logotipu;
8. palankiai vertintų konkretesnes priemones ir paramą rengiant ekologiniam ūkininkavimui kaimo vietovėse skirtas priemones, kuriomis būtų siekiama skatinti vienodesnes šio sektoriaus moterų ir vyrų galimybes ir didesnes pajamas, taip pat skatinti ir pritraukti jaunuosius ūkininkus;
9. apgailestauja, kad kiekvienai iniciatyvai trūksta specialiai skirto ir konkretaus biudžeto, ir ragina nuosekliai naudoti keletą esamų finansinių priemonių, skirtų šiam veiksmų planui įgyvendinti ES ir nacionaliniu lygmeniu, t. y. LEADER / BIVP, ES produktų pardavimo skatinimo politiką ir programą „Europos horizontas“; taip pat ragina šį veiksmų planą geriau finansuoti iš papildomų nacionalinių, regioninių ir vietos fondų;
10. atkreipia dėmesį į atokiausių regionų atvejį, nes jie dėl savo specifinių aplinkybių susiduria su dideliais ekologinės gamybos plėtros apribojimais, į kuriuos reikia tinkamai atsižvelgti taikant konkrečias priemones ir skiriant didesnę finansavimą;

11. yra patenkintas, kad Europos Komisija ketina kasmet visoje ES organizuoti renginį „Ekologiškų produktų diena“;
12. pritaria pasiūlymui nuo pat pradžių įtraukti stebėsenos ir vertinimo veiklą, siekiant įvertinti veiksmų plano įgyvendinimą, aktyviau rinkti rinkos duomenis ir į ES rinkos stebėjimo centrų analizės sritį įtraukti ekologiškus produktus;
13. primygtinai ragina valstybes nares priimti nacionalinius ekologinės gamybos veiksmų planus, kad būtų sprendžiamos konkrečios nacionalinio ir vietos lygmens problemos. Tokie planai pagal principą „iš apačios į viršų“ turėtų būti parengti per atvirą ir demokratišką konsultacijų procesą, kuriame dalyvautų visi suinteresuotieji subjektai, ypač ekologiškai ūkininkaujantys asmenys ir jų asociacijos, vietos ir regionų valdžios institucijos, vartotojų atstovai ir apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų sektorius;
14. palankiai vertina tai, kad ekologinės gamybos veiksmų plane pirmą kartą minima „tikroji maisto kaina“ ir kad Komisija ketina šiuo klausimu atlikti tyrimą, nes tai yra labai svarbu siekiant paremti perėjimą prie teisingesnės ir tvaresnės maisto sistemos. Šis tyrimas turėtų padėti pripažinti ekologinio ūkininkavimo vertę kuriant viešąsias gėrybes;
15. pabrėžia, kad pesticidų liekanų aplinkoje beveik neįmanoma išvengti ir jos gali paveikti ir ekologiškus produktus. Kadangi ekologiškai ūkininkaujantys asmenys gamybos procese užtikrina aukštus aplinkos kokybės standartus, jiems neturi būti užkraunama našta dėl rizikos, už kurią jie neatsako. Todėl RK atkreipia dėmesį į tai, kad visiškai uždraudžiant pesticidų liekanas ekologiškuose produktuose būtų padaryta didelė žala šiam sektoriui;
16. siekiant spręsti šią problemą, rekomenduoja Europos Komisijai:
 - pasiūlyti iniciatyvų, kuriomis siekiama supaprastinti ekologiniam ūkininkavimui tinkamų veikliųjų medžiagų ir augalų apsaugos produktų leidimų suteikimo procedūrą, kai jie yra saugūs gamtai, aplinkai ir žmonėms, ypatingą dėmesį skiriant produktams, pagamintiems atokiausiuose regionuose, kurie savo mastu ir savybėmis dažniausiai labai skiriasi nuo žemyninės dalies žemės ūkio;
 - skatinti tolesnį randamų pesticidų liekanų tvarkymo suderinimą, atsižvelgiant į visus privalumus ir trūkumus, kurių turi valstybių narių taikomi skirtingi metodai;
 - skatinti su ekologine gamyba suderinamų naujų apdorojimo metodų tyrinėjimus ir mokslinius tyrimus;
17. ragina valstybes nares ištirti, kaip būtų galima įgyvendinti principą „teršėjas moka“, kad ekologiškai ūkininkaujantys ūkininkai galėtų gauti kompensaciją už pajamas, prarastas dėl atsitiktinio jų ekologinės gamybos užteršimo;

Vietos ir regionų valdžios institucijų vaidmuo įgyvendinant ir vertinant šį veiksmų planą

18. nurodo, kad vietos ir regionų valdžios institucijos geriausiai žino, kokie yra tikrieji vietos ekologinės gamybos sektorių poreikiai ir kaip juos patenkinti; taigi, siekiant naujojo ekologinės gamybos veiksmų plano tikslų, jos turėtų aktyviai dalyvauti jame numatytų veiksmų įgyvendinimo ir vertinimo procese;
19. pažymi, kad vietos ir regionų valdžios institucijoms tenka svarbus vaidmuo padedant struktūruoti ekologinės gamybos sektorių gamybos, logistikos ir prekybos požiūriu, sudarant palankesnes sąlygas struktūruotam gamintojų ir vartotojų bendradarbiavimui, didinant informuotumą vietos lygmeniu, informuojant vartotojus apie teigiamą ekologinio ūkininkavimo poveikį ir rengiant ikimokyklinio ugdymo ir mokyklų švietimo programas;
20. atkreipia dėmesį į tai, kad vietos ir regionų valdžios institucijos jau seniai dalyvauja remiant ekologinio ūkininkavimo plėtrą, būtent valdydamos ir įgyvendindamos regionines kaimo plėtros programas;
21. apgailestauja dėl riboto vietos ir regionų valdžios institucijų dalyvavimo įgyvendinant ankstesnį ekologinio ūkininkavimo veiksmų planą, kurio tikslai liko nepasiekti, kaip matyti iš Europos regionų komiteto atliktos laikotarpio vidurio peržiūros;
22. primygtinai ragina Europos Komisiją sukurti veiksmų plano įgyvendinimo stebėsenos ir vertinimo platformą, kurioje dalyvautų visi suinteresuotieji subjektai, ypač vietos ir regionų valdžios institucijų atstovai;
23. pabrėžia, kad, įtraukiant vietos ir regionų valdžios institucijas, reikia laikytis teritorinio požiūrio, kuris atitiktų Teritorinės darbotvarkės iki 2030 m. nuostatas, siekiant patenkinti įvairius kaimo vietovių, priemiesčių ir miestų poreikius visoje Europoje;

24. rekomenduoja, kad vietos ir regionų valdžios institucijos užtikrintų koordinavimą ir gerą valdymą visuose administraciniuose lygmenyse. Labai svarbu remti kompleksinius veiksmus vietos lygmeniu, taip pat įtraukti visus vietos suinteresuotuosius subjektus, susijusius su ekologinės gamybos sektoriumi;

25. prašo Komisijos daugiau dėmesio skirti vandens išteklių išsaugojimui ir ragina keistis patirtimi, kad vietos ir regionų valdžios institucijos būtų skatinamos įgyvendinti šią gerąją praktiką;

Vartojimo skatinimas

26. teigiamai vertina *ekologiją puoselėjančių regionų* pripažinimą sėkmingomis kaimo plėtros priemonėmis ir itin pritaria Komisijos ketinimui remti jų plėtrą ir kūrimą valstybėse narėse;

27. rekomenduoja Komisijai į šios iniciatyvos įgyvendinimą įtraukti vietos ir regionų valdžios institucijas;

28. atkreipia dėmesį į tai, kad *ekologiją puoselėjantys regionai* suteikia puikią galimybę vietos ir regionų valdžios institucijoms remti tvarių maisto sistemų plėtrą, remiantis ūkininkų, piliečių ir (arba) vartotojų, vietos viešojo administravimo institucijų, asociacijų ir prekybos, turizmo ir kultūros įmonių, veikiančių pagal ekologinės gamybos ir vartojimo principus ir metodus, bendradarbiavimu;

29. pabrėžia, kad integruotas ir daigiafunkcinis *ekologiją puoselėjančių regionų* požiūris taip pat duoda didelės naudos aplinkos, ekonomikos ir socialinio tvarumo požiūriu;

30. todėl ragina vietos ir regionų valdžios institucijas dalyvauti kuriant *ekologiją puoselėjančius regionus*, padedant įgyvendinti pagal principą „iš apačios į viršų“ vykdomas iniciatyvas, kurios gali padėti vystyti kaimo vietas ir didinti vietos ekologiškų produktų vartojimą;

31. siekiant užtikrinti veiksmingą diegimą, rekomenduoja Europos Komisijai ES lygmeniu patvirtinti bendrą sistemą ir gaires, kad valstybių narių lygmeniu būtų užtikrinta suderinta *ekologiją puoselėjančių regionų* plėtra, stengiantis išsaugoti jų integruotą ir daigiafunkcį pobūdį ir ypatumus;

32. rekomenduoja Europos Komisijai ES lygmeniu sukurti *ekologiją puoselėjančių regionų* tinklą, kad visiems *ekologiją puoselėjantiems regionams* būtų teikiama parama ir bendros paslaugos;

33. rekomenduoja vietos ir regionų valdžios institucijoms didinti ekologiškų produktų vartojimą vietos lygmeniu, teikiant savo skiriamą, nacionalinę ir ES finansinę paramą vietos rinkoms ir tiesioginiam tokių produktų pardavimui, taip pat rengiant informavimo ir komunikacinės veiklos kampanijas apie esamas rinkas ir veiklos vykdytojus, registruotus užsiimti tiesioginiu pardavimu;

34. atkreipia dėmesį į ekologiško maisto vartojimo naudą mitybai ir aplinkai ir ragina spręsti ekologiškų produktų vartojimo prieinamumo klausimą, susijusį su ekologiškų produktų įperkamumu ir pateikimu lengvai vartotojams pasiekiamose pardavimo vietose, kad visi vartotojai turėtų sąlygas pirkti ekologišką maistą;

35. teigiamai vertina tai, kad padidintas ES ekologiškų produktų pardavimo skatinimo biudžetas, ir ragina Komisiją jį išlaikyti vėlesniais metais;

36. atsižvelgdamas į dabartinę ES pardavimo skatinimo politikos peržiūrą, rekomenduoja Komisijai teikti pirmenybę Europos Sąjungoje gaminamiems ekologiškiems produktams, pradedant žemės ūkio žaliavomis ir baigiant perdirbimu;

37. siūlo patobulinti ES ekologinės gamybos logotipą, po žaliuoju lapu įrašant žodžius „ES ekologiškas produktas“, taip pat numatant galimybę nurodyti gamybos regioną, kad vartotojams jis būtų lengviau atpažįstamas;

38. palankiai vertina pasiūlymą apsvarstyti gyvūnų gerovės ženklavimo galimybes pagal strategiją „Nuo ūkio iki stalo“ ir ragina tai paspartinti, nes mano, kad aiškus, standartizuotas ir privalomas gyvulininkystės būdo ženklavimas gali paskatinti vartotojus pirkti ekologiškus produktus;

39. džiaugiasi, kad Komisija ketina populiarinti ekologiškas valgyklas ir tirti, kaip taikomi žaliųjų viešųjų pirkimų kriterijai ir kaip būtų galima juos plačiau naudoti, ir palankiai vertina tikslą nustatyti minimalius privalomus tvarių maisto produktų viešųjų pirkimų organizavimo kriterijus siekiant skatinti sveiką ir tvarią mitybą. Gali prireikti peržiūrėti viešųjų pirkimų reglamentavimo sistemą, kad valdžios institucijoms būtų suteikta daugiau galimybių reikalauti naudoti vietoje pagamintus maisto produktus ir padidinti jų naudojimo apimtį. Ypatingas dėmesys ir parama turėtų būti skiriama trumpų tiekimo grandinių plėtojimui atokiausiuose regionuose;

40. rekomenduoja mokyklose ir švietimo įstaigose moksleiviams siūlyti ekologiškus produktus, nes tai nuo pat ankstyvos vaikystės padėtų ugdyti sveikos mitybos įpročius, todėl būtų lengviau didinti informuotumą apie vietos, tradicinio ir sveiko maisto svarbą;

41. pabrėžia vietos ir regionų valdžios institucijų vaidmenį skatinant didinti vietos ir regionų ekologiškų produktų dalį viešuosiuose maisto pirkimuose, prisidedant prie kolektyvinio informavimo ir švietimo, taip pat didinant vartotojų informuotumą ir pasitikėjimą ekologine gamyba. Vykdydamos viešuosius pirkimus, vietos ir regionų valdžios institucijos gali užmegzti ilgalaikius partnerystės ryšius su vietos ekologiškų produktų gamintojais ir skatinti tradicinius ūkininkus pereiti prie ekologinės gamybos;

42. taip pat pažymi, kad vietos ir regionų valdžios institucijos, siekdamos aprūpinti viešąsias valgyklas vietos ir regioniniais ekologiškais produktais, susiduria su tam tikromis kliūtimis: logistinėmis kliūtimis (pritaikytų patalpų trūkumas), struktūrinėmis kliūtimis (būtinybė struktūruoti rinką ir stiprinti tiekimo grandinę, kad būtų suderinta vietos pasiūla ir paklausa), ir žmogiškųjų ir techninių išteklių trūkumo problemomis;

43. nurodo, kad reikia tvirto politinio įsipareigojimo nacionaliniu ir regionų lygmenimis, kad būtų skatinamas tinkamas ekologiškų maisto produktų naudojimas viešosiose ir privačiose valgyklose, maitinimo įstaigose ir restoranuose;

44. siūlo, kad ES lygmeniu būtų galima parengti bendrus kriterijus, kurie būtų naudojami kaip geriausia praktika, kad būtų nustatytos atitinkamos viešųjų valgyklų tikrinimo taisyklės;

45. pažymi, kad padidėjusi paklausa skatina plėtoti regioninę gamybą, todėl ragina tiek viešajame, tiek privačiajame sektoriuose ženklinti valgyklas ir restoranus, nurodant, kokia yra minimali gamtinio proceso naudojamo sveikų, ekologiškų ir netoli vartotojų pagamintų maisto produktų procentinė dalis;

46. ragina valstybes nares ir vietos ir regionų valdžios institucijas patikrinti savo viešųjų pirkimų ir biudžeto sudarymo teisės aktus siekiant užtikrinti, kad viešosiose valgyklose būtų naudojami sertifikuoti ekologiški produktai;

47. pripažįsta, kad vietos ir regionų valdžios institucijoms vis dar trūksta žinių apie žaliųjų viešųjų pirkimų teikiamas galimybes, ir skatina jas įveikti kliūtis, susijusias su kainos kriterijumi, ir taikyti tvarumo kriterijus;

48. siūlo sukurti bendrą ES platformą, skirtą ES ekologiškų produktų gamintojams iš visų valstybių narių, kuri, be kita ko, padėtų dalytis gerosios praktikos pavyzdžiais, suprasti ES taisykles, rengti mokymus, organizuoti renginius ir kurti projektų partnerystės galimybes;

49. šiuo tikslu pabrėžia, kad svarbu parengti tinkamą mokymo ir gebėjimų stiprinimo programą tiek perkančiosioms organizacijoms (nacionalinėms, regioninėms ir vietos), tiek ekologiškų produktų gamintojams ir perdirbėjams, kad būtų pašalintos struktūrinės ir logistinės kliūtys ir skatinama taikyti žaliųjų viešųjų pirkimų kriterijus;

Gamybos stimuliavimas

50. pažymi, kad 2019 m. ES ekologiniam ūkininkavimui skirtos žemės plotas sudarė apie 9 proc. ir tik 64 proc. sertifikuoto ekologinio ūkininkavimo žemės ploto gavo tokiam ūkininkavimui skirtos paramos išmokas⁽¹⁾;

51. atkreipia dėmesį į tai, kad pagal dabartinę BŽŪP ekologinis ūkininkavimas yra nepakankamai finansuojamas; ekologinis ūkininkavimas vyksta 8 proc. visos ES žemės ūkio paskirties teritorijos, bet subsidijos ekologiniam ūkininkavimui sudaro tik 1,5 proc. viso Europos žemės ūkio biudžeto. Ypatingas dėmesys ir parama turėtų būti skiriama mažų kaimo vietovių, mažiau išsivysčiusių regionų, kuriuose pagrindinis ekonomikos sektorius yra žemės ūkio veikla, plėtrai;

52. pabrėžia, kad siekiant iki 2030 m. trigubai padidinti ES ekologinio ūkininkavimo žemės plotą, reikia tris–penkis kartus padidinti BŽŪP išlaidas, skiriamas ekologiniam ūkininkavimui, o tai reiškia, kad iki 15 proc. BŽŪP išlaidų turėtų būti skiriama ekologinės gamybos sektoriui⁽²⁾;

⁽¹⁾ IFOAM „Organics Europe“.

⁽²⁾ Ten pat.

53. vis dėlto apgailestaudamas pažymi, kad dėl būsimos BŽŪP pasiektame susitarime stinga plataus užmojo finansinės paramos ekologiniam ūkininkavimui;

54. yra susirūpinęs dėl to, kad, atsižvelgiant į ES masto tikslus, kurie turi būti pasiekti ekologinio žemės ūkio srityje, kai kuriuose nacionalinių BŽŪP strateginių planų projektuose nenumatoma tinkamų subsidijų ekologiškai ūkininkaujantiems asmenimis, palyginti su ankstesniu programavimo laikotarpiu;

55. rekomenduoja valstybėms narėms ir vietos ir regionų valdžios institucijoms savo strateginiuose planuose teikti pirmenybę ir tinkamą finansinę paramą specialioms regionų ir vietos ekologinio sektoriaus poreikiams tenkinti;

56. rekomenduoja Komisijai nuodugniai įvertinti valstybių narių pateiktus nacionalinius strateginius planus, kad būtų galima stebėti, ar jie padės pasiekti tikslą iki 2030 m. 25 proc. žemės ūkio paskirties žemės skirti ekologiniam ūkininkavimui;

57. remia siekį pagal naująją BŽŪP įvertinti valstybių narių ypatumus bei poreikius (visų pirma atokiausiems regionams būdingas sudėtingas gamybos sąlygas), susijusius su ekologinės gamybos sektoriaus augimu, ir užtikrinti, kad valstybės narės galės optimaliai pasinaudoti naujosios BŽŪP teikiamomis galimybėmis nacionaliniam ekologinės gamybos sektoriui remti. Komisija turėtų ypatingai stengtis remti atsiliekančias valstybes nares ir (arba) regionus, kartu pateikti tolesnes gaires valstybėms narėms ir regionams, kurie jau bando siekti 25 proc. tikslo. Kiekviena valstybė narė turi prisidėti siekiant šio bendro tikslo iki 2030 m.;

58. rekomenduoja valstybėms narėms ir vietos ir regionų valdžios institucijoms labiau įtvirtinti ekologinę žemdirbystę profesinio rengimo ir žemės ūkio aukštojo mokslo įstaigose bei parengti mokomąją medžiagą ir organizuoti mokymus ekologinio ūkininkavimo klausimais, atsižvelgiant į poreikius pirminės gamybos, taip pat perdirbimo ir transformacijos srityse;

59. rekomenduoja vietos ir regionų valdžios institucijoms paspartinti perėjimo prie ekologinio ūkininkavimo mastą, teikiant paramą ir konsultacijas ūkių, kurie pasirenka ekologinį ūkininkavimą, steigimui, pertvarkymui ar perdavimui;

60. pabrėžia, kad svarbu plėtoti ekologinę žemės ūkio pramonę regionų ir vietos lygmeniu siekiant konsoliduoti pirminės gamybos augimą. Trumpų maisto tiekimo grandinių skatinimas gali būti naudingas ir ekologiškai ūkininkaujantiems asmenims, ir vartotojams: tai sumažina transporto išlaidas ir padidina tvarumą, kartu padeda vystyti kaimo ekonomiką ir kuria pridėtinę vertę gamybos srityje;

61. todėl rekomenduoja valstybėms narėms ir vietos ir regionų valdžios institucijoms įtraukti konkrečias priemones, skirtas ekologiškų maisto produktų perdirbimo ir prekybos veiklos vykdytojams, siekiant paskatinti darnią gamybos plėtrą ir sukurti palankias sąlygas trumpoms tiekimo grandinėms visuose regionuose. Atitinkamai Komitetas siūlo:

— skatinti su ūkininkavimu susietą smulkiają žemės ūkio pramonę;

— užtikrinti, kad būtų daugiau smulkiems ūkiams (skerdykloms, perdirbimo įmonėms, malūnams ir t. t.) skirtų mobiliųjų perdirbimo įrenginių ir skatinti vietos lygmeniu bendrai naudotis perdirbimo įrenginiais, kad būtų įveiktos teisinės kliūtys, atsirandančios dėl sveikatos ir saugos bei gyvūnų sveikatos standartų;

— skatinti žemės ūkio kooperatyvų dalyvavimą ekologiškų produktų pardavimo ir perdirbimo veikloje, įskaitant dalyvavimą viešuosiuose maisto pirkimuose;

62. pabrėžia ekonominio organizavimo, veiksmingų rinkos reguliavimo priemonių ir gamintojų organizacijų finansavimo svarbą siekiant 25 proc. tikslo. Pavyzdžiui, gamintojams turėtų būti nustatyta mažiausia kaina, kuri viršytų vidutinę ekologinio ūkininkavimo produkcijos kainą, kad jie gautų stabilias minimalias pajamas. Atsiradus rinkos disbalansui, kai pasiūla išauga daugiau už paklausą, Komisijai turėtų būti suteikti įgaliojimai aktyvuoti specialų ekologiškiems produktams taikomą valstybės intervencijos mechanizmą;

63. pažymi, kad didėjanti nesąžininga konkurencija su ne ES pagamintais ekologiškais produktais gali susilpninti šį sektorių, ir rekomenduoja Europos Komisijai užtikrinti sąžiningą, subalansuotą ir skaidrią prekybą, reikaujant užtikrinti į ES importuojamų produktų ekologinės gamybos išipareigojimų ir taisyklių abipusiškumą, kad būtų užtikrintos vienodos sąlygos ir veiksminga Europos vartotojų apsauga. Dėl tų pačių priežasčių ši nuostata taip pat turėtų būti taikoma akvakultūrai, kad aplinkos apsauga ir tvarus vandenynų ir jūrų valdymas apimtų ir ES nepriklausančias šalis;
64. rekomenduoja Europos Komisijai pritarti tam, kad būtų sukurta bendra ES platforma, kuri vietos ir ekologiškai ūkininkaujantiems ūkininkams sudarytų palankesnes importo ir eksporto galimybes, plėtojant ES skaitmenines ir (arba) e. pardavimo paslaugas ir šioje srityje teikiant paramą logistikai bei sėkmingai partnerystei;
65. rekomenduoja valstybėms narėms į naujosios BŽŪP ekologines sistemas įtraukti premijų bei nuobaudų sistemą, kaip nurodyta ankstesnėje Komiteto nuomonėje dėl agroekologijos;
66. pažymi, kad naujasis ES ekologinės gamybos reglamentas bus taikomas nuo 2022 m. sausio 1 d. ir iš esmės pakeis kai kuriuos ekologinės gamybos sektorius. Siekiant užtikrinti sėkmingą jo įgyvendinimą, labai svarbu pasiekti suderinimo ES lygmeniu ir prisitaikymo regionų lygmeniu pusiausvyrą, nenukrypstant nuo pagrindinių ekologinės gamybos principų;
67. todėl ragina Komisiją stebėti naujojo reglamento poveikį, kad būtų galima veiksmingai reaguoti į bet kokius sunkumus, kylančius taikant naujas taisykles;
68. pripažįsta didelį gyvulininkystės sektoriaus perėjimo prie ekologinio ūkininkavimo suinteresuotumą ir potencialą;
69. palankiai vertina Komisijos ketinimą stiprinti ekologinę akvakultūrą. Šis sektorius susiduria su nuožmia ES nepriklausančių šalių konkurencija, nes ES importuoja beveik 80 proc. vidaus rinkoje suvartojamos žuvies ⁽³⁾;
70. todėl rekomenduoja Komisijai užtikrinti tinkamą paramą ir padidinti mokslinių tyrimų ir inovacijų finansavimą ES žemės ūkio, ekologinės akvakultūros ir gyvulininkystės sektoriams, kad būtų galima susidoroti su tinkamų žaliavų, t. y. sertifikuotų ekologiškų sėklų, ekologiškai pagamintų baltyminių ir vitamino B turinčių pašarų, trūkumu ir sumažinti priklausomybę nuo importo;
71. palankiai vertina Komisijos pasiūlymą padidinti mokslinių tyrimų ir inovacijų finansavimą, skiriamą ekologiniam ūkininkavimui pagal programą „Europos horizontas“, ir ypač pabrėžia, kad ekologinei gamybai svarbu skirti atskirus kvietimus teikti pasiūlymus ir biudžetą.

Bruselis, 2021 m. gruodžio 2 d.

*Europos regionų komiteto
pirmininkas*

Apostolos TZITZIKOSTAS

⁽³⁾ ES žemės ūkio kooperatyvų konfederacijos (COPA-COGECA) nuomonė dėl veiksmų plano arba ekologinės gamybos plėtos.

Europos regionų komiteto nuomonė „Tvari mėlynoji ekonomika ir akvakultūra“

(2022/C 97/08)

Pranešėjas

Bronius MARKAUSKAS (LT / EA), Klaipėdos rajono savivaldybės meras

POLITINĖS REKOMENDACIJOS

EUROPOS REGIONŲ KOMITETAS

Bendrosios pastabos**Tvari mėlynoji ekonomika**

1. palankiai vertina Europos Komisijos Komunikatą „Naujas požiūris į tvarią ES mėlynąją ekonomiką. ES mėlynosios ekonomikos transformavimas siekiant tvarios ateities“, kuriuo parodoma bendra Komisijos vizija bei nustatoma su vandenynais, jūromis ir pakrančių teritorijomis susijusių sektorių ir pramonės šakų tvarios mėlynosios ekonomikos strategija; atsižvelgdamas į tai, palankiai vertina perėjimą nuo sąvokos „mėlynasis augimas“ prie sąvokos „mėlynoji ekonomika“;
2. pritaria, kad Žaliojo kurso tikslų įgyvendinimas bei perėjimas prie tvaresnės ir ekologiškos ekonomikos neįmanomas be mėlynosios ekonomikos. Siekiant žaliojo susitarimo tikslų bei tvarios plėtros visuose sektoriuose būtini radikalūs pokyčiai, mažinantys žmogaus poveikį jūroms ir vandenynams bei apsaugantys išteklius ir bioįvairovę. Taip pat būtina užtikrinti, kad šie pokyčiai būtų suderinami su ekonominiu ir socialiniu su jūra susijusios veiklos tvarumu;
3. todėl mano, kad reikėtų geriau susieti žaliąją ir mėlynąją politiką. Vandenynai yra vienas iš pagrindinių biologinės įvairovės šaltinių pasaulyje. Jie sudaro daugiau nei 90 proc. planetos gyvenamo ploto ir sugeria maždaug 26 proc. antropogeninės kilmės anglies dioksido, taip pat daugiau nei 90 proc. perteklinės šilumos, kiekvienais metais išmetamų į atmosferą. Daugybė tyrimų rodo, kad biologinė įvairovė turi esminės įtakos planetos sveikatai ir socialinei gerovei;
4. pabrėžia, kad klestinčios mėlynosios ekonomikos prielaida – gyvybingi vandenynai ir kad ši mėlynoji ekonomika turi veikti nepažeidžiant ekologinių ribų ir atsižvelgiant į planetos išgalių sampratą. Todėl, įgyvendinant ES strateginės darbotvarkės tikslus, tvarus vandenynų ir jūrų valdymas turėtų būti vienas iš pagrindinių prioritetų, grindžiamas žiniomis, informuotumu bei tarpvalstybiniu bendradarbiavimu keičiantis naujausiais duomenimis ir siekiant bendrų tikslų;
5. pažymi, kad mėlynoji ekonomika turi didelį socialinį ir ekonominį poveikį ne tik pakrančių ir jūrų regionams, bet ir visai Europos Sąjungai bei gali užtikrinti ekologišką ir įtraukų atsigavimą po COVID-19 pandemijos, ypač labiausiai nukentėjusiuose sektoriuose, kaip turizmas ir žvejyba. Daugelyje šalių mėlynoji ekonomika daro didžiulį teigiamą poveikį jų BVP;
6. pažymi, kad vandenynų energija gali atlikti svarbų vaidmenį didinant energijos tiekimo patikimumą ir energetinį saugumą. Naudodamos vandenynų energiją, su sąlyga, kad toks naudojimas yra suderinamas su jau vykdoma veikla ir tausoja jūrų buveines, šalys taptų mažiau priklausomos nuo iškastinio kuro, prisidėtų prie klimato kaitos švelninimo, paskatintų naujų aukštos kokybės darbo vietų kūrimą, visų pirma Europos pakrančių regionuose, kuriuose nedarbo lygis dažnai yra aukštas;
7. pabrėžia jūrų pramonės indėlį įgyvendinant energetikos pertvarką ir kovojant su klimato kaita, visų pirma veiksmus atsinaujinančiųjų išteklių energijos, jūrų transporto priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo srityje ir žiedinėje ekonomikoje, įskaitant jūroje esančio plastiko perdirbimą;
8. visų pirma primena, kad jūrų transporto išmetamų teršalų kiekis per pastaruosius 20 metų padidėjo beveik 32 proc. Tvarios laivų statybos pramonės plėtra galėtų svariai prisidėti siekiant ES klimato tikslų; atsižvelgdamas į tai, pritaria Europos Komisijos tikslams per dešimt metų sumažinti tarptautinės laivybos SO₂ ir NO_x išlakas ir toks sumažėjimas galėtų siekti atitinkamai 80 proc. ir 20 proc. Tačiau būtina atsižvelgti į atokiausių regionų poreikius, nes dėl jų atokumo ir didžiulės priklausomybės nuo oro ir jūrų transporto užtikrinant susisiekimą ir tiekimą, jiems reikia taikyti priemones, priderintas prie jų struktūrinių aplinkybių;

9. pabrėžia, kad siekiant išsaugoti ir sukurti ilgalaikis ir kokybiškas darbo vietas, ypač laivų statybos sektoriuje, Europa turi būti apsaugota nuo nesąžiningos konkurencijos, kuri griauna jos pramonę;

10. ragina jūrų pramonėje laikytis kompleksinio požiūrio, kuris apimtų visą jūrų veiklą – tradicinę ir naują, civilinę ir karinę – ir jį taikant būtų atsižvelgiama į svarbius kompleksinius ekologinius ir skaitmeninių permainų ir pramonės 4.0 uždavinius;

11. palankiai vertina Europos Komisijos siekius sukurti mėlynąjį forumą, kuris padėtų sutelkti žinias ir patirtį, sukurti sinergijas, rasti kūrybiškų sprendimų ir paskatinti šio sektoriaus vystymąsi, taip pat parengti pasiūlymus, kaip koordinuoti ekonominių išteklių naudojimą šioje srityje;

12. pasigenda nacionalinių vyriausybių palankaus požiūrio į jūrinės ekonomikos vystymąsi. Daugumoje jūrinių valstybių deklaruojama parama šiai ekonomikai neveikia, o nacionaliniuose planuose, sumaniosios specializacijos strategijose jūrinei ekonomikai neskiriamas pakankamas dėmesys, finansinė parama nepakankama, jos skyrimo taisyklės ir kriterijai sudėtingi;

Akvakultūra

13. pažymi, kad pastaruoju metu svarbia mėlynosios ekonomikos sritimi tampa akvakultūra. Šiame sektoriuje yra didelių ekonominių ir aplinkos apsaugos galimybių. Jame taip pat yra daug galimybių kurti darbo vietas, atverti naujas ekonominio vystymosi galimybes pakrančių ir kaimo bendruomenėse, be to, kai kurios akvakultūros praktikos, kaip antai midijų ūkiai, prisideda prie klimato kaitos poveikio mažinimo ir ekosistemų apsaugos taikant mažo poveikio metodus;

14. palankiai vertina Europos Komisijos komunikatą „Tvaraus ES akvakultūros vystymosi strateginės gairės“ ir pabrėžia svarų akvakultūros sektoriaus indėlį sprendžiant aprūpinimo kokybišku maistu problemą bei užtikrinant augančios rinkos aprūpinimą jūros ir gėlybių vandenų produktais, tačiau turi būti išvengta žalingo poveikio laukinių žuvų išteklių mažėjimui, prisidedama prie Europos žaliojo kurso ir strategijos „Nuo ūkio iki stalo“ įgyvendinimo bei tvarios mėlynosios ekonomikos vystymo;

15. palankiai vertina pristatytą gyvūnų gerovės strategiją, visų pirma susijusią su patikrinamų rodiklių apibrėžtimi, mokymo paslaugų teikimu gamintojams, konkrečioms gyvūnų rūšims būdingų gyvūnų gerovės parametrų tyrimais ir priklausomybės nuo monokultūrų mažinimu pereinant prie kultūrų įvairovės; pabrėžia, kad dabar valstybės narės turi atnaujinti savo nacionalinius planus pagal naujas gaires;

16. pabrėžia strategijoje „Nuo ūkio iki stalo“ akvakultūrai nustatytų konkrečių tikslų, visų pirma, susijusių su parduodamų antimikrobinių medžiagų mažinimu ir geroku ekologinės akvakultūros išplėtimu, svarbą; palankiai vertina Komisijos planus imtis veiksmų, kad visoje ES ūkiniam gyvūnams ir akvakultūrai skirtų antimikrobinių medžiagų pardavimas iki 2030 m. sumažėtų 50 proc.;

17. atkreipia dėmesį, kad ES strategijos ir kiti teisėkūros dokumentai pateikia gaires, rekomendacijas sektoriaus plėtrai, tačiau pažymi, kad vietos ir regionų valdžių institucijos, kurios neturi pakankamai išimtinės kompetencijos šioje srityje, pasigenda detalesnės analizės, paremtos praktinėmis žiniomis, tikslesnių duomenų ir konkrečių veiksmų, kaip ir kokių būdu bus vystomas akvakultūros sektorius;

18. pabrėžia, kad tvari plėtra yra svarbiausia akvakultūros sektoriaus vystymosi sąlyga. Todėl ragina nustatyti aiškią tvarios akvakultūros apibrėžtį, atsižvelgiant į aplinkos, socialinius ir ekonominius kriterijus. Ilgalaikis strateginis požiūris į tvarų ES akvakultūros augimą prisidėtų prie sektoriaus atsigavimo po COVID-19 krizės ir užtikrintų jo ilgalaikį tvarumą ir atsparumą;

19. dar kartą pažymi, kad akvakultūrą reikėtų pripažinti atskira politikos sritimi, numatant jai tinkamą finansavimą ir taip papildant tradicinę žuvininkystę; pažymi, kad Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondas daugelį metų skatino tvarią akvakultūros veiklą ir akvakultūros produktų perdirbimą bei prekybą jais; taip pat mano, kad reikėtų skatinti ekologinę akvakultūrą, remiant vietinės Europos akvakultūros produktų rinkas bei mažinant administracinę našą, trukdančią efektyviai sektoriaus plėtrai. Taip pat reikėtų nustatyti bendrąsias naudojimosi erdve, visų pirma pakrančių erdve, gaires. Šios gairės turėtų būti suderintos su kitomis politikos kryptimis, pavyzdžiui, aplinkos politika;

20. teigiamai vertina Komisijos raginimą ES valstybėms narėms įtraukti ekologinės akvakultūros produktų gamybos didinimą į savo nacionalinius akvakultūros sektoriaus strateginius planus ir numatyti tam dalį Europos jūrų reikalų, žuvininkystės ir akvakultūros fondo lėšų;

21. dar kartą pabrėžia, kad kartu su pokyčiais žemės ūkio sektoriuje būtina paspartinti perėjimą prie tvaraus žuvų auginimo, nes žuvininkystė ir akvakultūra yra svarbūs tvarių maisto sistemų elementai; taip pat pritaria siekiamas skatinti nedidelį poveikį aplinkai darančią žvejybą, atkurti žuvų populiacijas ir saugoti jūrų ekosistemas, stiprinant ekologiškai tvarią ir ekonomiškai bei socialiai gyvybingą bei konkurencingą žvejybos veiklą;

22. ragina Europos Sąjungos lygiu nustatyti teisiškai privalomus tikslus atkurti ir apsaugoti jūrų biologinę įvairovę bei atkurti nualintas ekosistemas. Vietos ir regiono valdžios institucijos kartu su valstybėmis narėmis, Komisija ir Europos aplinkos agentūra gali padėti nustatyti ir paskirti naujas saugomas jūros teritorijas;

Finansinė parama, investicijos

23. atkreipia dėmesį, kad siekiant sėkmingos mėlynosios ekonomikos plėtros būtinos tvarios investicijos. Svarbu sukurti palankią aplinką, kuri palengvintų bei paskatintų viešąsias ir privačias investicijas plėtojant mėlynąją ekonomiką. Būtina finansuoti skaitmenines ir kitokias inovacijas ir naujų produktų kūrimą, investuoti į novatoriškas technologijas ir išmanius sprendimus, remti naujas technologijas, kaip pavyzdžiui, atsinaujinančiųjų išteklių jūrų energiją, jūrų pramonės šakas ar mėlynosios ekonomikos bioverslo įmones, kad jos galėtų vystytis pagal planetos galimybes;

24. primygtinai ragina Europos Komisiją, tvariai investuojant į jūrų sektorių, ypač į jūrų pramonę, labiau remtis regionais, jų pažangiosios specializacijos strategijomis ir jų ekonominėmis ekosistemomis, siekiant sukurti Europos masto bendradarbiavimo tinklus, galinčius konkuruoti su tarptautiniais subjektais. Šie tinklai, kuriems suteiktas Europos jūrų technologijų ženklas (angl. *European Sea Tech*), turėtų gebėti reaguoti į Europos Komisijos skelbiamus kvietimus teikti pasiūlymus, susijusius su jų didelės rizikos projektų pirmųjų etapų rengimu ir finansavimu;

25. primena savo ankstesnėje nuomonėje dėl mėlynojo augimo pareikštą prašymą, kad 10 proc. bendrosios mokslinių tyrimų ir inovacijų programos projektų turėtų būti padedama veiksmingai spręsti jūrų ir jūrininkystės mokslinių tyrimų srityje kylančius uždavinius;

26. primena, kad savo komunikate dėl naujo požiūrio į ES tvarią mėlynąją ekonomiką Komisija pažymi, kad Europos žaliuoju kursu įsipareigojama ypatingą dėmesį skirti ES atokiausių regionų vaidmeniui; ragina Komisiją įgyvendinti šį įsipareigojimą, parengiant konkretų veiksmų planą su numatytais finansiniais šaltiniais;

27. apgailestauja, kad peržiūrint pagal „Next Generation EU“ finansuojamus ekonomikos gaivinimo planus, pavyzdžiui, tiesioginį struktūrinių ir rizikingų projektų finansavimą Europos lygmeniu ir kuriant regionines investavimo platformas, nepakankamai atsižvelgiama į mėlynosios ekonomikos potencialą, visų pirma jos galimą didelį indėlį siekiant žaliojo kurso tikslų;

28. mano, kad tvaraus investavimo koncepcija turėtų būti suprantama, kaip technologinės pažangos, mokslinių tyrimų, verslo ir nacionalinių vyriausybių bendros pastangos investuoti į projektus, kurie apima socialinę, ekonominę bei aplinkosauginę naudą. Mokslo ir verslo bendradarbiavimas ypač svarbus šioje srityje;

29. palankiai vertina Komisijos planus, siekiant padidinti viešąsias ir privačias investicijas, stiprinti bendradarbiavimą su Europos finansų įstaigomis, taip pat pažymi „BlueInvest“ platformos svarbą bei sektoriaus vystymui planuojamas skirti ES fondų ir ES biudžetų sektorinių programų lėšas bei siūlo įvertinti galimybes sukurti vieną fondą arba priemonę, skirtą koordinuotai gauti lėšų;

30. palankiai vertina Europos Komisijos raginimą šalims narėms nacionaliniuose atsparumo didinimo ir ekonomikos gaivinimo planuose ir nacionalinėse įvairių ES fondų veiklos programose numatyti investicijas į tvarią mėlynąją ekonomiką;

31. pabrėžia, kad ypač svarbu skatinti inovatyvių finansinių instrumentų naudojimą tvarios akvakultūros sektoriaus vystyme, remti investicijas į pažangias technologijas, sudaryti sąlygas privačiojo sektoriaus išitraukimui, skirti lėšų moksliniams tyrimams ir technologinei plėtrai, siekiant skatinti tvarios akvakultūros įvairinimą ir inovacijas;

32. ragina peržiūrėti ES finansinės paramos skyrimo taisykles ir mano, kad pagrindiniai kriterijai paramai gauti turėtų būti inovacijos, kuriama vertė bei, svarbiausia, tvarių sprendinių įgyvendinimas;

33. mano, kad būtų naudinga išnagrinėti galimybę ir uždaroje sistemoje auginamą akvakultūrą priskirti mažo poveikio ekologinei akvakultūrai bei skirti finansinę paramą tolimesnei jos plėtrai, jeigu ji atitinka energijos ir išteklių suvartojimo, gyvūnų gerovės ir tvaraus antrinio perdirbimo kriterijus. Šiuo metu akvakultūros sektoriui sudėtinga gauti ES fondų paramą, nors praktika rodo, kad naudojamos inovatyvios technologijos leidžia užtikrinti aukščiausius aplinkosauginius reikalavimus technologinio proceso metu (pavyzdžiui, susidarancios atliekos – dumblas gali būti naudojamas žemės ūkyje, o išleidžiamas vanduo išvalomas iki aukščiausių parametų bei naudojamas pakartotinai ir pan.);

34. atkreipia dėmesį, kad finansavimo klausimai ypač aktualūs mažoms šalims, kuriose mažiau investicijų, mažesnis BVP, mažesnės galimybės diegti inovacijas bei pažymi, kad būtų tikslinga įvertinti mažų šalių poreikius ir spręsti dėl specialiųjų paramos schemų taikymo;

Vietos ir regionų valdžių institucijų vaidmuo

35. pabrėžia svarbų vietos ir regionų valdžių vaidmenį pereinant prie žaliosios ekonomikos. Aktyviai dalyvaudamos sprendimo priėmimo procesuose ir veiksmingai valdydamos sanglaudos ir žaliųjų inovacijų fondus regionų valdžios galėtų ženkliai prisidėti prie Žaliojo susitarimo tikslų įgyvendinimo;

36. apgailestauja, kad regionų valdžios daugumoje šalių neištraukiamos į nacionalinės politikos formavimą ir įgyvendinimą, vyrauja centralizuotas požiūris, kada reikalavimai ir sprendimai nuleidžiami iš viršaus, nevyksta konsultacijos su regionais dėl jūrinės ekonomikos vystymo. Todėl ragina Europos Komisiją bei nacionalines valdžias vykdančias tolimesnius veiksmus šioje srityje vietos ir regionų valdžios institucijas laikyti lygiaverčiais centrinės valdžios partneriais;

37. primena raginimą Europos Komisijai pasiūlyti valstybėms narėms taisykles, kaip integruoti vietos ir regionų valdžių institucijas į priemonių nustatymo, projektavimo, planavimo ir administravimo procesus, numatyti joms aiškesnes ir didesnes atsakomybes. Didesnis vietos valdžių įsitraukimas užtikrintų efektyvesnę tvarios mėlynosios ekonomikos plėtrą, plėtojant dinamiškas ir tvarias mėlynosios ekonomikos ekosistemas, skatinant inovacijas, diegiant išmanius sprendimus bei kuriant darbo vietas;

38. palankiai vertina Europos Komisijos ketinimą padėti miestams ir regionams vietos lygmeniu valdyti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką ir iki galo pasinaudoti ES lėšomis ir paskatomis, siekiant paremti pakrančių regionų atsigavimą parengiant paramos priemonių rinkinį (pavyzdinį vietos žaliojo kurso modelį) ir strategines gaires, pvz., Pažangiųjų miestų iššūkio iniciatyva;

39. siūlo sukurti reguliavimo ir biudžeto sistemą, kuria būtų skatinamas regioninių ir vietos mėlynosios ekonomikos strategijų rengimas ir plėtra, šiose strategijose atsižvelgiant į įvairias šios srities veiklas, remiantis jų suderinamumo principu, visų pirma suderinamumu su jau egzistuojančiomis veiklomis. Pirmiausia reikėtų atsižvelgti į technologijų plėtros, susijusios su jūrų pramone ir energijos gamyba, svarbą, taip pat į kokybiškų jūros baltymų, kaip pasaulinės konkurencijos elemento, gamybą;

40. pabrėžia, kad vietos ir regionų valdžios institucijos vaidina svarbų vaidmenį plėtojant Europos akvakultūrą. Vietos ir regionų valdžios institucijos dažnai yra atsakingos už žvejybos licencijų išdavimą ir už paramos administravimą ir teikimą jų teritorijoje veikiančioms mažosioms ir vidutinėms įmonėms. Šios glaudžios sąsajos leido joms sukaupti svarbią patirtį, kurią būtina pripažinti, koordinuoti ir panaudoti;

41. mano, kad vietos valdžios turėtų labiau įsitraukti į akvakultūros politikos formavimą ir dar kartą pažymi, kad regionams reikia aiškių tvarios akvakultūros plėtros ES gairių, konkrečių veiksmų plano;

42. apgailestauja, kad sumažintas INTERREG biudžetas teritoriniam bendradarbiavimui finansuoti, nes juo galėjo būti paskatintas pakrančių regionų ir salų, turinčių bendrų poreikių tame pačiame jūros baseine, bendradarbiavimas siekiant parengti prisitaikymo strategijas ir bendrus pakrančių zonų valdymo metodus, investuoti į tvarią pakrančių apsaugą ir pritaikyti pakrančių ekonominę veiklą; vis dėlto mano, kad, mažėjant biudžetui, politikos veiksmingumas taip pat padidėjo atvėrus galimybes bandomiesiems veiksams, investicijoms ir koordinuojant veiksmus su tiesioginio valdymo programomis, kurios suteikia sektoriui galimybę pasinaudoti naujomis idėjomis;

43. todėl ragina, kai įmanoma ir atsižvelgiant į vietos ir regionų valdžios institucijų norą, integruoti jūrų baseinų strategijas, kurios yra esminės principų sistemos. Jos yra vienos iš elementų, į kuriuos reikia atsižvelgti rengiant pažangiosios specializacijos strategijas ir programuojant Europos lėšas;

44. mano, kad labai svarbu siekti nulinės taršos uostų tikslo, kaip numatyta Europos Komisijos pateiktoje Darnaus ir išmanaus judumo strategijoje, ir siūlo uostus visapusiškai pripažinti mėlynosios ekonomikos platformomis ir jūrų pramonės vystymosi svertais;

Jūrų erdvės planavimas, uostų reikšmė

45. pažymi, kad plėtojant tvarią mėlynąją ekonomiką, įskaitant akvakultūrą, žvejybą ir vėžiagyvių rinkimą, ūkio subjektams reikalingos teritorijos ir prieigos prie vandens. Galimybė gauti vietą veiklai vykdyti ir prieigą prie vandens vis dar laikoma svarbia Europos akvakultūros plėtros problema. Todėl labai svarbu užtikrinti tinkamą jūrinės erdvės planavimą, koordinuojant planavimo procesą bei kuo anksčiau įtraukiant atitinkamus suinteresuotuosius subjektus;

46. pakartoja raginimą parengti pasiūlymus dėl jūrų erdvės planavimo ir, atsižvelgiant į biologinės įvairovės strategiją, nustatyti saugomas jūrų teritorijas bei ekologinius koridorius, kurie leistų sustabdyti biologinės įvairovės nykimą, padėtų švelninti klimato kaitą ir padidinti atsparumą jai, ir kartu būtų labai naudingi finansiniu ir socialiniu požiūriu, kadangi tikslas – subalansuoti žvejybos išteklius ir jūrų pajėgumą juos atgaminti;

47. ragina nustatyti teisiškai privalomus ES tikslus jūrų biologinei įvairovei ir ekosistemoms atkurti ir išsaugoti; vietos ir regionų valdžios institucijos gali padėti nustatyti ir priskirti papildomas saugomas jūrų teritorijas;

48. pažymi, kad plėtojant ir skatinant mėlynąją ekonomiką, valdant žiedišumą ir įgyvendinant žaliuosius sprendimus, kurie prisideda prie žaliojo kurso tikslų įgyvendinimo, svarbus uostų vaidmuo, ypač atokiuose regionuose;

49. mano, kad, pavyzdžiui, žaliosios pertvarkos laikotarpiu reikia skubiai didinti paramą investicijoms į uostus, skirtą laivų SGD bunkeriamui ir apskritai infrastruktūrai, padedančiai mažinti laivų ekologinį pėdsaką (kurti mažataršėmis technologijomis pagrįstą elektros energijos infrastruktūrą tarp plūduriuojančiųjų ir sausumos įrenginių);

50. galiausiai ragina labiau remti ir integruoti žaliojo vandenilio gamybos plėtoją uostuose į Europos Sąjungos energetikos politiką ir šiuo metu kuriamus vandenilio koridorius;

51. primena, kad uostai dėl juose vykdomų su jūra susijusių veiklų įvairovės gali atlikti svarbią funkciją skatinant mėlynąją ekonomiką ir rengiant mėlynosios ekonomikos strategijas;

52. mano, kad uostai, būdami svarbi šalių susisiekimo ir ekonomikos grandis, ateityje taps energetikos centrais, integruojančiais atsinaujinančių energijos išteklių ir mažo anglies dioksido kiekio emisijos sistemas, prisidedančiais prie žiedinės ekonomikos plėtojimo, taip gerinant aplink uostų gyvenančių bendruomenių gyvenimo sąlygas. Todėl būtina papildomai plėtoti jūrinių uostų infrastruktūrą ir formuoti naujas teritorijas, tinkamas krovos darbams ir galimam naujų jūrinių veiklų (pvz., vėjo elektrinių jūroje plėtra, tvari akvakultūra) aptarnavimui;

Administracinės naštos mažinimas, konkurencingumo didinimas

53. apgailestauja, kad efektyviai akvakultūros plėtrai ir kitai su jūra susijusiai veiklai trukdo keletas vidinių problemų: leidimų išdavimo procedūros yra pernelyg ilgos ir sudėtingos, ribotos galimybės gauti vietą veiklai vykdyti bei prieigą prie vandens. Sudėtingas licencijavimo administravimas, skaidrumo trūkumas yra problemos, trukdančios visapusiškai vystyti Europos akvakultūrą, todėl taikytinos taisyklės turėtų būti supaprastintos ir paaiškintos, o jų tarpusavio ryšys turėtų būti nuoseklus;

54. siūlo kuo greičiau sukurti vieno langelio principu veikiančią akvakultūros licencijų sistemą, kuri pagreitintų licencijų išdavimo procedūrą bei palengvintų ūkio subjektų sąveiką su įvairiomis viešosios valdžios institucijomis skirtinguose lygmenyse. Taip pat rekomenduoja pradėti taikyti vietos valdžios institucijoms skirtus mokymo modulius licencijų suteikimo klausimais, kad būtų pagreitinamas ES taisyklių taikymas;

55. pažymi, kad norint sustiprinti akvakultūros sektoriaus konkurencingumą ir tvarumą, labai svarbu laikytis žuvų gerovės, sveikatos ir poveikio klimatui standartų ir apie juos informuoti vartotojus, pateikiant teisingus ir pakankamus duomenis etiketėse;

56. atkreipia dėmesį į tai, kad ankstesnėse nuomonėse jis jau pasiūlė Europos ekologinį ženklą; pakartoja šį pasiūlymą ir dar kartą pabrėžia, kad ekologinis ženklas ir veiksminga sertifikavimo sistema atliktų svarbų vaidmenį didinant ES akvakultūros produktų vertę bei skatinti didesnę jų vartojimą; aiškiau ir privalomu ūkininkavimo būdo, gaudymo metodo ir darbo sąlygų ženklinimu būtų pripažinti gamintojų veiklos patobulinimai, o vartotojams šis ženklinimas leistų priimti informacija pagrįstus sprendimus; pabrėžia, kad tokio ekologinio ženklo kriterijai turėtų būti griežtesni už dabartinius teisinius reikalavimus. Šis ženklinimas galėtų būti taikomas žvejybai, kuri vykdoma laikantis išsaugojimo ir valdymo taisyklių, ir tapti teisėtos veiklos, kuria tausojama jūrų aplinka ir užtikrinamas išteklių tvarumas, elementu;

57. ragina būsimą pasienio anglies dioksido korekcinį mechanizmą taikyti ir žvejybos ir akvakultūros produktams, kad skirtingiems vidaus rinkoje parduodamiems produktams būtų užtikrintos vienodos konkurencijos sąlygos, nepažeidžiant galimų specialių nukrypti leidžiančių nuostatų atokiausiems regionams pagal SESV 349 straipsnį; ragina Europos Komisiją pasiūlyti teisės aktų, kuriais būtų užkirstas kelias produktų, kuriuos gaminant pažeidžiamos žmogaus teisės, importui, ir nustatyti veiksmingesnes taisykles siekiant užtikrinti, kad žuvis patenkančios į ES rinką atitinka ES galiojančius standartus. Tokių priemonių tikslas – užtikrinti Europos vartotojų apsaugą ir išplėsti aplinkos apsaugą ir tvarų vandenynų bei jūrų valdymą įtraukiant ES nepriklausančias šalis. ES bei nacionaliniu mastu pirmiausia turi būti remiami vietiniai gamintojai ir trumpojo tiekimo grandinės. Tik tokiu būdu bus užtikrinta efektyvi sektoriaus, vėžiagyvių rinkimo ir žvejybos, visų pirma smulkiosios žvejybos, plėtra ateityje;

58. rekomenduoja įvairinti vandens organizmų auginimo veiklą, ypač atkreipia dėmesį į dumblių auginimą, kurie yra skirti ne tik žmonėms ir gyvūnams, bet gali būti naudojami tam tikroms pramoninės gamybos rūšims arba energijos gamybai, taip pat prisideda prie tvarios veiklos vystymo, nes juos auginant nereikia pašarų ir nesusidaro atliekų; taip pat rekomenduoja skatinti integruotas akvakultūros sistemas, kurios leistų gamybos grandinėje plėtoti žiedinės ekonomikos modelius;

Bendradarbiavimas, kompetencijų didinimas, informavimas, visuomenės įtraukimas

59. dar kartą pabrėžia, kad siekiant kurti tvarią mėlynąją ekonomiką svarbus visų sektoriaus ir žvejybos bei vėžiagyvių rinkimo dalyvių įsitraukimas. Ypač svarbus mokslo, viešojo sektoriaus ir verslo bendradarbiavimas: mokslinės žinios ir efektyvus, kryptingas bei ilgalaikis inovacijų diegimas versle didina darbo efektyvumą bei užtikrina ūkio plėtrą ir konkurencingumą;

60. atkreipia dėmesį, kad būtina didinti šalyse veikiančių institucijų kompetencijas bei spręsti jūrų ir akvakultūros sektorių specialistų trūkumo problemą. Todėl Europos Sąjunga, valstybės narės ir regionai turi bendradarbiauti, siekdami pagilinti žinias apie jūrines profesijas ir padidinti jų patrauklumą, pagerinti darbo ir karjeros sąlygas; skatinti besimokančių jaunų žmonių mobilumą ir pasiūlyti papildomą mokymosi visą gyvenimą programą esamoms profesijoms suteikiant jūrinį profilį, o tradicinėms jūrinėms profesijoms atverti naujas galimybes. Mokymo srityje visų pirma reikės pritaikyti ir skatinti mokymą jūrų ir žvejybos klausimais, kad būtų sudarytos sąlygos kartu kaitai žvejybos, akvakultūros ir jūrinių bestuburių rinkimo;

61. pasigenda bendruomenių dalyvavimo plėtojant mėlynąją ekonomiką. Tvarios ilgalaikės investicijos turi skatinti įgyvendinti tokią įvairių sričių politiką, kuri apsaugotų jūrų biologinę įvairovę ir suteiktų piliečiams naujų pajamų galimybių. Įgyvendinant strategines priemones, priimant sprendimus taip pat svarbus visuomenės įsitraukimas, steigiant vietos veiklos grupes bei įgyvendinant įvairias kitas iniciatyvas;

62. išipareigoja skatinti ir remti dalyvaujamąsias vietos iniciatyvas (pvz., bendruomenės inicijuotas vietos plėtros grupes, žvejybos vietos veiklos grupes ir pan.), kurios tos vietos pragyvenimo šaltinių išsaugojimą, tradicijų tęstinumą ir kultūrinio paveldo puoselėjimą derina su jūrų išteklių atkūrimu; taip pat išipareigoja skatinti ir remti jūrų ekonomikos įvairinimą ir įvairių veiklų tarpusavio papildomumą. Tokiu būdu turėtų būti skatinamas ir pripažįstamas žuvininkystės vietos veiklos grupių, kurios, skatindamos mėlynąją ekonomiką savo teritorijose, sujungė jūrų žvejybos sektorių su visuomene ir vietos bei regionų administracijomis, pavyzdys;

63. mano, kad tiek regioniniu, tiek nacionaliniu, tiek ES lygiu būtina skirti didesnę dėmesį viešinimo kampanijoms, kurios, pirma, prisidėtų prie vartotojų supratimo apie akvakultūros ir žvejybos bei vėžiagyvių rinkimo produktus, jų naudą bei indėlį aprūpinimo maistu, maisto saugumo ir darbo vietų kūrimo srityse, taip pat naudą aplinkai, kurią ilgalaikėje perspektyvoje atneš akvakultūra ir žvejyba bei vėžiagyvių rinkimas, didinimo, ir, antra, padėtų skleisti mokslo žinias apie akvakultūros suderinamumą su jūros aplinka ir jos išsaugojimą.

Briuselis, 2021 m. gruodžio 2 d.

*Europos regionų komiteto
pirmininkas*

Apostolos TZITZIKOSTAS

**Europos regionų komiteto nuomonė „Naujosios 2020 m. pramonės strategijos atnaujinimas.
Bendrosios rinkos stiprinimas siekiant Europos ekonomikos atsigavimo“**

(2022/C 97/09)

Pranešėja	Jeannette BALJEU (NL / Renew Europe), Pietų Olandijos provincijos tarybos narė
Pamatinis dokumentas	COM(2021) 350 <i>final</i>

POLITINĖS REKOMENDACIJOS

EUROPOS REGIONŲ KOMITETAS

Ižanga

1. apskritai palankiai vertina Europos Komisijos pasiūlymą atnaujinti pramonės strategiją, tačiau rekomenduoja Komisijai ją glaudžiau susieti su Europos žaliuoju kursu ir tikslu iki 2050 m. pasiekti klimatui neutralų poveikį, nustatant konkrečius trumpalaikius, vidutinės trukmės ir ilgalaikius tikslus, kuriuos ES pramonė turėtų pasiekti, kad prisidėtų prie šio bendro tikslo; atkreipia dėmesį į tai, kad kai kuriuos klausimus reikia išaiškinti vietos ir regionų valdžios institucijų požiūriu, todėl jie iškelti šioje nuomonėje;

2. palankiai vertina pramonės ekosistemoms ir pirmavimui technologijų srityje skiriamą dėmesį bei pabrėžia, kaip svarbu stiprinti teritorinį aspektą: Europos pramonines ekosistemas sudaro tarpusavyje susijusios regioninės inovacijų ekosistemos, pasižyminčios dinamiškomis pažangiosios specializacijos strategijomis, kurios yra grindžiamos principu „iš apačios į viršų“ ir kuriomis siekiama skatinti regionines inovacijas, prisidėti prie augimo bei gerovės, padedant regionams ir sudarant jiems sąlygas sutelkti dėmesį į savo pranašumus. Pažangiosios specializacijos platformos ir partnerystės jau sudaro sąlygas šių regioninių inovacijų sistemų teritoriniam bendradarbiavimui. Pasitelkus naują ir sustiprintą strateginį bendradarbiavimą vertės grandinėje, jos bus tvaraus augimo ir ekonomikos atsigavimo varomoji jėga. Tai Europai padės įgyti strateginį savarankiškumą, o regionai bei miestai galiausiai galės priimti atsakomybę už žaliąją ir skaitmeninę savo pramonės pertvarką;

3. šiuo atžvilgiu ypač palankiai vertina Pamonės forumą, prie kurio veiklos aktyviai prisideda Regionų komitetas;

4. pabrėžia, kad reikia įtraukios pramonės strategijos, pagal kurią Europos regionuose kuriama vertė ir atsižvelgiama į unikalią visų regionų, pavyzdžiui, atokiausių regionų, padėtį; ES reikia visos ES pramonės inovacijų projektų grandinės. Be to, pramonės strategija turi būti pritaikyta prie dabartinių valstybių narių poreikių, atsižvelgiant į vietos ir regionų vystymosi poreikius. Šiuo tikslu reikia didesnio tiekimo saugumo, atsparumo ir nepriklausomumo įvairinant tiekimo grandines;

5. pripažįsta didėjantį susirūpinimą dėl nevienodo atsigavimo po pandemijos įvairiuose Europos regionuose. ES turi dėti daugiau pastangų, kad pašalintų šį atotrūkį, remdama įmones, taip pat kaimo ir mažiau išsivysčiusių vietovių įmones, skatindama pramonės skaitmenizaciją bei tvarumą ir nustatydama skaitmeniniam ir tvariam amžiui pritaikytą reguliavimo sistemą, sutelkdama dėmesį ne tik į pramonės ekosistemas, bet ir į teritorinius aspektus, taip atsižvelgdama į ES teritorinę įvairovę;

6. pabrėžia, kad pramonei kils sunkumų įgyvendinant pasirengimo įgyvendinti 55 % tikslą priemonių rinkinio tikslus ir kad vietos ir regionų valdžios institucijos turėtų būti įtrauktos į diskusijas, kaip galima užtikrinti sėkmingą su infrastruktūra susijusių pasiūlymų dėl atsinaujinančiąją energiją naudojančių transporto priemonių, automatizuoto vairavimo ir galimų persikvalifikavimo priemonių įgyvendinimą;

7. pabrėžia poreikį stiprinti regioninę ekosistemą grindžiamą požiūrį, kad būtų galima veiksmingai įtraukti pagrindinius subjektus vietos ir regionų lygmenimis, pavyzdžiui, vyriausybes, socialinius partnerius, klasterius ir klasterių grupes, taip pat žinių institucijas (įskaitant taikomųjų mokslų universitetus, turinčius glaudų ryšį su MVM). Tai svarbu stiprinant daugelio valstybių narių pramonės konkurencingumą ir skatinant atviras inovacijas. Be to, RK norėtų paraginti skirti papildomą dėmesį dvišaliui klasterių bendradarbiavimui, naujų formų viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės kūrimui, siekiant stiprinti viešojo ir privačiojo sektorių bendradarbiavimą ir socialinės ekonomikos klasterių kūrimą;

8. palankiai vertina paskelbtas pramonės tendencijas ir konkurencingumą, nes Europa turi kartu išanalizuoti ir spręsti strateginius technologinės bei pramoninės priklausomybės klausimus;

9. pabrėžia poreikį gauti geresnius inovacijų parametrus, nes šiuo metu jie yra orientuoti į investicijas į mokslinius tyrimus ir plėtrą (ir indėlį) bei patentus (dalinis inovacijų įsisavinimo rodiklis). Nėra aiškaus požiūrio į ekonomikos atnaujinimą ir trūksta atitinkamų duomenų. Pirmiausia reikėtų stebėti, kokios investicijos padarytos į mokslinius tyrimus ir plėtrą. Kalbant apie dvejopą būsimų rinkų pertvarką, ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas investicijoms, susijusioms su technologiniais pajėgumais, technologijų infrastruktūromis ir konkurencingumu;

Bendrosios rinkos atsparumo didinimas

10. pritaria gerai veikiančios bendrosios rinkos siekiui ir nuolatinėms pastangoms šalinti apribojimus bei kliūtis. Todėl ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas sąlygoms pasieniuose ir jų specifiniams poreikiams, visų pirma teikiant tarpvalstybines paslaugas ir užtikrinant laisvą darbuotojų judėjimą;

11. palankiai vertina Komisijos ketinimą kasmet skelbti su bendrąja rinka susijusias strategines ataskaitas ir veiksmų planus; pabrėžia, kad, prieš taikant bendrajai rinkai apsaugoti skirtas priemones ir apribojimus, yra svarbu atskleisti priklausomybės vertės grandinėse;

12. bendrosios rinkos veikimo užtikrinimo darbo grupė (angl. SMET) gali būti svarbi kaip pagrindinė priemonė siekiant strateginio savarankiškumo. Tačiau RK taip pat norėtų pabrėžti, kad sėkmingoje pramonės strategijoje taip pat turėtų atsispindėti regionų ekosistemų įvairovė ir tai, kad skirtingose ekosistemose strateginio savarankiškumo siekimo procesas bus plėtojamas skirtingai;

13. norint, kad po COVID-19 krizės ekonomika atsigautų, labai svarbu, kad gerai veiktų vidaus rinka. Ypač svarbu užkirsti kelią atskirų valstybių narių eksporto apribojimams ir pakartotiniam ES vidaus sienų uždarymui, kaip tai atsitiko COVID-19 krizės pradžioje. ES pramonės sektorius turi laikytis ES reglamentavimu nustatytų reikalavimų ir kartu konkuruoti su veiklos vykdytojais iš trečiųjų šalių, kuriose verslo veiklos reglamentavimas kai kuriais aspektais skiriasi. Svarbu prekybos susitarimuose su trečiosiomis šalimis nustatyti abipusius pramonės reikalavimus, kad Europos pramonei tarptautinėje rinkoje būtų sudarytos vienodos konkurencijos sąlygos. Todėl siekti pažangos vidaus rinkoje, įskaitant paslaugų rinką, tampa dar aktualiau;

14. pabrėžia, kad bendroji rinka taip pat turėtų būti diversifikuota partnerių, produktų ir paslaugų atžvilgiu, kad ES galėtų teikti paslaugas ir tiekti produktus, be kurių jos gyventojai negali gyventi. Tai taip pat padidins jos atsparumą. Šiuo atveju COVID-19 krizė parodė, kad ypač medicinos priemonių srityje nepaprastai svarbu sustiprinti gamybą Europoje ir užsitikrinti su tuo susijusią nepriklausomybę nuo užsienio rinkų;

15. mano, kad reikia rūpestingai parengtų valstybės pagalbos taisyklių nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis ir pabrėžia sąžiningos konkurencijos ES svarbą, be kita ko, siekiant užkirsti kelią su valstybės pagalba vykdomam įmonių perkėlimui ES viduje. RK laikosi nuomonės, kad bendriems Europos interesams svarbūs projektai gali būti puiki priemonė vertės grandinėse, kuriose pati rinka negali užtikrinti proveržio inovacijų. Europos interesams svarbiais projektais ir toliau bus padedama kurti naujas lanksčių formų viešojo ir privačiojo sektorių partnerystes. Šiuo požiūriu RK pažymi, kad yra labai svarbus valstybių narių, MVĮ ir vietos bei regionų valdžios institucijų dalyvavimas;

16. mano, kad labai svarbu ištirti pasiūlymo dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, skirto reguliuoti pagrindines verslo paslaugas ir paremto darniaisiais standartais, privalumus, nes dvejopa pertvarka taip pat apima naujus verslo modelius ir perėjimą nuo turimų produktų prie teikiamų paslaugų;

17. siekdamas pašalinti iškreipiamąjį užsienio subsidijų poveikį, yra suinteresuotas pasiūlymu dėl reglamento, kuriuo būtų užtikrinama, kad trečiųjų valstybių vyriausybės teikiamos iškreipiamosios subsidijos įmonėms, kurios nori įsigyti ES įmonę arba dalyvauti viešuosiuose pirkimuose, būtų tikrinamos ir tinkamai tvarkomos;

18. pabrėžia, kaip svarbu ieškoti būdų panaikinti klasteriams daromą iškreipiamąjį poveikį, kai valstybės remiami investuotojai įsigyja tiems klasteriams itin svarbias novatoriškas bendroves (neįtrauktas į vertybinių popierių biržos sąrašus);

19. ragina Europos Komisiją prekybos susitarimuose taikyti abipusiškumo principą. Sutarties dėl viešųjų pirkimų nepasirašiusių šalių bendrovėms nebus leidžiama dalyvauti Europos viešuosiuose pirkimuose;

20. patvirtina su tais klasteriais susijusio tarpregioninio bendradarbiavimo ir jo teikiamos naudos poreikį;
21. pabrėžia, kad vietos ir regionų valdžios institucijos yra svarbios užmezgant klasterių plataus masto pramoninį bendradarbiavimą, kuris skirtas Europos vertės grandinėms stiprinti;
22. pabrėžia vaidmenį, kuris apskritai numatytas vietos ir regionų valdžios institucijoms bendrosios rinkos valdymo ir įgyvendinimo procese, kadangi jų indėlis labai svarbus veiksmingai įgyvendinant bendrosios rinkos taisykles;
23. pasisako prieš nesąžiningą Europos klasterių konkurenciją naudojantis valstybių narių arba vietos ir regionų valdžios institucijų teikiama valstybės pagalba; primygtinai ragina kuo labiau sumažinti valstybės pagalbos, kurią gali suteikti vietos ir regionų valdžios institucijos, sumų skirtumus sudarant vienodas sąlygas pagal Regioninės pagalbos gaires;
24. palankiai vertina požiūrį į standartus, kaip į vieną iš pagrindinių strategijos įgyvendinimo priemonių, bet pabrėžia, kad į konsultacijas dėl šių priemonių kūrimo turėtų būti įtraukti visi suinteresuotieji subjektai;
25. pabrėžia, kokia svarbi sąžininga konkurencija ES viduje ir siekiant užkirsti kelią valstybės remiamų verslų perkėlimui ES viduje; būtent siekiant sąžiningos konkurencijos įmonės savo produktus visoje Europos rinkoje gali pasiūlyti tik tuo atveju, jei laikosi galiojančių aplinkos ir saugos standartų;

MVĮ aspekto stiprinimas pramonės strategijoje

26. palankiai vertina Komisijos 2020–2021 m. metinę ataskaitą dėl Europos MVĮ ir pritaria, kad pagrindinės MVĮ veiklos skaitmeninimo kliūtys – tai reikiamų įgūdžių ir galimybių gauti finansavimą trūkumas;
27. palankiai vertina tai, kad yra pripažįstamas Europos MVĮ vaidmuo, ir pritaria Komisijos ketinimui padėti joms plėstis ir pritraukti kvalifikuotos darbo jėgos. Tam, savo ruožtu, reikia verslui palankios aplinkos ir būtinų investicijų į darbuotojų įgūdžių lavinimą ir mokymą (pvz., vidaus informacijos ir ryšių technologijų ir (arba) vadybos žinių srityse), taip pat į tinkamų darbo sąlygų kūrimą. RK ragina teikti paramą MVĮ, siekiant joms padėti rengti skaitmeninę strategiją ar veiksmų planą, naudojantis programos „InvestEU“ finansinėmis priemonėmis ir mažinti mokymo riziką, kuri daro įtaką MVĮ;
28. pažymi, kad MVĮ skaitmeninimas valstybėse narėse, tarp jų ir vietovėse bei regionuose gali smarkiai skirtis. Siekiant sumažinti šią skaitmeninę takoskyrą, parama MVĮ turi būti pritaikoma, gerai suplanuota ir skirta konkrečioms jų poreikiams, atsižvelgiant į vietos ir regionų tvarų vystymąsi, konkrečią paramą teikiant kaimo ir mažiau išsivysčiusių vietovių įmonėms;
29. pabrėžia investavimo į testavimo ir patvirtinimo infrastruktūras, pavyzdžiui, į ketvirtosios pramonės revoliucijos testavimo centrus, bandomąsias gamyklas ir skaitmeninių inovacijų centrus (angl. DIHs), poreikį. Tai bendrovėms ir ypač MVĮ gali padėti inovacijas greičiau paversti rinkai paruoštais produktais;
30. siūlo sustiprinti Europos regionų komiteto ir Europos Komisijos bendradarbiavimą, visų pirma dėl verslių Europos regionų tinklo, vietos ir regionų lygmenimis remiant verslumą ir pramonės pertvarką. Kita prioritentinė sritis galėtų būti geresnis reguliavimas ir geresnis ES politikos įgyvendinimas, kaip „Fit4Future“ platformos dalis. Jos tikslas – pagerinti verslui palankią aplinką ir kartu parengti įmones būsimiems iššūkiams;
31. palankiai vertina patarėjų tvarumo klausimais, kurie teiks specialius patarimus MVĮ, paskyrimą;

32. palankiai vertina pasiūlymo dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, skirto reguliuoti pagrindines verslo paslaugas ir paremti darniaisiais standartais, privalumų tyrimą. RK su nekantrumu laukia paslaugų standarto, apie kurį buvo paskelbta, ir pabrėžia, kad tokie standartai galėtų padėti įveikti sunkumus teikiant tarpvalstybines paslaugas. Vietos ir regionų valdžios institucijoms neigiamą poveikį daro nepakankami pranešimai (kaip paminėta metinėje bendrosios rinkos ataskaitoje, pateikiamoje kartu su komunikatu) ir teisinis netikrumas, atsiradęs dėl ETT 2018 m. sprendimo dėl zoninio planavimo;

33. apgailestauja, kad tikslas, jog investicijos į mokslinius tyrimus, plėtrą ir inovacijas sudarytų 3 proc. BVP, dar toli gražu nėra pasiektas. Nors vienos valstybės narės šį lygį pasiekia, kitos nepasiekia ir 1 proc. Šie skirtumai riboja ES kaip bloko pasaulinį pajėgumą ir verčia atsilikti nuo JAV, Japonijos ir Kinijos;

34. būsimą Europos mokslinių tyrimų erdvės įgyvendinimą vertina kaip galimybę sukurti daugiau sąsajų tarp visų valdymo lygmenų, kad, pasitelkus padidintas investicijas į mokslinius tyrimus ir vietos inovacijų politiką, būtų galima paremti pramonės pertvarką;

35. dėl dvejopos pertvarkos pramonė ir jos darbuotojai turi keistis ir prisitaikyti prie naujos tikrovės; todėl prašo Komisijos į savo Europos igūdžių darbotvarkę įtraukti teritorinį požiūrį į sektorius, kuriems ši pertvarka daro poveikį; tai apima paskatų kūrimą siekiant padidinti darbo jėgos našumą naudojant pagalbines technologijas (pvz., papildytąją realybę ir (arba) virtualiąją realybę) ir įtraukti pramonės šakų, kurioms technologiniai pokyčiai daro didelį poveikį, pavyzdžiui, automobilių pramonės, darbo jėgos perkvalifikavimą;

Pramonės ekosistemų papildymas teritoriniu aspektu

36. palankiai vertina 14-os Europos pramonės ekosistemų poreikių individualizuotą vertinimą, kuriame nurodytos investavimo spragos ir paramos politikai galimybės, taip pat atvejo tyrimą dėl plieno sektoriaus priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo sunkumų⁽¹⁾; siūlo šią analizę papildyti darbo rinkos pokyčių ir būtinų atitinkamų igūdžių vertinimu;

37. pakartoja savo raginimą atnaujintoje pramonės strategijoje sustiprinti teritorinį aspektą, kad regionai ir miestai, kaip arčiausiai piliečių ir ekosistemų esančios valdžios institucijos, prisiimtų atsakomybę už savo pramonės dvejopą žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, tinkamai atsižvelgdami į tęstinį profesinį mokymą ir igūdžių tobulinimą, kurių reikės darbuotojams, turint galvoje galimą atskirties riziką dėl pertvarkos⁽²⁾. Teritorinė pramonės politika labai svarbi visų pirma ekonomikos atsigavimo etape, nes pramonė ir regionų plėtra yra glaudžiai susijusios;

38. pakartoja, kad regionų ir vietos valdžios institucijos turi svarbią kompetenciją tose politikos srityse, kurios daro poveikį pramonės plėtrai. Vietos ir regionų valdžios institucijos gali pasitelkti įvairias priemones, sudarydamos sąlygas įgyvendinti holistinę plataus užmojo ES pramonės politikos strategiją, kuri skirta užtikrinti ekonominiam atsparumui struktūrinių pokyčių metu; prašo, kad Komisija, ateityje kurdama naują ES pramonės strategiją, į ją įtrauktų vietos ir regioninį lygmenį⁽³⁾;

39. pažymi, jog vykstant pramonės permainoms būtinas tvirtas socialinis ramstis, kad būtų tinkamai šalinamos struktūrinių pokyčių pasekmės ir nuo pandemijos labiausiai nukentėję regionai galėtų atsigausti tiek ekonominiu, tiek socialiniu požiūriu;

40. pabrėžia, kad regioninį aspektą galima geriausiai sustiprinti naudojantis regioninės išmaniosios specializacijos strategijomis kaip tarpregioninio bendradarbiavimo gairėmis; palankiai vertina sumanymą toliau plėtoti išmaniosios specializacijos koncepciją, kaip ketvirtą elementą, pridedant „Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslus (DVT)“ (S4);

⁽¹⁾ RK nuomonė <https://webapi2016.COR.europa.eu/v1/documents/cor-2016-01726-00-01-ac-tra-lt.docx/content>.

⁽²⁾ RK nuomonė <https://webapi2016.cor.europa.eu/v1/documents/cor-2020-01374-00-00-ac-tra-lt.docx/content>, 4 punktas.

⁽³⁾ RK nuomonė <https://webapi2016.cor.europa.eu/v1/documents/cor-2020-01374-00-00-ac-tra-lt.docx/content>, 6 punktas.

41. išvelgia didelį tarpregioninio bendradarbiavimo ir jo naujos I3 priemonės potencialą, be kita ko, susiejant regionus, kuriems kyla didžiausių iššūkių įgyvendinti dvejopą pertvarką, su kitais regionais, taip prisidedant prie tarpregioninių vertės grandinių ir sanglaudos. Daugiau naudojant šią priemonę, taip pat galimas papildomas priemonės, galima paremti tarpregioninį bendradarbiavimą, siekiant sustiprinti Europos vertės grandines. Prie šio proceso gali prisidėti Europos tinklai, pavyzdžiui, iniciatyva „Vanguard“. RK mano, kad labai svarbu išmaniosios specializacijos strategijas vertinti kaip pramonės modernizavimo sistemą ir priemonę bei kaip atvirų inovacijų koncepciją. RK pabrėžia, kad reikia RIS3 suderinti su pertvarkos plėtojimo būdais, nes S3 strategijos taip pat skirtos dvejopos pertvarkos spartinimui paremti;

42. pabrėžia, kaip svarbu koordinuoti įvairių Komisijos tarnybų rengiamas gausias naujas ES iniciatyvas, skirtas pramonės pertvarkai paremti. Tikslai, nustatyti pasirengimo įgyvendinti 55 proc. tikslą strategijoje siekiant didesnio tvarumo, yra plataus užmojo ir jiems turi pritarti pramonė imdamasi konkrečių žingsnių, kad iki 2050 m. būtų pasiektas neutralus poveikis klimatui. RK siūlo palaikyti Komisijos vadovaujamą strateginį dialogą dėl pramonės ekosistemų susiejimo su regionų inovacijų ekosistemomis. Tikslas – skatinti daugiapakopį valdymą ir užtikrinti geresnį koordinavimą. Svarbiausia – įvairias iniciatyvas ES lygmeniu integruoti visais valdymo lygmenimis;

Priklausomybės klausimų sprendimas: atviras strateginis savarankiškumas praktikoje

43. palankiai vertina Europos Komisijos pastangas toliau analizuoti ES strategines priklausomybes ir pajėgumus, išsamiai apžvelgiant keletą technologinių ir pramonės strateginių sričių; palankiai vertina pastangas nustatyti priemones, skirtas ES padėčiai pasaulinėse vertės grandinėse sustiprinti; pažymi, kad natūralios ekosistemos apima įvairius sektorius, ypač regioniniu mastu, ir yra tinklo dalis. Yra Europos projektų, taip pat tarpregioninės gamybos bei vertės grandinių srityje, kuriems reikalinga Europos Komisijos parama;

44. palankiai vertina papildomą dėmesį, skiriamą strateginiam savarankiškumui, tačiau pabrėžia, kad, kaip nurodyta Ispanijos ir Nyderlandų neoficialiame dokumente, strateginis savarankiškumas nereiškia izoliacionizmo ar ekonominio protekcionizmo. Jis reiškia didesnę atsparumą ir tarpusavio priklausomybę imantis racionalių bei specialiai pritaikytų veiksmų, susijusių su asimetrinėmis priklausomybėmis. RK pabrėžia, kad kai kuriose strateginėse vertės grandinėse Europa turi padidinti pastangas, siekdama atverti ir palengvinti importo srautus;

45. pritaria strateginių priklausomybių, ypač tų, kurios daro didelį poveikį MVĮ, peržiūrai. Taip pat jis pritaria veiksmų sustiprinimui siekiant padėti MVĮ šalinti sutrikimus ir pažeidžiamumą arba įvairinti veiklą, susiejant ją su naujais vietos ir tarpvalstybiniais partneriais;

46. džiaugiasi dėl vadovo ir (arba) priemonės, skirtos strateginėms priklausomybėms nustatyti ir joms panaikinti pasitelkus viešuosius prikimus, kūrimo;

Dvejopos pertvarkos spartinimas

47. pabrėžia, kokie svarbūs nauji verslo modeliai, kurie padeda spartinti dvejopą pertvarką, ir todėl tokios koncepcijos, kaip SOLVIT (Vidaus rinkos problemų sprendimo tinklas), yra ypač svarbios, nes jos padeda įmonėms rasti pragmatiškus sprendimus dėl prekybos tarpvalstybiniu mastu ir lengviau gauti finansavimą;

48. primygtinai ragina Europos Komisiją sukurti mechanizmą, pagal kurį būtų vertinamas įmonių perėmimas gyvybiškai svarbiuose arba strateginiuose Europos ekonomikos sektoriuose ir užkertamas kelias tokių įmonių perėmimui, ypatingą dėmesį skiriant mažesnėms, dažnai nebiržinėms bendrovėms, kurios yra labai svarbios regioninių inovacijų ir verslumo ekosistemoms;

49. ragina, kad regionai ir miestai ir toliau remtų pramonės aljansus strateginėse srityse, kurios turėtų apimti startuolius bei MVĮ ir siūlomą naujų pramonės aljansų plėtojimą. Šie aljansai turėtų būti kuriami kosminių erdvėlaivių paleidimo įrenginių, netaršių orlaivių, debesijos kompiuterijos technologijos ir procesorių bei puslaidininkių srityse. RK nurodo, kad aljansų sėkmę užtikrina du veiksniai: 1) valdymas ir būtinybė, kad visi suinteresuotieji subjektai, visų pirma 2) nacionalinės, regioninės ir vietos valdžios institucijos, išsipareigoję užtikrinti aljansų veikimą;

50. palankiai vertina tai, kad Komisija kartu su pramone, institucijomis, socialiniais partneriais ir kitais suinteresuotaisiais subjektais sukūrė pereinamojo laikotarpio kelius, pradedant turizmu ir energijai imliomis pramonės šakomis, kad būtų galima geriau suvokti svarbiausių ekosistemų dvejopai pertvarkai paremti būtinų priemonių, paskatinsiančių parengti tvariam konkurencingumui palankų veiksmų planą, mastą, sąnaudas ir sąlygas;

51. dar kartą pabrėžia, kad tvariai ir konkurencingai pramonei labai svarbus perėjimas prie žiedinės ekonomikos. Žiediškas yra ne tik būtinas siekiant klimato srities tikslų ir DVT, bet ir padeda pramonei konkuruoti pasaulio mastu ir galėtų būti svarbus strateginio savarankiškumo elementas. Žiediniu būdu ir taupiai naudojant ribotas (ir strategines) žaliavas bei produktus, galima sumažinti asimetrines priklausomybes ir sustiprinti savarankiškumą⁽⁴⁾. Kadangi žiedinė ekonomika yra geografiškai trumpesnės tiekimo grandinės skatinantis veiksnys ir daro poveikį beveik visų tipų klasteriams bei pramonei, pramonės ekosistemų vieta grindžiamas ir regioninis aspektas yra esminis sėkmingos pramonės strategijos, skirtos strateginiam savarankiškumui pasiekti, aspektas. Kadangi daugelis MVĮ, nepaisant dedamų pastangų transformuoti tradicinius ekonomikos ir verslo modelius, nėra pasiruošusios tokiam pokyčiui, Komisija gali padėti paspartinti perėjimą prie žiedinės ekonomikos. Tai galėtų būti padaryta, pavyzdžiui, pasitelkus atliekų bendrąją rinką ir padedant didžiąjai daliai MVĮ, kurios nėra pirmaujančios inovacijų srityje, pakeisti verslo veiklą;

52. pabrėžia poreikį sutelkti dėmesį į sektorius ir sritis, kuriuose galima labiausiai prisidėti siekiant klimato srities tikslų. Tai visų pirma būtų daug energijos suvartojantys pramonės sektoriai ir dideli pramonės klasteriai bei gamybos grandinės, kurių dalimi jie yra. Dėmesys gamybos grandinėms taip pat bus naudingas pramonės srityje dirbančioms MVĮ, nes jos dažnai sudaro gamybos grandinės dalį greta didesnių įmonių. Tai maksimaliai padidins poveikį klimato srities siekiams. Pramonė yra ypatingai svarbi kaip regioninių darbo rinkų pramonės regionuose pagrindas. Tai reiškia, kad pramonės pertvarkymas pagal tvarų verslo modelį yra itin svarbus, taip pat užimtumo bei įtraukaus perėjimo prie tvartos ir skaitmeninės ekonomikos požiūriu;

53. pabrėžia, jog labai svarbu, kad taikant naują pramonės modelį būtų ieškoma sprendimų, kaip apsaugoti užimtumą, ypač sektoriuose, kuriuos labai paveikė žaliąji pertvarka, pavyzdžiui, automobilių sektoriuje, nes jie yra viena pagrindinių Europos ekonomikos varomųjų jėgų. Kad nebūtų pakenkta užimtumui, automobilių pramonės gaminių atžvilgiu taikoma žaliąji pertvarka turi būti vykdoma lanksčiai ir suteikiant pakankamai laiko, pradedant nuo technologinio neutralumo ir teikiant Europos ekonominę paramą paveiktiems regionams siekiant pritaikyti esamas gamyklas, tiekimą bei gamybinės vietoves ir garantuoti esamų gamybos centrų konkurencingumą bei gebėjimą pritaikyti darbo vietas;

54. pabrėžia, kad galimybė naudotis patikimais ir įperkama elektros energijos šaltiniais yra labai svarbi Europos pramonės konkurencingumui. Tam reikia kurti gamybos pajėgumus, pagrįstus visiškai atsinaujinančiais šaltiniais. Apskaičiuojant energijos išteklių ekonominę perspektyvumą visada turi būti atsižvelgiama į bendras sąnaudas, t. y. bendras išlygintas energijos gamybos sąnaudas, apimančias visą energijos gamybos gyvavimo ciklą, sistemos sąnaudas ir išorės sąnaudas;

55. ragina sukurti plačią ir visapusišką ekonomikos augimo koncepciją, taip pat lyties, rasės, socialinės lyties, kalbos, religijos, politinių pažiūrų ir asmeninių bei socialinių aplinkybių požiūriu, nes mums reikia visų Europos talentų; pabrėžia, kad vis dar mažai moterų eina vadovaujamas pareigas ir ragina įmones užtikrinti, kad visais valdymo lygmenimis lyčių lygybė taptų jų pamatinio įmonės principo dalimi. Įvairialypės įmonės yra sėkmingesnės nei tos, kurios neatstovauja (jų visuomenei);

56. atkreipia dėmesį į tai, kad reikia iš naujo įvertinti Europos Sąjungos valstybės pagalbos sistemą, siekiant geriau paremti laipsnišką energijai imlių ir nuo užsienio prekybos priklausomų žaliavų sektorių transformaciją pereinant prie nedidelio CO₂ kiekio arba neutralaus CO₂ poveikio procesų. Be to, Europos ir nacionalinėms paramos programoms turi būti skirta pakankamai lėšų ir šias programas turi būti galima derinti tarpusavyje;

57. pabrėžia poreikį nustatyti pusiausvyrą tarp, viena vertus, dinamiško pokyčio, kuris reikalingas dvejopai pertvarkai užtikrinti, ir, kita vertus, reguliavimo sistemos prognozuojamumo (ypač MVĮ ir darbuotojams). RK taip pat pabrėžia, kad, užtikrinant įtraukią pertvarką, reikia regionų mastu ir įvairiuose sektoriuose skirti lėšų išmokyti darbo jėgą naujų įgūdžių. Tai padėtų išvengti ir darbuotojų užsibuvimo sektoriuose, kuriuose jie dirba, ir poreikio persikelti dirbti į kitus regionus;

⁽⁴⁾ RK nuomonė dėl Svarbiausiųjų žaliavų veiksmų plano (CDR-2021-04292-00-01).

58. tvirtina, kad tai taip pat reiškia, jog dvejopai pertvarkai turi padėti perėjimas prie ekonomikos, kurioje sprendžiamos senstančių gyventojų problemos ir diegiamos inovacijos, kurių reikia, kad į dvejopą pertvarką būtų galima įtraukti visus piliečius;

59. RK palankiai vertina rodiklių rengimą ir norėtų pabrėžti, kad ilgalaikis konkurencingumas, įskaitant atsparumą, atsiranda po greitesnės pertvarkos. Todėl pagal rodiklius reikėtų vertinti dvejopos pertvarkos spartą ir kliūtis, o ne apskritai konkurencingumą;

60. atkreipia Europos Komisijos dėmesį į svarbų vaidmenį, kurį vietos ir regionų valdžios institucijos ir regioninės plėtros agentūros gali atlikti spartinant dvejopą pertvarką remiant skaitmenines ir žaliasias MVĮ; primygtinai ragina Komisiją laikytis principo „galvokime apie mažuosius, veikime regionų lygmeniu“.

Briuselis, 2021 m. gruodžio 2 d.

*Europos regionų komiteto
pirmininkas*

Apostolos TZITZIKOSTAS

Europos regionų komiteto nuomonė „Europos Komisijos 2020 m. konkurencijos politikos ataskaita“

(2022/C 97/10)

Pranešėjas	Balstogės meras Tadeusz TRUSKOLASKI (PL / EA)
Pamatinis dokumentas	COM(2021) 373 <i>final</i>

POLITINĖS REKOMENDACIJOS

EUROPOS REGIONŲ KOMITETAS

Ižanga

1. mano, kad Europos bendroji rinka yra vienas didžiausių Europos Sąjungos (ES) laimėjimų ir kad ES konkurencijos politika siekiama išlaikyti atvirą rinkos ekonomiką ir užtikrinti laisvą, sąžiningą ir veiksmingą konkurenciją, kuri padėtų veiksmingai paskirstyti išteklius ir skatinti inovacijas;
2. palankiai vertina Europos Komisijos (EK) ir Europos Parlamento (EP) iki šiol dėtą pastangą sukurti aiškią, skaidrią ir veiksmingą ES konkurencijos politiką;
3. pabrėžia, kad labai svarbu suderinti ES konkurencijos taisykles ir jos pramonės, skaitmeninę, aplinkos, klimato, socialinę ir tarptautinės prekybos politiką siekiant sudaryti vienodas sąlygas visuose sektoriuose ir taip užtikrinti pasaulinį konkurencingumą ir tokiu būdu prisidėti prie MVĮ plėtros;
4. palankiai vertina Reglamentą (ES) 2019/452, kuriuo nustatoma tiesioginių užsienio investicijų į Sąjungą tikrinimo sistema, ir Komisijos baltąją knygą dėl sąlygų, susijusių su užsienio subsidijomis, suvienodinimo;
5. pritaria teiginiams, kuriais pabrėžiama, kad dėl riboto esamų skaitmeninių ekosistemų ir platformų, kuriose retai pateikiamas vertimas į nacionalines kalbas, skaičiaus vartotojai turi ribotą prieigą prie išsamios informacijos internete apie produktus ir paslaugas;
6. palankiai vertina Komisijos dėmesį iniciatyvai „bendriems Europos interesams svarbūs projektai“;
7. atkreipia dėmesį į tai, kad nustatant ES konkurencijos politikos tikslus reikėtų visų pirma atsižvelgti į MVĮ poreikius, įskaitant MVĮ kaimo ir mažiau išsivysčiusiose vietovėse, ir sukurti sąžiningas ir vienodas sąlygas, kad jos būtų naudingos visiems ES piliečiams;
8. pabrėžia, jog vietos ir regionų valdžios institucijoms ypač svarbu, kad būtų gerinama ES konkurencijos politika, nes vienodas požiūris į įmones yra esminis vidaus rinkos veikimo elementas ir prioritetasis;

ES konkurencingumas ir parama nuo pandemijos nukentėjusioms įmonėms

9. mano, kad bet kokia dėl COVID-19 skiriama pagalba turi būti teikiama tik toms įmonėms, kurios patiria tiesioginį finansinį pandemijos poveikį, dėl kurio jos tampa nepelningos;
10. atkreipia dėmesį į tai, kad nepelningos, ES klimato srities tikslų neįsipareigojusios siekti įmonės, dėl kurių vyksta bankroto procesas, kurios yra iš esmės restruktūrizuojamos arba kurias būtina restruktūrizuoti, jei šie procesai prasidėjo dar prieš pandemiją, neturėtų naudotis laikinomis finansinėmis priemonėmis, taikomomis reaguojant į pandemiją;

11. atkreipia dėmesį į 2021 m. spalio mėn. pagal EBPO / G20 įtraukią sistemą sutartas bendras visuotinės pelno mokesčių reformos gairės; ragina Europos Komisiją, kai tik derybos bus baigtos, pasiūlyti konkrečias naujų taisyklių įgyvendinimo ES priemones; primygtinai ragina toliau plėtoti visuotinę mokesčių teisę, kurioje būtų atsižvelgiama į visų dydžių įmones;
12. pripažįsta, kad viešoji pagalba turėtų būti nustatoma ir teikiama skaidriai ir socialiniu, ekonominiu ir aplinkos požiūriu atsakingai;
13. palankiai vertina Komisijos jau nustatytus apribojimus, be kita ko, susijusius, su dividendų ir premijų išmokėjimu ar pagalbą gaunančių įmonių akcijų išpirkimu;
14. ragina sukurti mechanizmus, kuriais būtų sudarytos palankesnės sąlygos veikti ekonomikos nuosmukio dėl ekonomikos ir ne ekonomikos krizių (kaip COVID-19 pandemijos atveju) metu, tačiau mažinant tiesioginio finansavimo, kuris dirbtinai trikdo rinkos santykius, dalį;
15. atkreipia dėmesį į tai, kad veiklos aplinkos sutrikimas, kurį, *inter alia*, sukelia įvairios krizės, skatina įmones imtis ES konkurencijos politikos principams prieštaraujančios rinkos reorganizacijos, pavyzdžiui, sudaryti susitarimus dėl gamybos apimtys ir (arba) siekiant padidinti pelningumą, nors tai draudžiama pagal ES konkurencijos taisykles. Tai lemia, kad krizės išlaidos galiausiai perkeliamos vartotojams;
16. pabrėžia, kad pagrindinis tikslas, net ir krizės sąlygomis, tebėra užtikrinti, kad vartotojai galėtų pasinaudoti konkurencingų rinkų teikiama galimybėmis, tik jose turi būti siūlomos sąžiningos kainos ir platus kokybiškų produktų pasirinkimas;
17. mano, kad labai svarbu bendrojoje rinkoje užtikrinti vienodas sąlygas įmonėms, ypač MVĮ, įskaitant inovacijų kūrimą, naujų žaliųjų technologijų plėtrą ir tvarių darbo vietų kūrimą ES;
18. ragina Europos Komisiją stebėti, kaip naudojamos ir paskirstomos įvairios ES lėšos reaguojant į COVID-19 krizę, be kita ko, įgyvendinant valstybių narių nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, kurie turi atitikti ES konkurencijos ir valstybės pagalbos taisykles;
19. tikisi *ex ante* veiksmų dėl krizių strategijų; konkurencijos politika turi būti planuojama darniai ir nuosekliai, vadovaujantis ilgalaikių sprendimų priėmimo perspektyva;

Naujos Europos rinkos sritys

20. palankiai vertina EK pasiūlymą dėl skaitmeninių rinkų akto ir pabrėžia, kad siekiant užtikrinti laisvą konkurenciją internete būtina skubiai sukurti sąžiningą verslo aplinką verslo naudotojams, priklausomiems nuo prieigos valdytojui;
21. ragina Komisiją, valstybes nares ir regionus dėti daugiau pastangų technologijų perdavimui skatinti, siekiant remti ES vertės kūrimo grandinių plėtrą ir kuo geriau panaudoti turimą kapitalą; mažiau išsivysčiusius, periferinius ir salų regionus reikėtų remti papildomai;
22. pabrėžia, kad skaitmeninimas yra ypač svarbus MVĮ, nes jis suteikia galimybę patekti į platesnes rinkas ir pašalina dėl nepalankių geografinių sąlygų kylančias teritorines problemas; ES finansavimas turėtų būti suteiktas MVĮ, ypač kaimo ir mažiau išsivysčiusių vietovių MVĮ, kad jos galėtų skaitmeninti savo veiklą. Be to, MVĮ turėtų būti teikiama informacija apie ES lygmens galimybes skaitmeninimo srityje. Vietos ir regionų valdžios institucijos galėtų atlikti svarbų vaidmenį skleidžiant informaciją;
23. mano, kad norint ES plėtrą nukreipti į skaitmeninę transformaciją, reikia imtis veiksmų prieš monopolines struktūras;
24. atkreipia dėmesį į tai, kad ypač svarbu uždrausti piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi (SESV 102 straipsnis), susijusį su išorės subjektų ir ES vidaus subjektų veikla; tai ypač svarbu besivystančiose rinkos srityse, kurioms būdingas dinamiškas augimas ir kurios yra nepakankamai reglamentuojamos ar stebimos;

25. atkreipia dėmesį į tai, kad finansinės baudos, skiriamos už konkurencijos sąlygų pažeidimus, yra tik dalis sprendimo ir kad visų pirma naujuoju Skaitmeninių rinkų aktu turi būti užtikrinta, kad prieigos valdytojai nebesinaudotų neteisėta praktika konkurenciniam pranašumui įgyti; kritikuoja tai, kad su baudomis už konkurencijos pažeidimus susijusios išlaidos perkeliama vartotojams, todėl galiausiai vieninteliai nukentėjusieji yra ES piliečiai;

26. pabrėžia, kad Europos Komisijos Konkurencijos generalinis direktoratas turi savo skaitmeninių reikalų departamentą, kuris pastaraisiais metais atliko keletą sektorių tyrimų (pvz., elektroninės prekybos sektoriaus tyrimą ir su vartotojų daiktų internetu susijusių sektoriaus tyrimą), po kurių taip pat buvo pateiktas pasiūlymas dėl Skaitmeninių rinkų akto; tikisi, kad Konkurencijos generalinis direktoratas, įgyvendindamas Skaitmeninių rinkų aktą, įtrauks antimonopolinių tyrimų rezultatus;

27. pritaria EP nuomonei, kad atsižvelgiant į EK Konkurencijos generalinio direktorato (COMP GD) darbo krūvį ir iššūkius šiuo metu jis turi nepakankamai išteklių;

28. Pripažįsta, kad rengiant konkurencijos politiką ir užtikrinant jos įgyvendinimą laukia iššūkių, ypač skaitmeninės rinkos srityje, kurioje vyksta duomenų koncentracija, kaupimas ir naudojimas nulinės kainos rinkose ir taikomi nesąžiningi kainodaros algoritmai, ypač didelėse platformose; palankiai vertina tai, kad Skaitmeninių rinkų aktu, be kita ko, siekiama, kad pačių prieigų valdytojų platformų siūlomos paslaugos ir produktai būtų vertinami vienodai su panašiomis paslaugomis ir produktais, kuriuos prieigos valdytojų platformoje siūlo trečiosios šalys, taip užtikrinant laisvą konkurenciją;

29. tikisi, kad EK sieks pritaikyti lobistinės veiklos organizacijų registrą prie konkrečių skaitmeninių sprendimų ne ES subjektų vardu ir užtikrinti jų finansavimo šaltinių skaidrumą;

30. palankiai vertina Europos Komisijos atliktą naujų priemonių, skirtų ES konkurencijos politikos veiksmingumui užtikrinti, poreikio vertinimą, nes jos ypač būtinos naujose, vis dar besiformuojančiose rinkos srityse, kurios nėra tiksliai apibrėžtos;

31. sutinka, kad vartotojai per mažai kontroliuoja savo duomenis ir skaitmeninę tapatybę, ypač dėl to, kad dauguma skaitmeninių paslaugų teikėjų reikalauja sutikimo, nepalikdami pasirinkimo vartotojams, nenorintiems prarasti prieigos prie tam tikrų paslaugų;

32. ragina EK parengti teisės aktus, kuriais duomenų turėtojai būtų įpareigojami ištrinti duomenis tais atvejais, kai vartotojai tam tikrą laikotarpį (pvz., vienerius metus) nepasinaudojo jų paslaugomis;

33. reiškia pritarimą veiksams, kuriais remiamos visuotinės ekonominės svarbos paslaugos (VESP), kurios tebėra labai svarbios tam tikrų Europos bendruomenių, ypač izoliuotuose, atokiuose ar periferiniuose Sąjungos regionuose, išlikimui;

34. atkreipia dėmesį į tai, kad finansinių paslaugų srityje susiformavo tam tikros oligopolinės struktūros ir kad kai kurios didelės technologijų įmonės tapo svarbiomis finansinių paslaugų rinkos dalyvėmis, todėl vartotojams reikia kontrolės ir apsaugos priemonių; šiomis aplinkybėmis pabrėžia, kad svarbu SESV 102 straipsnį taikyti ir internetinėms paslaugoms, kad mažieji paslaugų teikėjai iš miestų ir regionų, siūlantys savo paslaugas ir (arba) produktus internetu, nepatirtų nepalankių konkurencinių sąlygų;

35. ragina Europos Komisiją persvarstyti Vartojimo kredito direktyvą, nes dabartinė vartotojų apsauga yra nepakankama, o prieiga prie informacijos apie įvairių veiksnių poveikį produktų įvairovei yra per maža;

36. ragina Komisiją tirti nesąžiningas sąlygas ir praktiką, ypač sudarant sutartis su vartotojais bankininkystės sektoriuje, nes bankų sektorius, nepaisant jo didelės svarbos, turi būti vertinamas taip pat kaip ir kitos rinkos sritys;

37. pabrėžia, kad reikia apsaugoti mokesčių mokėtojus ir bankų klientus nuo finansų sistemos gelbėjimo naštos;

ES konkurencijos politika trečiųjų šalių atžvilgiu

38. pritaria EP raginimui stiprinti prekybos apsaugos priemones siekiant kovoti su nesąžiningos prekybos praktika ir apsaugoti Europos pramonės konkurencingumą;

39. tikisi, kad bus imtasi veiksmų ES konkurencingumo politikos dvikryptiškumo srityje, kad bendrojoje rinkoje būtų laisvės garantijos ir mechanizmai, kuriais būtų užkertamas kelias koncentracijai, įskaitant monopolijų kūrimą, ir kad būtų užtikrinta pusiausvyra tarp pirkėjų ir pardavėjų įtakos rinkoje, o trečiųjų šalių (pvz., Kinijos, Jungtinių Amerikos Valstijų) atžvilgiu būtų sukurti eksporto skatinimo modeliams prilygstantys mechanizmai;

40. atkreipia dėmesį į tai, kad kovojant su Europos rinkos monopolizavimu reikia dėti tokias pačias pastangas tiek ES, tiek ne ES veiklos vykdytojų atžvilgiu; šiuo metu, ypač e. prekybos srityje, yra daug nesklandumų, kurie kyla dėl JAV ir Kinijos įmonių vykdomo pažangių skaitmeninių technologijų monopolizavimo;

41. tikisi, kad pramonės politika bus plėtojama taip, kad ji veiktų kaip regionų konvergencijos priemonė, ir remia veiksmingą teritorinį išteklių perskirstymą neiškraipant konkurencijos;

42. ragina Komisiją atkreipti dėmesį į vaidmenį, kurį atlieka užsienio valstybių valdomos įmonės, iš savo šalių vyriausybių paramą ir subsidijas gaunančių tokiomis būdais, kurie pagal ES bendrosios rinkos taisykles draudžiami ES veiklos vykdytojams;

43. reikalauja laikytis vienodo požiūrio į ES prekybos partnerius, todėl tikisi, kad Komisija oficialiai patvirtins taisykles, kuriomis užtikrinamos vienodos patekimo į rinką, konkurencijos ir valstybės pagalbos sąlygos; už bet kokių sąlygų pažeidimą turėtų būti stabdoma prekyba specialiomis sąlygomis, kad gresiančios sankcijos atliktų skatinamąją funkciją;

44. pažymi, kad dabartiniai veiksmai, kuriais siekiama skatinti konkurenciją, rodo, kad ne trečiųjų šalių subjektai nesilaiko tų pačių taisyklių ir, *inter alia*, gauna tvirtą vyriausybės paramą, įskaitant finansinę paramą. Todėl reikia didinti Europos konkurencijos teisės, ypač valstybės pagalbos srityje, lankstumą, nes ja nepakankamai atsižvelgiama į konkurencijos, su kuria susiduria Europos bendrovės trečiojoje šalyje, kuriose nesilaikoma tų pačių taisyklių, pobūdį;

45. ragina veikiau stiprinti ES prekybos politiką, o ne sekti kitas rinkas, pavyzdžiui, Jungtinių Amerikos Valstijų, nes iki šiol taikytas modelis atitinka ES piliečių įsitikinimus ir verslumo tradicijas; ES turi stiprinti savo prekybos politiką, kad galėtų ryžtingiau užtikrinti abipusiškumą patekimo į rinką ir pramonės subsidijų kontrolės srityse;

46. ragina išplėsti kapitalo koncentracijos kontrolės modelį; reikėtų atkreipti dėmesį į didėjančią koncentracijos plėtrą, dėl kurios atsiranda ne tik rinkos monopolijos, bet ir padidėja vertikalūs ir horizontalūs rinkos užėmimas, o tai daro neigiamą poveikį vertės grandinių dekoncentracijai;

47. norint įveikti socialinę nelygybę ir klimato krizę, pakelti aplinkos apsaugos standartus, geriau pasiekti JT darnaus vystymosi tikslus, įgyvendinti klimato ir vartotojų apsaugos politiką, būtina imtis veiksmų ir griežtai reaguoti į bet kokius ES nepriklausančių šalių tiekėjų daromus gamybos, užimtumo, aplinkos apsaugos ir kt. sąlygų pažeidimus;

ES konkurencijos politikos ateitis

48. atkreipia dėmesį į tai, kad ES ir JK prekybos ir bendradarbiavimo susitarimo nuostatomis, reglamentuojančiomis valstybės pagalbos ir (arba) subsidijų priežiūrą, abiem šalims nustatomi dideli apribojimai, susiję su valstybės subsidijomis; nors šiomis nuostatomis užtikrinama, kad ES konkurencijos teisėje ir toliau būtų nustatyti vienodų sąlygų standartai, susitarimo 3.4.2 ir 3.5 straipsniuose nustatyta, kad šalys negali teikti tam tikrų rūšių subsidijų, jei jos daro arba gali daryti „reikšmingą“ poveikį šalių tarpusavio prekybai ar investicijoms; todėl ragina Komisiją atidžiai stebėti, kaip JK laikosi šių nuostatų, kad būtų išvengta bet kokio JK subsidijų dempingo;

49. ragina imtis radikalesnių veiksmų dėl valstybių narių produktų ir paslaugų boikotavimo, klastojimo ir imitavimo apgaulingos rinkodaros tikslais pasaulinėje rinkoje; Europos institucijos turi ryžtingai remti MVĮ užsienio rinkose;

50. atkreipia dėmesį į tai, kad reikia aiškiai atskirti konkurencijos politikos tikslus, kurie visų pirma turėtų būti taikomi Europos bendrojoje rinkoje, ir pramonės politiką, kuria siekiama remti įmones, konkuruojančias pasaulinėje rinkoje;

51. mano, kad ilgalaikiai veiksmai pagal ES konkurencijos politiką turėtų padėti stiprinti pridėtinės vertės grandinių atsparumą siekiant sumažinti priklausomybę nuo trečiųjų šalių veiklos vykdytojų ir, kai tai neįmanoma, užtikrinti aukštą tiekėjų įvairinimo lygį;

52. pabrėžia, kad ES konkurencijos ir valstybės pagalbos taisyklės turi atitikti Europos žaliąjį kursą, ES skaitmeninę strategiją, Europos socialinių teisių ramstį ir JT darnaus vystymosi tikslus; pabrėžia, kad valstybės narės yra atsakingos už energijos rūšių derinio nustatymą, tačiau apgailestauja, kad kai kurios valstybės narės nesusieja valstybės pagalbos su tokiais tikslais;

53. palankiai vertina tai, kad neseniai Komisijos užsakytame tyrime dėl sveikatos priežiūros ir socialinio būsto rinkos tendencijų ir dėl poveikio valstybės pagalbai, kuris buvo atliktas šiuo metu vykdomo 2012 m. visuotinės ekonominės svarbos paslaugų (VESP) dokumentų rinkinio dėl sveikatos priežiūros ir socialinio būsto ⁽¹⁾ vertinimo tikslais, iš esmės pritariama RK 2016 m. spalio mėn. nuomonėje dėl valstybės pagalbos ir visuotinės ekonominės svarbos paslaugų ⁽²⁾ išdėstytiems reikalavimams, visų pirma dėl šių dviejų aspektų: 1) 500 000 EUR *de minimis* viršutinė riba yra lengvai pasiekama ir, atsižvelgiant į bendrą valstybės pagalbos sektoriams padidinimą, reikėtų apsvarstyti galimybę padidinti viršutinę ribą proporcingumo sumetimais; 2) socialinio būsto apibrėžtis laikoma neaiškia, nes ES valstybėse narėse nėra vienos socialinio būsto apibrėžties. Be to, dabartinė apibrėžtis atrodo pasenusi, nes didėja gyventojų poreikiai įsigyti įperkama būstą. Todėl RK pakartoja savo raginimą iš apibrėžties išbraukti pernelyg ribojančią „pažeidžiamų ar socialiai remtinų asmenų“ nuorodą;

54. ragina Komisiją stebėti ir nuodugniai ištirti finansinių subjektų, ypač skaitmeninių platformų, poveikį rinkos konkurencijai ir vartotojų sprendimams;

55. atkreipia dėmesį į tai, kad reikia iš esmės peržiūrėti ES valstybės pagalbos sistemą, skirtą remti laipsnišką energijai imlių ir nuo užsienio prekybos priklausomų žaliavų sektorių pertvarkymą į mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančius ir anglies dioksido neišskiriančius procesus. Parama turi būti teikiama ne tik investicijoms, bet ir veiklos išlaidoms padengti. Todėl Europos ir nacionalinėms finansavimo programoms turi būti skiriama pakankamai lėšų ir jas turi būti galima derinti. Projektams grindžiamos klimato sutartys, kuriose numatyta ilgalaikė vyriausybės CO₂ kainos garantija, taip pat gali reikšmingai prisidėti prie pramonės pertvarkos;

56. atkreipia dėmesį į tai, kad reikia parengti ir taikyti veiksmingas priemones, kuriomis būtų daromas spaudimas vidaus ir išorės subjektams, kurie nesilaiko konkurencijos taisyklių;

57. mano, kad Europos įmonėms, veikiančioms vidaus rinkoje ir tarptautiniu lygmeniu, ypač MVĮ, labai svarbu, kad nepriklausomos konkurencijos institucijos griežtai ir nešališkai laikytųsi ES konkurencijos taisyklių, todėl ragina griežčiau taikyti sankcijas tiems, kurie nesilaiko nustatytos tvarkos;

⁽¹⁾ https://ec.europa.eu/competition-policy/system/files/2021-09/kd0621047enn_SGEI_evaluation.pdf

⁽²⁾ <https://webapi2016.COR.europa.eu/v1/documents/cor-2016-01460-00-00-ac-tra-lt.docx/content>

58. ragina siekti aukštesnių tikslų įgyvendinant naujus sprendimus, ypač susijusius su Europos ekonomikos poveikio klimatui neutralizavimu, ir ryžtingai veikti, kai kalbama apie tiesioginį bendrosios rinkos vienodumo stiprinimą;
59. ragina imtis priemonių, kuriomis susiejama sanglaudos ir konkurencijos politika, kad galima parama būtų suderinta su taisyklėmis ir principais veiklos vykdytojams bendrojoje rinkoje; atsižvelgdamas į tai, palankiai vertina COVID-19 pandemijos metu įvestą lankstumą valstybės pagalbos regioninei politikai srityje; atkreipia dėmesį į RK COTER komisijos atliktą struktūrinių fondų valdymo institucijų apklausą dėl CRII ir CRII+ programų papildomų priemonių įgyvendinimo, kuri parodė, kad dauguma struktūrinių fondų valdymo institucijų pritarė laikinam *de minimis* valstybės pagalbos ribos padidinimui;
60. pripažindamas, kad Europos įmonės turi būti pajėgios vienodomis sąlygomis konkuruoti pasaulio rinkose, ragina Komisiją pritaikyti ES konkurencijos politiką ir valstybės pagalbą taip, kad būtų skatinama pramonės plėtra, visų pirma aukščiausios techninės ir technologinės kompetencijos srityse, ir tvirtai remti Europos įmonių plėtrą už bendrosios rinkos ribų;
61. palankiai vertina Europos Komisijos iniciatyvą siūlyti Bendrojo bendrosios išimties reglamento (BBIR) pakeitimus siekiant tolesnės visuomenės paramos ES žaliajai ir skaitmeninei pertvarkai ⁽³⁾; pabrėžia, kad kai kurioms pagalbos rūšims netaikant reikalavimo pranešti apie pagalbą, valstybėms narėms daug lengviau greitai suteikti pagalbą, jei tenkinamos konkurencijos iškreipimo vidaus rinkoje ribojimo sąlygos;
62. pabrėžia, kad Europos Sąjungai svarbu išlikti atvira ekonomika ir toliau skatinti laisvą, sąžiningą, tvarią tarptautinę prekybą, kuri būtų naudinga visiems prekybos partneriams, todėl remia Europos Komisijos pastangas reformuoti PPO, siekiant ją pagyventi ir sustiprinti, pavyzdžiui, modernizuojant jos darbo metodus ir pašalinant jos taisyklių sąvado spragas, kad PPO galėtų tinkamai reaguoti į dabartinius prekybos iššūkius;
63. dar kartą ragina Europos Komisiją parengti lankstesnes ir veiksmingesnes valstybės pagalbos taisykles, kurios užtikrintų finansinę pagalbą regioniniams oro uostams ir būtų suderinamos su ERPF ir EGADP nuostatomis periferiniuose, salų ar atokiausiuose ar mažiau išsivysčiusiuose regionuose, kai nėra veiksmingesnės ir tvaresnės alternatyvos ⁽⁴⁾.

Bruselis, 2021 m. gruodžio 2 d.

Europos regionų komiteto
pirmininkas

Apostolos TZITZIKOSTAS

⁽³⁾ 2021 m. spalio 6 d. Europos Komisijos konsultacijos siekiant per pirmąjį 2022 m. pusmetį priimti peržiūrėtą BBIR.

⁽⁴⁾ COTER-VII-010, COR-2021-00471-00-00 regionų komiteto nuomonė dėl Regioninių oro uostų ateities. Iššūkiai ir galimybės.

Europos regionų komiteto nuomonė „2021–2027 m. struktūrinių ir sanglaudos fondų lyčių aspektas, daugiausia dėmesio skiriant veiksmų programų rengimui“

(2022/C 97/11)

Pranešėja

Donatella PORZI (IT / PES)

POLITINĖS REKOMENDACIJOS

EUROPOS REGIONŲ KOMITETAS

Bendrosios aplinkybės ir bendrosios pastabos

1. primena sanglaudos politikos svarbą: jos bendrieji tikslai – skatinti Europos Sąjungos ekonominę ir socialinę vystymąsi, kartu mažinti įvairių regionų vystymosi skirtumus siekiant ekonominės, socialinės ir teritorinės sanglaudos;
2. pabrėžia, kad šiame kontekste lyčių lygybė turi tapti: 1) pagrindiniu principu priimant teisės aktus dėl sanglaudos politikos, 2) horizontaliuoju sanglaudos politikos programų rengimo kriterijumi, 3) programų tikslu ir 4) galingu tvaraus ir subalansuoto sanglaudos politikos vystymosi tikslų įgyvendinimo veiksmu;
3. lyčių lygybės klausimas vis dar sprendžiamas bendrais bruožais ir apsiribojant ESF+ politikos sritimis, taip pat aplinkybių analizės ir programavimo etapu, nors reikia reguliariai daugiau dėmesio skirti teisėkūros, įgyvendinimo, stebėsenos ir vertinimo etapams;
4. atkreipia dėmesį į tai, kad lyčių lygybė naudinga ne tik moterims, bet ir visai visuomenei, nes ji yra galinga socialinio ir ekonominio vystymosi varomoji jėga, kaip nurodyta ir 2020–2025 m. ES lyčių lygybės strategijoje, kurioje pabrėžiama, kad lyčių lygybė padeda didinti užimtumą ir našumą;
5. yra įsitikinęs, kad lyčių lygybė ir lygios galimybės, taip pat socialinės gerovės sistemų, visų pirma susijusių su motinų ir vaikų apsauga ir priežiūra, stiprinimas padės lengviau derinti karjerą su šeiminiu gyvenimu, o tai leis padidinti moterų dalyvavimo darbo rinkoje lygį ir spręsti rimtą demografinę krizę, su kuria dabar susiduria Europa. Paramos europiečių šeimoms ir moterų dalyvavimo darbo rinkoje didinimas yra svarbios priemonės sprendžiant socialinės gerovės sistemų tvarumo problemas ir padedant jaunimui įsitvirtinti kaip tėvams;
6. pripažįsta ir palankiai vertina Europos institucijų pastangas skatinti lyčių aspekto integravimą, taip pat tai, kad didelė reikšmė teikiama Europos socialinių teisių ramsčio tikslų įgyvendinimui 2021–2027 m. sanglaudos politikos reglamentavimo ir programavimo sistemoje, visų pirma kalbant apie tinkamas sąlygas ir išlaidų programų, susijusių su konkrečiais tikslais, stebėsenos sistemą;
7. vis dėlto yra susirūpinęs, kad 2017 m. moterų užimtumas (67,3 proc.) ir vidutinis darbo užmokestis Europoje vis dar buvo atitinkamai 12 proc. (vyrų užimtumas – 79 proc.) ir 16 proc. žemesni nei vyrų, ir kad, remiantis Europos lyčių lygybės instituto (EIGE) analize, nuo 2012 m. ES šalių rezultatai lyčių aspekto integravimo srityje blogėja. EIGE, kuris pagrindinius lyčių aspekto integravimo elementus vertina pagal skalę nuo 0 iki 16, duomenimis vidutinė valstybių narių integravimo vertė sumažėjo nuo 8,4 2012 m. iki 7,4 2018 m.;
8. be to, apgailestauja, kad į 2020–2025 m. ES lyčių lygybės strategiją neįtraukti konkretūs veiksmai lyčių lygybės aspektui integruoti į visas ES politikos sritis, ir primena, kad reikia stiprinti veiksmingų rodiklių, skirtų išmatuoti ir įvertinti įgyvendinamos strategijos poveikį lytims, naudojimą;

9. todėl ragina Europos Komisiją dėti dar daugiau pastangų tikrai lyčių lygybei įtvirtinti ir to siekti laikantis dvejopos veiksmų krypties: pirmą, sutelkti dėmesį į specialias iniciatyvas, skirtas kovoti su konkrečiais nelygybės atvejais, ir, antra, horizontaliai integruoti šį aspektą į visų sričių Europos politiką;

10. primena, kad, siekiant tikros lyčių lygybės, šį tikslą reikia įtraukti į visus sprendimų priėmimo proceso etapus, įskaitant etapus, kai nustatomi prioritetai, formuojama politika ir skiriami ištekliai; šiuo tikslu svarbu, kad regionų ir vietos valdžios institucijos teiktų programas poveikio lytims vertinimui atlikti;

11. vis dėlto rekomenduoja užtikrinti, kad dėl lyčių aspekto integravimo proceso nesumažėtų dėmesys specialioms priemonėms ir investicijoms, kuriomis konkrečiai siekiama pašalinti diskriminacijos priežastis ir remti moterų įgalėjimą, dalyvavimą ir jų vaidmens visuomenėje ir darbo pasaulyje stiprinimą;

12. todėl primygtinai ragina Europos Komisiją labiau naudotis EIGE sukurtais priemonėmis, kad būtų galima reguliariai stebėti, kaip įgyvendinami išpareigojimai lyčių lygybės srityje; jei šių priemonių nepakaktų, ragina sukurti specialias priemones, skirtas konkrečioms lygybės ir sanglaudos pasiekimams vertinti;

13. mano, kad laikantis geresnio reglamentavimo principo būtina priimti reguliavimo priemonėmis daugiau dėmesio skirti realiam ir veiksmingam poveikiui socialinei ir kultūrinei aplinkai, kad popieriuje patvirtintos teisinės garantijos praktiškai paskatintų lyčių santykių struktūrinius pokyčius. Todėl būtina skatinti priimti teisės aktus, kuriuose, atsisakant abstraktaus teisinio požiūrio į asmenis, būtų vis daugiau dėmesio skiriama konkrečioms priemonėms, kuriomis būtų mažinama diskriminacija visuomenėje;

14. lyčių aspekto ir jo ryšio su skaitmenine atskirtimi klausimas turi būti sprendžiamas daugiau investuojant į skaitmenizaciją, skaitmenines inovacijas ir skaitmeninį junglumą. Vykdamą sanglaudos politiką turi būti remiamos vienodos moterų ir vyrų galimybės mokytis ir įsidarbinti ir užtikrinama, kad dėl teisingos ekologinės ir skaitmeninės pertvarkos nepadidėtų moterų ir vyrų nelygybė;

15. ragina Europos Komisiją pateikti pasiūlymą dėl ES finansuojamų programų poveikio lytims vertinimo metodikos, pateikiant su lytimi susijusius duomenis ir rodiklius, atsižvelgiant į naujausiu tarpinstituciniu susitarimu dėl biudžetinės drausmės patvirtintas nuostatas; šiuo tikslu prašo Komisijos numatyti atitinkamas mokymo priemones, kurios padėtų valdymo institucijoms geriau taikyti šią naują metodiką;

16. pabrėžia, kad COVID-19 pandemija ypač stipriai paveikė ekonomikos sektorius, kuriuose dirba daug moterų, ir dar labiau išryškino lyčių nelygybę; moterys dažniau dirba tradiciškai laikomuose „moteriškų darbo vietų“ sektoriuose: sveikatos priežiūros, mažmeninės prekybos ir vaikų priežiūros. Todėl juose dirbančios moterys pandemijos metu buvo pirmosiose gretose ir neproporcingai stipriai nukentėjo nuo pandemijos ir krizės padarinių. Didesnį šio pobūdžio COVID-19 poveikį rodo ne tik žemesnis moterų užimtumo lygis, bet ir tai, kad moterims, palyginti su vyrais, sunkiau grįžti į darbo rinką veiklai atsigavus, todėl, be kita ko pasinaudojant ankstesnių krizių metu įgyta patirtimi, būtina sukurti priemones, kuriomis moterys, praradusios darbą dėl suvaržymų, būtų skatinamos sugrįžti į darbo rinką;

17. mano, kad iš įvairių Sąjungos politikos priemonių visų pirma sanglaudos politika gali svariai prisidėti prie realaus vyrų ir moterų lygybės didinimo tiek finansavimo apimties, tiek pobūdžio ir siektinų tikslų požiūriu; pabrėžia, kad ypač tuose regionuose, kurių programoms tenka didelė bendro biudžeto dalis, programų poveikis lytims taip pat priklauso nuo to, kaip jos rengiamos ir įgyvendinamos;

18. ragina Europos Komisiją ir ypač valstybes nares rengiant partnerystės susitarimus glaudžiai bendradarbiauti su vietos ir regionų valdžios institucijomis, kad būtų atsižvelgta į iššūkius, susijusius su veiksminga lygybės politika vietos ir regionų lygmeniu;

19. pabrėžia, kad įvairūs sanglaudos politikos fondai, pavyzdžiui, Europos socialinis fondas (ESF), suteikia galimybę įgyvendinti priemones, kuriomis tiesiogiai siekiama lyčių lygybės užimtumo, socialinės įtraukties, švietimo ir vaikų priežiūros srityse. Europos regioninės plėtros fondas (ERPF) turi labiau prisidėti finansuojant ir remiant moterų verslumą, mažinant lyčių nelygybę mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje ir gerinant prieigą prie fizinės, IRT ir socialinės infrastruktūros;

20. todėl tikisi, kad lyčių lygybė nebus laikoma vien tik socialinio fondo, kuris pirmiausia skirtas padėti žmonėms, užduotimi, o bus taikoma visiems fondams, įskaitant ERPF, kurio veikla daugiausia susijusi su įmonėmis, ir EŽŪFKP, kuris atlieka svarbų vaidmenį skatinant kaimo ir vidaus teritorijų, kuriose lyčių lygybės ir moterų dalyvavimo darbo rinkoje problema dažnai tampa dar opesnė, vystymąsi; pažymi, kad reikia didinti sanglaudos, ekonomikos gaivinimo fondų ir kitų esamų programų, kurios siejasi su sanglaudos politika, sinergiją;

21. tvirtai pakartoja, kad sanglaudos politika turi būti sprendžiami lyčių lygybės ir moterų dalyvavimo darbo rinkoje klausimai, pirmenybę teikiant su tuo susijusiems tikslams, nes nėra realu pasiekti didesnę ekonominę ir socialinę sanglaudą nedidinant moterų dalyvavimo darbo rinkoje ir nepanaikinant diskriminacijos bei darbo užmokesčio nelygybės;

22. todėl mano, kad vienas pagrindinių aspektų, kuriems reikia skirti tinkamą dėmesį siekiant pažangos šiame procese – tai lyčių politikos veiksmus laikyti konkrečiomis priemonėmis sanglaudos politikos tikslams pasiekti; teigiamai vertina Komisijos iniciatyvą į 8-ąją sanglaudos ataskaitą įtraukti atskirą lyčių lygybės skyrių;

23. rekomenduoja Europos Sąjungos bendrai finansuojamų 2021–2027 m. Europos programų valdymo institucijoms parengti projektus ir priemones, skirtus: a) remti profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyrą skatinant įmones taikyti specialias strategijas darbo vietoje; b) skatinti moterų, praradusių darbą dėl COVID-19 pandemijos, grąžinimą į darbo rinką; c) stiprinti ir gerinti priežiūros paslaugas siekiant palengvinti moterims tenkančią naštą; d) imtis konkrečių ir tikslinių veiksmų, skirtų didinti moterų dalyvavimą tradiciškai labai vyriškuose veiklos sektoriuose; e) naikinti lyčių stereotipus bei lyčių vaidmenis, taip pat užkirsti kelią diskriminacijai ir seksualiniam priekabiavimui bei priekabiavimui dėl lyties darbo vietoje; f) pasinaudoti konkrečiais įgūdžiais ir profesine patirtimi, kurie padėtų vadovauti bendram lyčių aspekto integravimo procesui; g) Europos fondų lėšų gavėjams teikti pagalbą ir gaires, kurios padėtų geriau integruoti lyčių aspektą į įvairias veiklos sritis, kaip antai darbo rinkos politika, moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra, aplinkos apsauga, viešasis transportas, skaitmeninės technologijos ir t. t.; h) skatinti moteris pradėti verslą i) kuriant infrastruktūrą užtikrinti didesnę moterų saugumą; j) skatinti veiksmus, kuriais siekiama užtikrinti lyčių įvairovę pagrįstą švietimą ir naikinti stereotipus bei vaidmenis klasėse; k) žiniasklaidoje atsisakyti seksistinio požiūrio į moteris;

24. rekomenduoja 2021–2027 m. programavimo laikotarpio valdymo institucijoms bendradarbiauti, derinti veiksmus ir remtis lygybę užtikrinančiomis įstaigomis, siekiant įgyti konkrečių įgūdžių ir žinių, kad lyčių aspektas būtų sistemingai integruojamas į visą fondų ciklą, tiek rengiant veiksmų programas, tiek jas įgyvendinant, tiek atliekant vertinimą, – tai leis sužinoti, kokią poveikį šios programos turi lyčių nelygybės mažinimui jų įgyvendinimo metu ir vėliau;

25. tikisi, kad viešųjų paslaugų (pvz., viešojo transporto) organizavimo modelių ir apskritai veiklos modelių vertinimas bus vis labiau plečiamas siekiant patikrinti, ar jie atitinka lyčių lygybės skatinimo tikslus;

26. mano, jog itin svarbu lyčių aspektą įtraukti į su priemone „Next Generation EU“ susijusius nacionalinius ekonomikos gaivinimo planus, didelės apimties projektams numatant taikyti lyčių aspekto vertinimo principus ir priemones;

27. rekomenduoja regionų ir vietos valdžios institucijoms suteikti reikiamus duomenis ir statistinę informaciją, kad jos galėtų tinkamai įvertinti esamą lyčių nelygybę;

28. ragina Europos programose plačiau taikyti tokias priemones kaip poveikio lytims vertinimas ir biudžeto sudarymas atsižvelgiant į lyčių aspektą, kurios vis dar pernelyg retai naudojamos;

29. atkreipia dėmesį į 2014–2020 m. laikotarpiu įgytą patirtį, susijusią su šiais svarbiais klausimais, kuriuos reikėtų spręsti: a) atotrūkis tarp oficialių pareiškimų ir apčiuopiamų rezultatų; b) žinių, kaip integruoti lyčių aspektą, visų pirma įgyvendinant Europos regioninės plėtros fondo intervencines priemones, trūkumas; c) būtinybė labiau atsižvelgti į lyčių aspektą atrankos kriterijuose ir vertinimo sistemose; d) išnaudoti galimybę labiau susieti nacionalines strategijas ir sanglaudos politikos veiksmus lyčių lygybės srityje; e) sukurti valdymo sistemą, skirtą lyčių aspekto integravimui koordinuoti ir stebėti;

30. pabrėžia, kad vadovaujančiosioms institucijoms svarbu dalytis idėjomis ir keistis geriausia praktika su lyčių lygybę aktyviai propaguojančiomis pilietinės visuomenės organizacijomis stiprinant tiek su valdymo institucijomis, tiek su partneriais susijusią mokymo, koordinavimo ir vertinimo veiklą.

Briuselis, 2021 m. gruodžio 2 d.

*Europos regionų komiteto
pirmininkas*

Apostolos TZITZIKOSTAS

III

(Parengiamieji aktai)

REGIONŲ KOMITETAS

MIŠRI 147-OJI RK PLENARINĖ SESIJA PER INTERACTIO, 2021 12 1–2021 12 2

Europos regionų komiteto nuomonė „Europos požiūris į dirbtinį intelektą. Dirbtinio intelekto aktas“

(pataisyta nuomonė)

(2022/C 97/12)

Pranešėjas	Guido RINK (NL / PES), Emeno vykdomosios tarybos narys
Pamatiniai dokumentai:	Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos požiūrio į dirbtinį intelektą formavimas“ COM(2021) 205 Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomos suderintos dirbtinio intelekto taisyklės (Dirbtinio intelekto aktas) ir iš dalies keičiami tam tikri Sąjungos teisėkūros procedūra priimti aktai COM(2021) 206

I. SIŪLOMI PAKEITIMAI

1 pakeitimas

1 konstatuojamoji dalis

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
šio reglamento paskirtis – pagerinti vidaus rinkos veikimą nustatant vienodą teisinę sistemą, visų pirma skirtą dirbtinio intelekto kūrimui, pateikimui rinkai ir naudojimui paisant Sąjungos vertybių. Šiuo reglamentu siekiama įvairių svarbių su viešuoju interesu susijusių tikslų, pavyzdžiui, aukšto lygio sveikatos, saugumo ir pagrindinių teisių apsaugos, ir juo užtikrinamas laisvas DI pagrįstų prekių ir paslaugų tarpvalstybinis judėjimas, taip užkertant kelią valstybėms narėms nustatyti apribojimus kuriant, pateikiant rinkai ir naudojant DI sistemas, išskyrus atvejus, kai tai aiškiai leidžiama pagal šį reglamentą;	šio reglamento paskirtis – pagerinti vidaus rinkos veikimą ir užtikrinti pagrindines piliečių teises nustatant vienodą teisinę sistemą, visų pirma skirtą dirbtinio intelekto kūrimui, pateikimui rinkai ir naudojimui paisant Sąjungos vertybių. Šiuo reglamentu siekiama įvairių svarbių su viešuoju interesu susijusių tikslų, pavyzdžiui, aukšto lygio sveikatos, saugumo ir pagrindinių teisių apsaugos, ir juo užtikrinamas laisvas DI pagrįstų prekių ir paslaugų tarpvalstybinis judėjimas, taip užkertant kelią valstybėms narėms nustatyti apribojimus kuriant, pateikiant rinkai ir naudojant DI sistemas, išskyrus atvejus, kai tai aiškiai leidžiama pagal šį reglamentą;

Paaiškinimas

Nuoroda į pagrindines teises siekiama pabrėžti sąsają su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija.

2 pakeitimas

Po 6 konstatuojamosios dalies įrašyti naują konstatuojamąją dalį:

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
	<i>dirbtinio intelekto sistemų apibrėžties kūrimas yra nuolatinis procesas, kurio metu atsižvelgiama į dirbtinio intelekto kontekstą, į visuomenės pokyčių šioje srityje tempą ir nepamiršamas kompetencijos ekosistemos ir pasitikėjimo ekosistemos ryšys;</i>

Paaiškinimas

Pažanga dirbtinio intelekto ir technologijų srityje reikalauja pritaikomojo ir nuolat plėtojamo požiūrio. Šia konstatuojamąja dalimi siekiama paaiškinti, kad DI apibrėžtis laikui bėgant turi keistis atsižvelgiant į DI sistemų ir prietaikų pažangą.

3 pakeitimas

20 konstatuojamoji dalis

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
siekiant užtikrinti, kad tos sistemos būtų naudojamos atsakingai ir proporcingai, taip pat svarbu nustatyti, kad kiekvienoje iš šių trijų išsamiai nurodytų ir siaurai apibrėžtų situacijų būtų atsižvelgta į tam tikrus aspektus, visų pirma susijusius su situacijos, kurioje pateikiamas prašymas, pobūdžiu ir tokio naudojimo pasekmėmis visų susijusių asmenų teisėms ir laisvėms, taip pat su tokiu naudojimu susijusiomis apsaugos priemonėmis ir sąlygomis. Be to, tikralaikio nuotolinio biometrinio tapatybės nustatymo sistemų naudojimui viešosiose erdvėse teisėsaugos tikslais turėtų būti taikomos atitinkamos laiko ir erdvės ribos, atsižvelgiant visų pirma į įrodymus arba požymius, susijusius su grėsmėmis, aukomis arba nusikaltėliu. Su kiekviena iš trijų pirmiau nurodytų situacijų susijusiu atveju yra tinkama informacinė asmenų duomenų bazė;	siekiant užtikrinti, kad tos sistemos būtų naudojamos atsakingai ir proporcingai, taip pat svarbu nustatyti, kad kiekvienoje iš šių trijų išsamiai nurodytų ir siaurai apibrėžtų situacijų būtų atsižvelgta į tam tikrus aspektus, visų pirma susijusius su situacijos, kurioje pateikiamas prašymas, pobūdžiu ir tokio naudojimo pasekmėmis visų susijusių asmenų teisėms ir laisvėms, taip pat su tokiu naudojimu susijusiomis apsaugos priemonėmis ir sąlygomis. Prieš pradedant šias sistemas naudoti išimties tvarka turėtų būti konsultuojamasi su atitinkamomis vietos ir regionų valdžios institucijomis. Be to, tikralaikio nuotolinio biometrinio tapatybės nustatymo sistemų naudojimui viešosiose erdvėse teisėsaugos tikslais turėtų būti taikomos griežtos laiko ir erdvės ribos, atsižvelgiant visų pirma į įrodymus arba požymius, susijusius su grėsmėmis, aukomis arba nusikaltėliu. Su kiekviena iš trijų pirmiau nurodytų situacijų susijusiu atveju yra tinkama informacinė asmenų duomenų bazė;

Paaiškinimas

Tikralaikio nuotolinio biometrinio tapatybės nustatymo sistemos neturėtų būti naudojamos lengvabūdiškai.

4 pakeitimas

21 konstatuojamoji dalis

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
kiekvieną kartą viešosiose erdvėse teisėsaugos tikslais naudojant tikralaikio nuotolinio biometrinio tapatybės nustatymo sistemą, reikėtų gauti aiškų ir konkretų valstybės narės teismo institucijos arba bet kurios nepriklausomos administracinės institucijos leidimą. Toks leidimas iš esmės turėtų būti gautas iki naudojimo pradžios, išskyrus tinkamai pagrįstas neatidėliotinas situacijas, t. y. situacijas, kuriose poreikis naudoti atitinkamas sistemas yra toks, kad faktiškai ir objektyviai neįmanoma gauti leidimo prieš pradėdant jas naudoti. Tokiose neatidėliotinėse situacijose naudojimas turėtų apimti tik tai, kas absoliučiai minimaliai būtina, įskaitant tinkamų apsaugos priemonių ir sąlygų taikymą, kaip apibrėžta nacionalinėje teisėje ir kaip konkrečiai nurodė pati teisėsaugos institucija, atsižvelgdama į kiekvieną pavienį neatidėliotino naudojimo atvejį. Be to, tokiose situacijose teisėsaugos institucija turėtų stengtis kuo greičiau gauti leidimą, kartu nurodant priežastis, dėl kurių ji negalėjo leidimo prašyti anksčiau;	kiekvieną kartą viešosiose erdvėse teisėsaugos tikslais naudojant tikralaikio nuotolinio biometrinio tapatybės nustatymo sistemą, reikėtų gauti aiškų ir konkretų valstybės narės teismo institucijos arba bet kurios nepriklausomos administracinės institucijos leidimą. Toks leidimas turėtų būti gautas iki naudojimo pradžios, išskyrus tinkamai pagrįstas neatidėliotinas situacijas, t. y. situacijas, kuriose poreikis naudoti atitinkamas sistemas yra toks, kad faktiškai ir objektyviai neįmanoma gauti leidimo prieš pradėdant jas naudoti. Bet kuriuo atveju naudojimas turėtų apimti tik tai, kas absoliučiai minimaliai būtina, įskaitant tinkamų apsaugos priemonių ir sąlygų taikymą, kaip apibrėžta nacionalinėje teisėje. Be to, teisėsaugos institucija turėtų nedelsiant informuoti atitinkamas vietas ir regionų valdžios institucijas ir stengtis gauti kompetentingų valdžios institucijų leidimą;

Paiškinimas

Politinė ir administracinė atsakomybė už viešųjų erdvių valdymą ir stebėseną tenka vietos ir regionų valdžios institucijoms. Todėl jos turėtų tinkamai dalyvauti diegiant tokias sistemas viešosiose erdvėse. Skubiais atvejais, kai būtų nepagrįsta laukti išankstinių konsultacijų, atitinkama vietos ar regiono valdžios institucija turėtų būti nedelsiant informuojama apie biometrinių sistemų diegimą viešojoje erdvėje.

5 pakeitimas

39 konstatuojamoji dalis

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
migracijos, prieglobsčio ir sienų kontrolės valdymo srityje naudojamos DI sistemos daro poveikį žmonėms, kurie dažnai būna ypač pažeidžiamoje padėtyje ir yra priklausomi nuo kompetentingų valdžios institucijų veiksmų rezultato. Todėl šiomis aplinkybėmis naudojamų DI sistemų tikslumas, nediskriminacinis pobūdis ir skaidrumas yra labai svarbūs, siekiant garantuoti pagarbą asmenų, kuriems daromas poveikis, pagrindinėms teisėms, ypač jų teisei laisvai judėti, teisei nebūti diskriminuojamiems, teisei į privataus gyvenimo ir asmens duomenų apsaugą, teisei į tarptautinę apsaugą ir gerą administravimą. Todėl DI sistemas, skirtas naudoti kompetentingoms institucijoms, kurioms pavestos užduotys migracijos, prieglobsčio ir sienų valdymo srityje, kaip poligrafus ir panašias priemones arba siekiant nustatyti fizinio asmens emocinę būklę, įvertinti tam tikrą riziką, kurią fiziniai asmenys kelia atvykdami į valstybės narės teritoriją arba prašydami išduoti vizą arba suteikti prieglobstį, patikrinti fizinių asmenų dokumentų autentiškumą, padėti kompetentingoms valdžios institucijoms išnagrinėti prašymus suteikti prieglobstį, išduoti vizą ir leidimą gyventi, ir susijusius skundus, siekiant nustatyti fizinių asmenų tinkamumą prašyti suteikti pabėgėlio statusą, tinkama klasifikuoti kaip didelės rizikos DI sistemas. Migracijos, prieglobsčio ir sienų kontrolės valdymo srityje naudojamos DI sistemos, kurioms taikomas šis reglamentas, turėtų atitikti susijusius procedūrinius reikalavimus, nustatytus Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2013/32/ES, Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 810/2009 ir kituose susijusiuose teisės aktuose;	migracijos, prieglobsčio ir sienų kontrolės valdymo srityje naudojamos DI sistemos daro poveikį žmonėms, kurie dažnai būna ypač pažeidžiamoje padėtyje ir yra priklausomi nuo kompetentingų valdžios institucijų veiksmų rezultato. Todėl šiomis aplinkybėmis naudojamų DI sistemų tikslumas, nediskriminacinis pobūdis ir skaidrumas yra labai svarbūs, siekiant garantuoti pagarbą asmenų, kuriems daromas poveikis, pagrindinėms teisėms, ypač jų teisei laisvai judėti, teisei nebūti diskriminuojamiems, teisei į privataus gyvenimo ir asmens duomenų apsaugą, teisei į tarptautinę apsaugą ir gerą administravimą. Todėl DI sistemas, skirtas naudoti kompetentingoms institucijoms, kurioms pavestos užduotys migracijos, prieglobsčio ir sienų valdymo srityje, kaip poligrafus ir panašias priemones arba siekiant nustatyti fizinio asmens emocinę būklę, įvertinti tam tikrą riziką, kurią fiziniai asmenys kelia atvykdami į valstybės narės teritoriją arba prašydami išduoti vizą arba suteikti prieglobstį, patikrinti fizinių asmenų dokumentų autentiškumą, padėti kompetentingoms valdžios institucijoms išnagrinėti prašymus suteikti prieglobstį, išduoti vizą ir leidimą gyventi, ir susijusius skundus, siekiant nustatyti fizinių asmenų tinkamumą prašyti suteikti pabėgėlio statusą, būtina klasifikuoti kaip didelės rizikos DI sistemas. Migracijos, prieglobsčio ir sienų kontrolės valdymo srityje naudojamos DI sistemos, kurioms taikomas šis reglamentas, turėtų atitikti susijusius procedūrinius reikalavimus, nustatytus Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2013/32/ES, Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 810/2009 ir kituose susijusiuose teisės aktuose;

Paaaiškinimas

Šiuo pakeitimu siekiama pabrėžti būtinybę atitinkamoms DI sistemoms taikyti griežtesnę tvarką, taikomą didelės rizikos DI sistemoms.

6 pakeitimas

43 konstatuojamoji dalis

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
reikalavimai turėtų būti taikomi didelės rizikos DI sistemoms tiek, kiek tai susiję su naudojamų duomenų rinkinių kokybe, techniniais dokumentais ir įrašų saugojimu, skaidrumu ir informacijos teikimu naudotojams, žmogaus vykdoma priežiūra, patikimumu, tikslumu ir kibernetiniu saugumu. Šie reikalavimai yra būtini siekiant veiksmingai sumažinti riziką sveikatai, saugumui ir pagrindinėms teisėms kartu atsižvelgiant į <i>numatytąją</i> sistemos paskirtį, ir jeigu nėra pagrįstai prieinamų jokių kitų mažiau prekybą ribojančių priemonių, taip išvengiant nepagrįstų prekybos apribojimų;	reikalavimai turėtų būti taikomi didelės rizikos DI sistemoms tiek, kiek tai susiję su naudojamų duomenų rinkinių kokybe, techniniais dokumentais ir įrašų saugojimu, skaidrumu ir informacijos teikimu naudotojams, žmogaus vykdoma priežiūra, patikimumu, tikslumu ir kibernetiniu saugumu. Šie reikalavimai yra būtini siekiant veiksmingai sumažinti riziką sveikatai, saugumui, duomenų saugumui, vartotojų teisėms ir pagrindinėms teisėms kartu atsižvelgiant į sistemos paskirtį, ir jeigu nėra pagrįstai prieinamų jokių kitų mažiau prekybą ribojančių priemonių, taip išvengiant nepagrįstų prekybos apribojimų. Fiziniai asmenys ar asmenų grupės, kuriems daro poveikį Sąjungos rinkai pateikiamos ar kitaip pradedamos naudoti didelės rizikos DI sistemos, turėtų būti tinkamai, nesudėtingai ir suprantamai informuojami, taip pat jiems turi būti sudaryta prieiga prie aiškios, lengvai pasiekiamos ir viešai prieinamos informacijos, kad jiems tos sistemos taikomos;

Paaiškinimas

Skaidrumo ir informavimo reikalavimai tiekėjams ir naudotojams turėtų būti taikomi ir asmenims arba asmenų grupėms, kuriems gali turėti įtakos reglamento III priede išvardytų didelės rizikos dirbtinio intelekto sistemų naudojimas. Sąvoka „suprantamai“ visų pirma reiškia, kad kalba turi būti aiški ir suprantama vartotojui, įskaitant žodinę ir gestų kalbą.

7 pakeitimas

Po 44 konstatuojamosios dalies įrašyti naują konstatuojamąją dalį:

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
	DI paslaugų teikėjai į savo kokybės valdymo sistemą negali įtraukti jokių priemonių, kuriomis būtų skatinama nepagrįsta diskriminacija dėl lyties, kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos ar bet kurios kitos priežasties;

Paaiškinimas

Neteisėta diskriminacija atsiranda dėl žmogaus veiklos. Dirbtinio intelekto sistemų tiekėjai neturėtų įtraukti į savo kokybės valdymo sistemą priemonių, kuriomis gali būti skatinama diskriminacija.

8 pakeitimas

47 konstatuojamoji dalis

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
siekiant spręsti nesiskaidrumo problemą, dėl kurios tam tikros DI sistemos fiziniams asmenims gali būti nesuprantamos arba pernelyg sudėtingos, didelės rizikos DI sistemoms reikėtų nustatyti reikalavimus dėl tam tikro skaidrumo lygio. Naudotojai turėtų turėti galimybę aiškinti sistemos išvedinį ir jį tinkamai panaudoti. Todėl dėl didelės rizikos DI sistemų turėtų būti parengiama atitinkama dokumentacija ir naudojimo instrukcijos, įskaitant nuoseklią ir aiškią informaciją, be kita ko, susijusią su galima rizika pagrindinėms teisėms ir, kai tinkama, diskriminacija;	siekiant spręsti nesiskaidrumo problemą, dėl kurios tam tikros DI sistemos fiziniams asmenims ar valdžios institucijoms bet kuriuo valdymo lygmeniu gali būti nesuprantamos arba pernelyg sudėtingos, didelės rizikos DI sistemoms reikėtų nustatyti reikalavimus dėl aukšto skaidrumo lygio. Naudotojai turėtų turėti galimybę aiškinti sistemos išvedinį ir jį tinkamai panaudoti. Todėl dėl didelės rizikos DI sistemų turėtų būti parengiama atitinkama dokumentacija ir naudojimo instrukcijos, įskaitant nuoseklią ir aiškią informaciją, be kita ko, susijusią su galima rizika pagrindinėms teisėms ir, kai tinkama, diskriminacija;

Paaiškinimas

Didelės rizikos DI sistemų projektuotojų atsakomybė silpnėja vartojant terminus „tam tikras skaidrumo lygis“.

9 pakeitimas

48 konstatuojamoji dalis

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
didelės rizikos DI sistemos turėtų būti kuriamos ir plėtojamos taip, kad fiziniai asmenys galėtų prižiūrėti jų veikimą. Šiuo tikslu sistemos tiekėjas prieš pateikdamas sistemą rinkai arba pradėdamas ją naudoti turėtų nustatyti atitinkamas žmogaus atliekamos priežiūros priemones. Visų pirma, kai tinkama, tokiomis priemonėmis turėtų būti garantuojama, kad sistemai būtų taikomi integruoti veikimo apribojimai, kurie būtų nepriklausomi nuo pačios sistemos ir kuriuos galėtų kontroliuoti žmogus, ir kad fiziniai asmenys, kuriems pavesta atlikti žmogaus priežiūrą, turėtų būtiną kompetenciją, kvalifikaciją ir įgaliojimus atlikti tą funkciją;	didelės rizikos DI sistemos turėtų būti kuriamos ir plėtojamos taip, kad fiziniai asmenys ir valdžios institucijos bet kuriuo valdymo lygmeniu galėtų prižiūrėti jų veikimą. Šiuo tikslu sistemos tiekėjas prieš pateikdamas sistemą rinkai arba pradėdamas ją naudoti turėtų nustatyti atitinkamas žmogaus atliekamos priežiūros priemones. Visų pirma, kai tinkama, tokiomis priemonėmis turėtų būti garantuojama, kad sistemai būtų taikomi integruoti veikimo apribojimai, kurie būtų nepriklausomi nuo pačios sistemos ir kuriuos galėtų kontroliuoti žmogus, ir kad fiziniai asmenys, kuriems pavesta atlikti žmogaus priežiūrą, turėtų būtiną kompetenciją, kvalifikaciją ir įgaliojimus atlikti tą funkciją;

Paaiškinimas

Savaime suprantama.

10 pakeitimas

67 konstatuojamoji dalis

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
kad didelės rizikos DI sistemos galėtų laisvai judėti vidaus rinkoje, jos turėtų būti ženklintos CE ženklu, iš kurio būtų matyti, kad jos atitinka šį reglamentą. Valstybės narės neturėtų sudaryti nepagrįstų kliūčių pateikti rinkai ar pradėti naudoti didelės rizikos DI sistemas, kurios atitinka šiame reglamente nustatytus reikalavimus ir yra paženklinotos CE ženklu;	kad didelės rizikos DI sistemos galėtų laisvai judėti vidaus rinkoje, jos turėtų būti ženklintos CE ženklu, iš kurio būtų matyti, kad jos atitinka šį reglamentą. Valstybės narės neturėtų sudaryti kliūčių pateikti rinkai ar pradėti naudoti didelės rizikos DI sistemas, kurios atitinka šiame reglamente nustatytus reikalavimus ir yra paženklintos CE ženklu. Valstybės narės turi įgaliojimus reglamentuoti didelės rizikos DI praktiką ir sistemas tik dėl svarbių ir tinkamai pagrįstų viešųjų ir nacionalinio saugumo interesų;

Paaiškinimas

Valstybės narės neturėtų kliudyti reglamento taikymui ir jos turėtų išsaugoti teisę reglamentuoti didelės rizikos dirbtinio intelekto sistemas, jei kyla pavojus viešiesiems ir nacionaliniams saugumo interesams.

11 pakeitimas

70 konstatuojamoji dalis

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
tam tikros DI sistemos, kurių paskirtis – sąveikauti su fiziniiais asmenimis arba kurti turinį, gali kelti konkrečią apsimetinėjimo arba apgaulės riziką, nepaisant to, ar jos klasifikuojamos kaip didelės rizikos DI sistemos, ar ne. Todėl šių sistemų naudojimui tam tikromis aplinkybėmis turėtų būti taikomi konkretūs skaidrumo įpareigojimai, nedarant poveikio didelės rizikos DI sistemoms taikomiems reikalavimams ir įpareigojimams. Visų pirma fizinius asmenis reikėtų informuoti, kad jie sąveikauja su DI sistema, išskyrus atvejus, kai tai aiškiai matyti iš aplinkybių ir naudojimo konteksto. Be to, fizinius asmenis reikėtų informuoti apie tai, kad jiems taikoma emocijų atpažinimo sistema arba biometrinio kategorizavimo sistema. Tokia informacija ir pranešimai neįgaliesiems turėtų būti teikiami prieinama forma. Be to, DI sistemų, kuriomis sukuriamas į realius asmenis, objektus, vietas ar kitus dalykus ar įvykius labai panašus judamo bei nejudamo vaizdo ir garso turinys, kurį asmuo gali klaidingai palaikyti autentišku, naudotojai turėtų nurodyti, kad tas turinys sukurtas dirbtinai arba kad su juo atliktos manipuliacijos, atitinkamai paženklinant dirbtinio intelekto išvedinį ir atskleidžiant informaciją apie jo dirbtinę kilmę;	tam tikros DI sistemos, kurių paskirtis – sąveikauti su fiziniiais asmenimis arba kurti turinį, gali kelti konkrečią apsimetinėjimo arba apgaulės riziką, nepaisant to, ar jos klasifikuojamos kaip didelės rizikos DI sistemos, ar ne. Todėl šių sistemų naudojimui turėtų būti taikomi konkretūs skaidrumo įpareigojimai, nedarant poveikio didelės rizikos DI sistemoms taikomiems reikalavimams ir įpareigojimams. Visų pirma fizinius asmenis reikėtų sisteminiai informuoti, kad jie sąveikauja su DI sistema. Be to, fizinius asmenis reikėtų informuoti apie tai, kad jiems taikoma emocijų atpažinimo sistema arba biometrinio kategorizavimo sistema. Tokia informacija ir pranešimai neįgaliesiems turėtų būti teikiami prieinama forma. Be to, DI sistemų, kuriomis sukuriamas į realius asmenis, objektus, vietas ar kitus dalykus ar įvykius labai panašus judamo bei nejudamo vaizdo ir garso turinys, kurį asmuo gali klaidingai palaikyti autentišku, naudotojai turėtų nurodyti, kad tas turinys sukurtas dirbtinai arba kad su juo atliktos manipuliacijos, atitinkamai paženklinant dirbtinio intelekto išvedinį ir atskleidžiant informaciją apie jo dirbtinę kilmę;

Paaiškinimas

Neturėtų būti daroma jokių išimčių skaidrumo ir informavimo prievolei, kai fiziniai asmenys sąveikauja su dirbtinio intelekto sistemomis.

12 pakeitimas

76 konstatuojamoji dalis

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
siekiant palengvinti sklandų, veiksmingą ir suderintą šio reglamento įgyvendinimą, reikėtų įsteigti Europos dirbtinio intelekto valdybą. Valdyba turėtų būti atsakinga už įvairias patariamąsias užduotis, taip pat nuomonių, rekomendacijų, patarimų ar gairių šio reglamento įgyvendinimo klausimais priėmimą, įskaitant klausimais dėl techninių specifikacijų arba esamų standartų, susijusių su šiame reglamente nustatytais reikalavimais, ir konsultuoti Komisiją bei jai padėti konkrečiais klausimais, susijusiais su dirbtiniu intelektu;	siekiant palengvinti sklandų, veiksmingą ir suderintą šio reglamento įgyvendinimą, reikėtų įsteigti Europos dirbtinio intelekto valdybą. Valdyba turėtų būti atsakinga už įvairias patariamąsias užduotis, taip pat nuomonių, rekomendacijų, patarimų ar gairių šio reglamento įgyvendinimo klausimais priėmimą, įskaitant klausimais dėl techninių specifikacijų arba esamų standartų, susijusių su šiame reglamente nustatytais reikalavimais, ir konsultuoti Komisiją bei jai padėti konkrečiais klausimais, susijusiais su dirbtiniu intelektu. Europos dirbtinio intelekto valdybos sudėtis turėtų atspindėti Europos visuomenės interesus ir užtikrinti lyčių pusiausvyrą;

Paaiškinimas

Europos dirbtinio intelekto valdyba turėtų tinkamai atspindėti pagrindinius Europos visuomenės interesus. Tai, be kita ko, žmogaus teisės, dirbtinio intelekto sistemų aplinka ir energijos vartojimo efektyvumas, saugumas, socialinė įtrauktis, sveikata ir kt. Lyčių pusiausvyra yra būtina sąlyga siekiant užtikrinti įvairovę vykdant patariamąją veiklą, rengiant gaires ir pan.

13 pakeitimas

77 konstatuojamoji dalis

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
labai svarbus vaidmuo taikant šį reglamentą ir užtikrinant jo vykdymą tenka valstybėms narėms. Šiuo atžvilgiu kiekviena valstybė narė turėtų paskirti vieną ar daugiau nacionalinių kompetentingų institucijų, kad jos prižiūrėtų, kaip taikomas ir įgyvendinamas šis reglamentas. Siekiant veiksmingesnės organizacijos valstybėse narėse ir sukurti oficialų ryšių palaikymo centrą, į kurį valstybės narės ir Sąjungos lygmeniu galėtų kreiptis valdžios ir kitos institucijos, kiekvienoje valstybėje narėje turėtų būti paskirta viena nacionalinė institucija, kuri veiktų kaip nacionalinė priežiūros institucija;	labai svarbus vaidmuo taikant šį reglamentą ir užtikrinant jo vykdymą tenka valstybėms narėms. Šiuo atžvilgiu kiekviena valstybė narė turėtų paskirti vieną ar daugiau nacionalinių kompetentingų institucijų, kad jos prižiūrėtų, kaip taikomas ir įgyvendinamas šis reglamentas. Siekiant veiksmingesnės organizacijos valstybėse narėse ir sukurti oficialų ryšių palaikymo centrą, į kurį valstybės narės ir Sąjungos lygmeniu galėtų kreiptis valdžios ir kitos institucijos, kiekvienoje valstybėje narėje turėtų būti paskirta viena nacionalinė institucija, kuri veiktų kaip nacionalinė priežiūros institucija. Vietos ir regionų valdžios institucijoms pavedamos stebėsenos arba vykdymo užtikrinimo užduotys, kai valstybė narė mano, kad to reikia;

Paaiškinimas

Reglamento taikymo ir jo priežiūros bei vykdymo užtikrinimo tikslais valstybei narei turėtų būti suteikti įgaliojimai stebėsenos arba vykdymo užtikrinimo užduotis pavesti vietos ir regionų valdžios institucijoms, kai tai būtina ir įmanoma.

14 pakeitimas

79 konstatuojamoji dalis

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
siekiant užtikrinti tinkamą ir veiksmingą šiame reglamente, kuris yra Sąjungos derinamasis teisės aktas, nustatytų reikalavimų ir pareigų vykdymą, turėtų būti visa apimtimi taikoma rinkos priežiūros ir gaminių atitikties sistema, nustatyta Reglamentu (ES) 2019/1020. Jei tai būtina atsižvelgiant į nacionalinių valdžios institucijų ar įstaigų, prižiūrinčių Sąjungos teisės aktų, kuriais apsaugomos pagrindinės teisės, taikymą, įskaitant lygybės institucijas, įgaliojimus, šios institucijos ir įstaigos taip pat turėtų turėti prieigą prie bet kokių pagal šį reglamentą sukurtų dokumentų;	siekiant užtikrinti tinkamą ir veiksmingą šiame reglamente, kuris yra Sąjungos derinamasis teisės aktas, nustatytų reikalavimų ir pareigų vykdymą, turėtų būti visa apimtimi taikoma rinkos priežiūros ir gaminių atitikties sistema, nustatyta Reglamentu (ES) 2019/1020. Jei tai būtina atsižvelgiant į nacionalinių valdžios institucijų ir, kai taikytina, vietos ar regionų valdžios institucijų ar įstaigų, prižiūrinčių Sąjungos teisės aktų, kuriais apsaugomos pagrindinės teisės, taikymą, įskaitant lygybės institucijas, įgaliojimus, šios institucijos ir įstaigos taip pat turėtų turėti prieigą prie bet kokių pagal šį reglamentą sukurtų dokumentų;

Paaiškinimas

Šiuo pakeitimu siekiama atsižvelgti į skirtingas valdymo struktūras ES valstybėse narėse.

15 pakeitimas

83 konstatuojamoji dalis

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
siekdamos užtikrinti patikimą ir konstruktyvų kompetenčių institucijų bendradarbiavimą Sąjungos ir nacionaliniu lygmenimis, visos šalys, kurios dalyvauja taikant šį reglamentą, turėtų užtikrinti informacijos ir duomenų, gautų vykdant savo užduotis, konfidencialumą;	siekdamos užtikrinti patikimą ir konstruktyvų kompetenčių institucijų bendradarbiavimą Sąjungos, nacionaliniu, regionų ir vietos lygmenimis, visos šalys, kurios dalyvauja taikant šį reglamentą, turėtų užtikrinti informacijos ir duomenų, gautų vykdant savo užduotis, konfidencialumą;

Paaiškinimas

Šiuo pakeitimu siekiama atsižvelgti į skirtingas valdymo struktūras ES valstybėse narėse.

16 pakeitimas

I ANTRAŠTINĖ DALIS, 3 straipsnis. Apibrėžtys, 1 punktas

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
dirbtinio intelekto sistema (DI sistema) – programinė įranga, sukurta taikant vieną ar daugiau I priede išvardytų metodų ir principų ir gebanti pagal tam tikrus žmogaus nustatytus tikslus generuoti išvedinius, pavyzdžiui, turinį, predikcijas, rekomendacijas, arba sprendimus, turinčius įtakos aplinkai, su kuria ji sąveikauja;	dirbtinio intelekto sistema (DI sistema) – programinė įranga, sukurta taikant vieną ar daugiau I priede (neišsamiai) išvardytų metodų ir principų, susijusi su socialine praktika, tapatybe ir kultūra ir gebanti pagal tam tikrus žmogaus nustatytus tikslus, remdamasi savo aplinkos suvokimu, kurį užtikrina duomenų rinkimas, surinktų struktūrizuotų ar nestruktūrizuotų duomenų aiškinimas, žinių valdymas ar iš šių duomenų gautos informacijos apdorojimas, generuoti išvedinius, pavyzdžiui, turinį, predikcijas, rekomendacijas, arba sprendimus, turinčius įtakos aplinkai, su kuria ji sąveikauja;

Paaiškinimas

Dirbtinio intelekto sistema – tai techninių elementų, kuriais duomenys, algoritmai ir kompiuterijos galia susiejami su socialine praktika, visuomene, tapatybe ir kultūra, derinys. Todėl tokios dinamiškos socialinių ir techninių aspektų visumos apibrėžtis turėtų būti parengta remiantis ilgalaikę perspektyvą ir reguliariai atnaujinama, kad būtų tiksliai atspindėtas vis didėjantis DI poveikis visuomenei, kartu nustatant greitai kintančius su DI susijusius iššūkius ir galimybes, įskaitant žinių valdymo ir dirbtinio intelekto sąsają. Šiuo požiūriu reglamentas turėtų būti taikomas ir tiems algoritmams, kurie yra sukurti kitų algoritmų.

17 pakeitimas

5 straipsnio 1 punktas

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
Draudžiama taikyti šią su dirbtiniu intelektu susijusią praktiką: a) pateikti rinkai, pradėti naudoti arba naudoti DI sistemą, kuria, pasitelkiant pasąmonę veikiančius metodus, kurių asmuo nesuvokia, jo elgesys iš esmės pakeičiamas taip, kad jis pats arba kitas asmuo patirtų fizinę ar psichologinę žalą arba būtų tikėtina, kad jis ar kitas asmuo tokią žalą patirs; b) pateikti rinkai, pradėti naudoti arba naudoti DI sistemą, kuria, pasinaudojant konkrečios asmenų grupės pažeidžiamumu dėl jų amžiaus arba fizinės ar protinės negalios, tai grupei priklausančio asmens elgesys iš esmės pakeičiamas taip, kad jis pats arba kitas asmuo patirtų fizinę ar psichologinę žalą arba būtų tikėtina, kad jis ar kitas asmuo tokią žalą patirs;	Draudžiama taikyti šią su dirbtiniu intelektu susijusią praktiką: a) pateikti rinkai, pradėti naudoti arba naudoti DI sistemą, kuria, pasitelkiant pasąmonę veikiančius metodus, kurių asmuo nesuvokia, jo elgesys iš esmės pakeičiamas taip, kad jis pats arba kitas asmuo patirtų fizinę ar psichologinę žalą arba būtų tikėtina, kad jis ar kitas asmuo tokią žalą patirs, pažeidžiamos arba tikėtina, kad gali būti pažeidžiamos pagrindinės kito asmens ar asmenų grupės teisės, įskaitant jų sveikatą ir fizinį ar psichologinį saugumą, sukelia arba tikėtina, kad gali sukelti žalą vartotojams, pavyzdžiui, piniginius nuostolius ar ekonominę diskriminaciją, arba kenkiama arba tikėtina, kad gali būti kenkiama demokratijai ir teisinei valstybei; b) pateikti rinkai, pradėti naudoti arba naudoti DI sistemą, kuria, pasinaudojant konkrečios asmenų grupės pažeidžiamumu dėl jų amžiaus arba fizinės ar protinės negalios, tai grupei priklausančio asmens elgesys iš esmės pakeičiamas taip, kad jis pats arba kitas asmuo patirtų fizinę ar psichologinę žalą arba būtų tikėtina, kad jis ar kitas asmuo tokią žalą patirs;

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
c) valdžios institucijoms arba jų vardu pateikti rinkai, pradėti naudoti arba naudoti DI sistemas fizinių asmenų patikimumui tam tikru laikotarpiu vertinti ar klasifikuoti pagal jų socialinę elgseną arba žinomus ar nuspėjamus asmeninius ar asmenybės bruožus, jei socialinis reitingas lemia vieną arba abu toliau išvardytus dalykus: i) žalingą ar nepalankų elgesį su tam tikrais fiziniais asmenimis ar tokių asmenų grupėmis socialinėmis aplinkybėmis, kurios nėra panašios į aplinkybes, kuriomis duomenys buvo iš pradžių generuojami ar renkami; ii) žalingą ar nepalankų elgesį su tam tikrais fiziniais asmenimis ar tokių asmenų grupėmis, kuris yra nepagrįstas arba neproporcingas jų socialinei elgsenai ar jos svarbumui; d) viešosiose erdvėse teisėsaugos tikslais naudoti tikralaikio nuotolinio biometrinio tapatybės nustatymo sistemas, išskyrus tuo atveju, kai tikrai būtina, siekiant vieno iš šių tikslų: i) vykdam tikslinę konkrečių galimų nusikaltimo aukų, įskaitant dingusius vaikus, paiešką; ii) siekiant išvengti konkrečios didelės artėjančios grėsmės fizinių asmenų gyvybei ar fizinei saugai arba teroristinio išpuolio; iii) siekiant išaiškinti asmenis, padariusius Tarybos pagrindų sprendimo 2002/584/TVR ⁽⁶²⁾ 2 straipsnio 2 dalyje nurodytą nusikalstamą veiką, už kurią atitinkamoje valstybėje narėje jos teisėje nustatyta tvarka baudžiama laisvės atėmimo bausme arba įkalinimu, kurio ilgiausias terminas – bent treji metai, arba asmenis, įtariamus tokios veikos padarymu, nustatyti jų buvimo vietą ar tapatybę arba patraukti juos baudžiamajon atsakomybėn. ⁽⁶²⁾ [62] 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendimas 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos (OL L 190, 2002 7 18, p. 1).	c) valdžios institucijoms arba jų vardu pateikti rinkai, pradėti naudoti arba naudoti DI sistemas fizinių asmenų ar asmenų grupių patikimumui tam tikru laikotarpiu vertinti ar klasifikuoti pagal jų socialinę elgseną arba žinomus ar nuspėjamus asmeninius ar asmenybės bruožus, kai naudojant DI vykdomas socialinis reitingavimas bendriems tikslams; d) valdžios institucijoms arba jų vardu pateikti rinkai, pradėti naudoti arba naudoti DI sistemas, bendrai naudojančias socialinės elgsenos vertinimo sistemas, kurių neprižiūri žmonės, tai darant socialinėmis aplinkybėmis, kurios nėra susijusios su aplinkybėmis, kuriomis duomenys buvo iš pradžių sukurti arba surinkti fizinių asmenų ar asmenų grupių patikimumui tam tikru laikotarpiu vertinti ar klasifikuoti pagal jų socialinę elgseną arba žinomus ar nuspėjamus asmeninius ar asmenybės bruožus, vykdam socialinį reitingavimą, lemiantį žalingą ar nepalankų elgesį su tam tikrais fiziniais asmenimis ar tokių asmenų grupėmis, kuris yra nepagrįstas arba neproporcingas jų socialinei elgsenai ar jos svarbumui;

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
	e) viešose erdvėse teisėsaugos tikslais naudoti tikralaikio nuotolinio biometrinio tapatybės nustatymo sistemas, išskyrus tuo atveju, kai tikrai būtina, siekiant vieno iš šių tikslų: i) vykdant tikslinę konkrečių galimų nusikaltimo aukų, įskaitant dingusius vaikus, paiešką; ii) siekiant išvengti konkrečios didelės artėjančios grėsmės fizinių asmenų gyvybei ar fizinei saugai arba teroristinio išpuolio; iii) siekiant išaiškinti asmenis, padariusius Tarybos pagrindų sprendimo 2002/584/TVR ⁽⁶²⁾ 2 straipsnio 2 dalyje nurodytą nusikalstamą veiką, už kurią atitinkamoje valstybėje narėje jos teisėje nustatyta tvarka baudžiama laisvės atėmimo bausme arba įkalinimu, kurio ilgiausias terminas – bent treji metai, arba asmenis, įtariamus tokios veikos padarymu, nustatyti jų buvimo vietą ar tapatybę arba patraukti juos baudžiamojon atsakomybėn. ⁽⁶²⁾ [62] 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendimas 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos (OL L 190, 2002 7 18, p. 1).

Paaiškinimas

Pasąmonę veikiančios technologijos apskritai gali pakenkti laisvei, žmogaus teisėms, taigi ir demokratinės teisinės valstybės veikimui. Be to, dirbtinis intelektas gali pažeisti vartotojų teises. Siūlomų papildymų tikslas – paaiškinti šį punktą.

Kalbant apie valdžios institucijų arba jų vardu vykdomą socialinį reitingavimą, jis turėtų būti uždraustas, jei jis vykdomas bendraisiais tikslais, atsižvelgiant į tokios praktikos keliamą pavojų, kaip paaiškinta 17 konstatuojamojoje dalyje. Generuoti arba rinkti duomenis konkrečiais tikslais turėtų būti leidžiama tik prižiūrint žmogui ir nepažeidžiant teisės į orumą ir nediskriminavimą bei laikantis lygybės ir teisingumo vertybių.

18 pakeitimas

5 straipsnio 4 dalis

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
Valstybė narė gali nuspręsti numatyti galimybę suteikti visišką arba dalinį leidimą tikralaikio nuotolinio biometrinio tapatybės nustatymo sistemas naudoti viešosiose erdvėse teisėsaugos tikslais, laikantis 1 dalies d punkte ir 2 bei 3 dalyse nurodytų apribojimų ir sąlygų. Ta valstybė narė savo nacionalinėje teisėje nustato būtinas išsamias taisykles, kuriomis reglamentuojama 3 dalyje nurodytų leidimų prašymo, išdavimo, vykdymo ir su jais susijusios priežiūros tvarka. Tose taisyklėse taip pat nurodoma, kurių iš 1 dalies d punkte išvardytų ir su kuria to punkto iii papunktyje nurodyta nusikalstama veika susijusių tikslų kompetentingoms institucijoms gali būti leidžiama siekti naudojant tas sistemas teisėsaugos tikslais.	Valstybė narė gali nuspręsti numatyti galimybę suteikti visišką arba dalinį leidimą tikralaikio nuotolinio biometrinio tapatybės nustatymo sistemas naudoti viešosiose erdvėse teisėsaugos tikslais, laikantis 1 dalies d punkte ir 2 bei 3 dalyse nurodytų apribojimų ir sąlygų. Ta valstybė narė savo nacionalinėje teisėje nustato būtinas išsamias taisykles, kuriomis reglamentuojama 3 dalyje nurodytų leidimų prašymo, išdavimo, vykdymo ir su jais susijusios priežiūros tvarka. Tose taisyklėse taip pat nurodoma, kurių iš 1 dalies d punkte išvardytų ir su kuria to punkto iii papunktyje nurodyta nusikalstama veika susijusių tikslų kompetentingoms institucijoms gali būti leidžiama siekti naudojant tas sistemas teisėsaugos tikslais. Šiomis taisyklėmis taip pat nustatoma atitinkamų vietos ir regionų valdžios institucijų informavimo ir konsultavimosi su jomis tvarka. Konsultacijos turi vykti prieš pradedant šias sistemas naudoti išimties tvarka viešosiose erdvėse. Susidarius nepaprastajai padėčiai, kai išankstinių konsultacijų pagrįstai negalima tikėtis, atitinkama vietos ar regiono valdžios institucija turi būti nedelsiant informuojama apie DI taikymą praktikoje.

Paaškinimas

Politinė ir administracinė atsakomybė už viešųjų erdvių valdymą ir stebėseną tenka vietos ir regionų valdžios institucijoms. Todėl joms turėtų būti suteikta galimybė pareikšti savo nuomonę prieš pradedant dirbtinį intelektą taikyti praktikoje ir jos turi būti tinkamai informuojamos apie dirbtinio intelekto sistemų naudojimą išimties tvarka teisėsaugos tikslais.

Susidarius nepaprastajai padėčiai, kai išankstinių konsultacijų pagrįstai negalima tikėtis, atitinkama vietos ar regiono valdžios institucija turi būti nedelsiant informuojama.

19 pakeitimas

13 straipsnis

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
13 straipsnis. Skaidrumas ir informacijos teikimas naudotojams 1. Projektuojant ir kuriant didelės rizikos DI sistemas užtikrinama, kad jos veiktų pakankamai skaidriai, kad naudotojai galėtų tinkamai interpretuoti ir naudoti sistemos išvedinius. Turi būti užtikrintas atitinkamos rūšies ir lygio skaidrumas, kad naudotojai ir tiekėjai galėtų įvykdyti atitinkamas šios antraštinės dalies 3 skyriuje nustatytas pareigas.	13a straipsnis. Skaidrumas ir informacijos teikimas naudotojams 1. Projektuojant ir kuriant didelės rizikos DI sistemas užtikrinama, kad jos veiktų pakankamai skaidriai, kad naudotojai galėtų tinkamai interpretuoti ir naudoti sistemos išvedinius. Turi būti užtikrintas atitinkamos rūšies ir lygio skaidrumas ir pateiktas suprantamas paaškinimas, kad naudotojai ir tiekėjai galėtų įvykdyti atitinkamas šios antraštinės dalies 3 skyriuje nustatytas pareigas. Šis paaškinimas turi būti pateikiamas bent šalies, kurioje įdiegta DI sistema, kalba.

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
2. Su didelės rizikos DI sistemomis pateikiamos tinkamo skaitmeninio arba kitokio formato naudojimo instrukcijos, kuriose pateikiama glausta, išsami, teisinga ir aiški naudotojams svarbi, prieinama ir suprantama informacija. 3. 2 dalyje nurodyta informacija apima: a) tiekėjo ir, jei taikoma, jo įgaliotojo atstovo tapatybę ir kontaktinius duomenis; b) didelės rizikos DI sistemos charakteristikas, pajėgumus ir veikimo apribojimus, įskaitant: i) jos numatytąją paskirtį; ii) 15 straipsnyje nurodytą didelės rizikos DI sistemos tikslumo, patikimumo ir kibernetinio saugumo lygį, kuris buvo išbandytas ir validuotas ir kurio galima tikėtis, taip pat visas žinomas ir numatomas aplinkybes, galinčias daryti poveikį numatomam tikslumo, patvarumo ir kibernetinio saugumo lygiui; iii) visas žinomas ir numatomas aplinkybes, susijusias su didelės rizikos DI sistemos naudojimu pagal numatytąją paskirtį arba pagrįstai numatomo netinkamo naudojimo sąlygomis, dėl kurio gali kilti rizika sveikatai ir saugai arba pagrindinėms teisėms; iv) jos veikimą, susijusį su asmenimis ar asmenų grupėmis, kurių atžvilgiu ją ketinama naudoti; v) kai tinkama, įvesties duomenų specifikacijas arba visą kitą svarbią informaciją, susijusią su naudojama mokymo, validavimo ir bandymo duomenų rinkiniais, atsižvelgiant į numatytąją DI sistemos paskirtį;	2. Su didelės rizikos DI sistemomis pateikiamos tinkamo skaitmeninio arba kitokio formato viešai prieinamos, aiškos ir visiems suprantamos naudojimo instrukcijos, kuriose pateikiama glausta, išsami, teisinga ir aiški naudotojams svarbi, prieinama ir suprantama informacija. 3. 2 dalyje nurodyta informacija apima: a) tiekėjo ir, jei taikoma, jo įgaliotojo atstovo tapatybę ir kontaktinius duomenis; b) didelės rizikos DI sistemos charakteristikas, pajėgumus ir veikimo apribojimus, įskaitant: i) jos numatytąją paskirtį; ii) 15 straipsnyje nurodytą didelės rizikos DI sistemos tikslumo (išreikšto atitinkama modelio vertinimo metrika), patikimumo ir kibernetinio saugumo lygį, kuris buvo išbandytas ir validuotas ir kurio galima tikėtis, taip pat visas žinomas ir numatomas aplinkybes, galinčias daryti poveikį numatomam tikslumo, patvarumo ir kibernetinio saugumo lygiui; iii) visas žinomas ir numatomas aplinkybes, susijusias su didelės rizikos DI sistemos naudojimu pagal numatytąją paskirtį arba pagrįstai numatomo netinkamo naudojimo sąlygomis, dėl kurio gali kilti rizika sveikatai ir saugai arba pagrindinėms teisėms; iv) jos veikimą, susijusį su asmenimis ar asmenų grupėmis, kurių atžvilgiu ją ketinama naudoti; v) kai tinkama, įvesties duomenų specifikacijas arba visą kitą svarbią informaciją, susijusią su naudojama mokymo, validavimo ir bandymo duomenų rinkiniais, atsižvelgiant į numatytąją DI sistemos paskirtį; vi) parametrus, naudojamus modeliui reguliuoti, ir priemones, kurių imtasi siekiant išvengti per didelio ar nepakankamo koregavimo;

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
c) didelės rizikos DI sistemos ir jos veikimo, kurį tiekėjas iš anksto nustatė per pirminį atitikties vertinimą, pokyčius, jei taikoma; d) 14 straipsnyje nurodytas žmogaus vykdomos priežiūros priemonės, įskaitant technines priemones, įdiegtas tam, kad naudotojams būtų lengviau interpretuoti DI sistemų išvedinius; e) numatomą didelės rizikos DI sistemos gyvavimo laiką ir visas technines ir kitos priežiūros priemones, būtinas tinkamam tos DI sistemos veikimui užtikrinti, įskaitant programinės įrangos atnaujinimą.	c) didelės rizikos DI sistemos ir jos veikimo, kurį tiekėjas iš anksto nustatė per pirminį atitikties vertinimą, pokyčius, jei taikoma; d) 14 straipsnyje nurodytas žmogaus vykdomos priežiūros priemonės, įskaitant technines priemones, įdiegtas tam, kad naudotojams būtų lengviau interpretuoti DI sistemų išvedinius; e) numatomą didelės rizikos DI sistemos gyvavimo laiką ir visas technines ir kitos priežiūros priemones, būtinas tinkamam tos DI sistemos veikimui užtikrinti, įskaitant programinės įrangos atnaujinimą. 13b straipsnis. Skaidrumas ir susijusių asmenų informavimas <i>Asmenys ar asmenų grupės, kuriems gali būti taikoma didelės rizikos dirbtinio intelekto sistema, turi būti aiškiai, nesudėtingai ir suprantamai informuojami, taip pat jiems turi būti sudaryta prieiga prie aiškos, lengvai pasiekiamos ir viešai prieinamos informacijos apie tai.</i>

Paaikškinimas

Siekiant sustiprinti pasitikėjimo ekosistemą, visuomenei turėtų būti pateiktos didelės rizikos dirbtinio intelekto sistemų naudojimo instrukcijos. Šios instrukcijos turi būti parengtos suprantamai, šalies, kurioje įdiegta DI sistema, kalba.

Siekiant užtikrinti algoritmų skaidrumą ir suprantamumą, turėtų būti paaiškinta, kokie parametrai buvo naudojami modeliui reguliuoti ir kokių priemonių imtasi siekiant išvengti per didelio ar nepakankamo koregavimo.

13b straipsnyje reglamentuojama skaidrumo ir informavimo prievolė asmenims, kurie sąveikauja su DI sistemomis arba kuriems DI sistema gali daryti poveikį.

20 pakeitimas

14 straipsnio 4 dalis

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
Asmenims, kuriems pavesta vykdyti tokią priežiūrą, 3 dalyje nurodytomis priemonėmis turi būti sudarytos sąlygos, jei tai tinkama pagal aplinkybes: a) visiškai suprasti didelės rizikos DI sistemos pajėgumus ir apribojimus ir sugebėti tinkamai stebėti jos veikimą, kad būtų galima kuo greičiau aptikti ir pašalinti anomalijų, sutrikimų ir netikėto veikimo apraiškas;	Asmenims, kuriems pavesta vykdyti tokią priežiūrą, 3 dalyje nurodytomis priemonėmis turi būti sudarytos sąlygos, jei tai tinkama pagal aplinkybes: a) visiškai suprasti didelės rizikos DI sistemos pajėgumus ir apribojimus ir sugebėti tinkamai stebėti jos veikimą, kad būtų galima kuo greičiau aptikti ir pašalinti anomalijų, sutrikimų ir netikėto veikimo apraiškas;

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
b) nepamiršti galimos tendencijos automatiškai arba pernelyg pasikliauti didelės rizikos DI sistemos išvediniais (automatiško šališkumo), visų pirma tais atvejais, kai didelės rizikos DI sistemos naudojamos informacijai arba rekomendacijoms, kuriomis remdamiesi fiziniai asmenys turi priimti sprendimus, teikti;	b) nepamiršti galimos tendencijos automatiškai arba pernelyg pasikliauti didelės rizikos DI sistemos išvediniais (automatiško šališkumo) ar bet koku kitu šališkumu , visų pirma tais atvejais, kai didelės rizikos DI sistemos naudojamos informacijai arba rekomendacijoms, kuriomis remdamiesi fiziniai asmenys turi priimti sprendimus, teikti;
c) sugebėti teisingai interpretuoti didelės rizikos DI sistemos išvedinius, visų pirma atsižvelgiant į sistemos charakteristikas ir turimas interpretavimo priemones bei metodus;	c) sugebėti teisingai interpretuoti didelės rizikos DI sistemos išvedinius, visų pirma atsižvelgiant į sistemos charakteristikas ir turimas interpretavimo priemones bei metodus;
d) gebėti nuspręsti nenaudoti didelės rizikos DI sistemos tam tikroje situacijoje arba kitaip nepaisyti tos sistemos išvedinių, juos panaikinti ar ištaisyti;	d) gebėti nuspręsti nenaudoti didelės rizikos DI sistemos tam tikroje situacijoje arba kitaip nepaisyti tos sistemos išvedinių, juos panaikinti ar ištaisyti;
e) sugebėti įsikišti į didelės rizikos DI sistemos veikimą arba sistemą išjungti tam skirtu mygtuku ar panašiu būdu.	e) sugebėti įsikišti į didelės rizikos DI sistemos veikimą arba sistemą išjungti tam skirtu mygtuku ar panašiu būdu.

Paiškinimas

Esama kelių rūšių šališkumo, dėl kurio gali kilti problemų. Pavyzdžiu galima pateikti projektuotojo ar paties naudotojo šališkumą („socialinis šališkumas“), šališkumą, susijusį su klausimu, ar įdiegta DI sistema yra tinkamas problemos sprendimas („technologinis šališkumas“), ir įvairių rūšių statistinį šališkumą.

21 pakeitimas

14 straipsnis. Po 5 dalies įrašyti naują dalį:

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
	Visuose sprendimuose, kuriuos priima III priedo 5 punkto a ir b papunkčiuose nurodytos DI sistemos, turi dalyvauti žmogus ir jie turi būti grindžiami griežtu sprendimų priėmimo procesu. Turi būti užtikrinamas žmogaus sąlytis su šiais sprendimais.

Paiškinimas

14 straipsnyje kalbama tik apie žmonių vykdomą didelės rizikos dirbtinio intelekto sistemų kontrolę. Kalbant apie valdžios institucijų priimamus sprendimus, svarbu pabrėžti, kad būtina užtikrinti žmogaus dalyvavimą ir kontaktą bei procedūrų laikymąsi.

22 pakeitimas

17 straipsnio 1 punktas: po m punkto įrašyti du punktus:

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
Didelės rizikos DI sistemų tiekėjai įdiegia kokybės valdymo sistemą, kuria užtikrinama atitiktis šiam reglamentui. Ta sistema sistemingai ir tvarkingai įtvirtinama rašytinės politikos, procedūrų ir nurodymų dokumentuose ir apima bent šiuos aspektus: a) atitikties reglamentuojamiems reikalavimams strategiją, apimančią atitikties vertinimo procedūrų ir didelės rizikos DI sistemos pakeitimų valdymo procedūrų laikymąsi; b) metodus, procedūras ir sisteminius veiksmus, taikytinus projektuojant didelės rizikos DI sistemą, vykdant jos projekto kontrolę ir tikrinimą; c) metodus, procedūras ir sisteminius veiksmus, taikytinus kuriant didelės rizikos DI sistemą, vykdant jos kokybės kontrolę ir užtikrinant jos kokybę; d) tikrinimo, bandymo ir validavimo procedūras, atliktinas prieš kuriant didelės rizikos DI sistemą, jos kūrimo metu ir ją sukūrus, ir jų atlikimo dažnumą; e) taikytinas technines specifikacijas, įskaitant standartus, ir, jei atitinkami darnieji standartai taikomi ne visa apimtimi, priemonės, naudotinas siekiant užtikrinti, kad didelės rizikos DI sistema atitiktų šios antraštinės dalies 2 skyriuje nustatytus reikalavimus; f) duomenų tvarkymo sistemas ir procedūras, įskaitant duomenų rinkimo, duomenų analizės, duomenų žymėjimo, duomenų laikymo, duomenų filtravimo, duomenų gavybos, duomenų apibendrinimo, duomenų saugojimo ir bet kokią kitą su duomenimis susijusią veiklą, kuri atliekama prieš didelės rizikos DI sistemą pateikiant rinkai arba pradedant naudoti ir kuri atliekama tuo tikslu; g) 9 straipsnyje nurodytą rizikos valdymo sistemą; h) priežiūros po pateikimo rinkai sistemos nustatymą, įgyvendinimą ir priežiūrą pagal 61 straipsnį;	Didelės rizikos DI sistemų tiekėjai įdiegia kokybės valdymo sistemą, kuria užtikrinama atitiktis šiam reglamentui. Ta sistema sistemingai ir tvarkingai įtvirtinama rašytinės politikos, procedūrų ir nurodymų dokumentuose ir apima bent šiuos aspektus: a) atitikties reglamentuojamiems reikalavimams strategiją, apimančią atitikties vertinimo procedūrų ir didelės rizikos DI sistemos pakeitimų valdymo procedūrų laikymąsi; b) metodus, procedūras ir sisteminius veiksmus, taikytinus projektuojant didelės rizikos DI sistemą, vykdant jos projekto kontrolę ir tikrinimą; c) metodus, procedūras ir sisteminius veiksmus, taikytinus kuriant didelės rizikos DI sistemą, vykdant jos kokybės kontrolę ir užtikrinant jos kokybę; d) tikrinimo, bandymo ir validavimo procedūras, atliktinas prieš kuriant didelės rizikos DI sistemą, jos kūrimo metu ir ją sukūrus, ir jų atlikimo dažnumą; e) taikytinas technines specifikacijas, įskaitant standartus, ir, jei atitinkami darnieji standartai taikomi ne visa apimtimi, priemonės, naudotinas siekiant užtikrinti, kad didelės rizikos DI sistema atitiktų šios antraštinės dalies 2 skyriuje nustatytus reikalavimus; f) duomenų tvarkymo sistemas ir procedūras, įskaitant duomenų rinkimo, duomenų analizės, duomenų žymėjimo, duomenų laikymo, duomenų filtravimo, duomenų gavybos, duomenų apibendrinimo, duomenų saugojimo ir bet kokią kitą su duomenimis susijusią veiklą, kuri atliekama prieš didelės rizikos DI sistemą pateikiant rinkai arba pradedant naudoti ir kuri atliekama tuo tikslu; g) 9 straipsnyje nurodytą rizikos valdymo sistemą; h) priežiūros po pateikimo rinkai sistemos nustatymą, įgyvendinimą ir priežiūrą pagal 61 straipsnį;

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
i) pranešimo apie didelius incidentus ir veikimo sutrikimus pagal 62 straipsnį procedūras;	i) pranešimo apie didelius incidentus ir veikimo sutrikimus pagal 62 straipsnį procedūras;
j) ryšių su nacionalinėmis ir kitomis kompetentingomis institucijomis, įskaitant sektorių kompetentingas institucijas, teikiančiomis arba palaikančiomis prieigą prie duomenų, notifikuotosiomis įstaigomis, kitais veiklos vykdytojais, klientais ar kitais suinteresuotaisiais subjektais palaikymą;	j) ryšių su nacionalinėmis ir kitomis kompetentingomis institucijomis, įskaitant sektorių kompetentingas institucijas, teikiančiomis arba palaikančiomis prieigą prie duomenų, notifikuotosiomis įstaigomis, kitais veiklos vykdytojais, klientais ar kitais suinteresuotaisiais subjektais palaikymą;
k) visų svarbių dokumentų ir informacijos registravimo sistemas ir procedūras;	k) visų svarbių dokumentų ir informacijos registravimo sistemas ir procedūras;
l) išteklių valdymą, įskaitant su tiekimo saugumu susijusias priemones;	l) išteklių valdymą, įskaitant su tiekimo saugumu susijusias priemones;
m) atskaitomybės sistemą, kurioje nustatyta vadovybės ir kitų darbuotojų atsakomybė, apimanti visus šioje dalyje išvardytus aspektus.	m) atskaitomybės sistemą, kurioje nustatyta vadovybės ir kitų darbuotojų atsakomybė, apimanti visus šioje dalyje išvardytus aspektus;
	n) priemonės, kuriomis siekiama užkirsti kelią bet kokiai nepagrįstai diskriminacijai dėl lyties, etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos ar bet kokios kitos priežasties; o) paaiškinimą, kaip kuriant didelės rizikos DI sistemą buvo atsižvelgta į etines problemas.

Paaiškinimas

Šiuo papildymu pabrėžiama, kad įtraukimas ir kova su nepagrįsta diskriminacija turėtų būti svarbūs kokybės valdymo sistemos elementai.

Sistemoje turi būti atsižvelgiama į etines vertybes, kurias DI sistemos naudotojas nori įtraukti arba kurių tiekėjas gali pagrįstai tikėtis, kad jos bus susietos su didelės rizikos dirbtinio intelekto sistema. Tiekėjas turėtų gebėti paaiškinti, kaip jis į tai atsižvelgė.

23 pakeitimas

19 straipsnio 1 dalis

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
Didelės rizikos DI sistemų tiekėjai užtikrina, kad prieš tas sistemas pateikiant rinkai arba pradedant naudoti būtų pagal 43 straipsnį atliekama atitinkama jų atitikties vertinimo procedūra. Jeigu atlikus tą atitikties vertinimą nustatoma, kad DI sistemos atitinka šios antraštinės dalies 2 skyriuje nustatytus reikalavimus, tiekėjai parengia ES atitikties deklaraciją pagal 48 straipsnį ir pažymi sistemą CE atitikties ženklu pagal 49 straipsnį.	Didelės rizikos DI sistemų tiekėjai užtikrina, kad prieš tas sistemas pateikiant rinkai arba pradedant naudoti būtų pagal 43 straipsnį atliekama atitinkama jų atitikties vertinimo procedūra. Jeigu atlikus tą atitikties vertinimą nustatoma, kad DI sistemos atitinka šios antraštinės dalies 2 skyriuje nustatytus reikalavimus, tiekėjai parengia ES atitikties deklaraciją pagal 48 straipsnį ir pažymi sistemą CE atitikties ženklu pagal 49 straipsnį. Didelės rizikos DI sistemų tiekėjai viešai priimanamoje vietoje skelbia ES atitikties deklaraciją ir atitikties vertinimo santrauką.

Paaiškinimas

Siekiant sustiprinti pasitikėjimo ekosistemą DI sistemose, didelės rizikos dirbtinio intelekto sistemų tiekėjai turėtų veikti atvirai. Todėl visuomenei turėtų būti suteikta galimybė patikrinti, ar atitiktis vertinimas buvo atliktas tinkamai pagal reglamento nuostatas.

24 pakeitimas

29 straipsnis. Po 6 dalies įrašyti naują dalį:

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
	<i>Didelės rizikos DI sistemų naudotojai atlieka etinį vertinimą prieš sistemai pradedant veikti. Jie turi gebėti paaiškinti galimą technologijų diegimo poveikį asmenims ir visuomenei. Jie nurodo DI sistemos diegimo tikslus, pagrindines vertybes ir kaip jos buvo nustatytos, taip pat nurodo, ar į jas buvo atsižvelgta sistemoje. Jie įvertina faktinį sistemos poveikį žmonėms ir visuomenei per visą DI sistemos gyvavimo ciklą.</i>

Paaiškinimas

Etika yra plati sąvoka. Yra daug būdų laikytis etikos technologijų srityje, tiek teorinio pagrindimo, tiek konkrečių metodikų, priemonių ir projektavimo vertybių požiūriu. Vertybės yra elementai, kuriuos tam tikri asmenys ar asmenų grupės laiko svarbiais. Jos gali būti konkrečios arba konceptualios. Svarbu išsaugoti įvairias moralines vertybes, kurias galima įgyvendinti, ir nuolat vertinti DI sistemos gyvavimo ciklą.

25 pakeitimas

52 straipsnio 1 dalis

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
Tiekėjai užtikrina, kad DI sistemos, kurių paskirtis – bendrauti su fiziniiais asmenimis, būtų suprojektuotos ir sukurtos taip, kad fiziniai asmenys būtų informuojami apie tai, kad bendrauja su DI sistema, nebent tai būtų akivaizdu iš aplinkybių ir naudojimo konteksto . Šis reikalavimas netaikomas DI sistemoms, kurias pagal teisės aktus leidžiama naudoti siekiant nustatyti nusikalstamas veikas, užkirsti joms kelią, jas tirti ir už jas patraukti baudžiamojon atsakomybėn, išskyrus atvejus, kai tomis sistemomis pranešimo apie nusikalstamą veiką tikslais leidžiama naudotis visuomenei.	Tiekėjai užtikrina, kad DI sistemos, kurių paskirtis – bendrauti su fiziniiais asmenimis, būtų suprojektuotos ir sukurtos taip, kad fiziniai asmenys būtų informuojami apie tai, kad bendrauja su DI sistema. Šis reikalavimas netaikomas DI sistemoms, kurias pagal teisės aktus leidžiama naudoti siekiant nustatyti nusikalstamas veikas, užkirsti joms kelią, jas tirti ir už jas patraukti baudžiamojon atsakomybėn, išskyrus atvejus, kai tomis sistemomis pranešimo apie nusikalstamą veiką tikslais leidžiama naudotis visuomenei. Neturi būti ribojama, kokie fiziniai ir kokį teisinį statusą turintys asmenys ir kokiais būdais gali sąveikauti su DI sistemomis.

Paaiškinimas

Kai technologiniai instrumentai naudojami kaip bendravimo su fiziniiais asmenimis priemonė, gali kilti pavojus, kad su tais instrumentais sąveikaujančių fizinių asmenų pasirinkimas bus ribotas. Fiziniai asmenys visada turėtų būti tinkamai informuojami visais atvejais, kai jie bendrauja su DI sistemomis, ir ši prievolė neturėtų priklausyti nuo tam tikros situacijos aiškinimo. Jų teisės turėtų būti užtikrintos visada sąveikaujant su DI sistemomis.

26 pakeitimas

57 straipsnio 1 dalis

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
Valdybą sudaro nacionalinės priežiūros institucijos, kurioms atstovauja tų institucijų vadovai arba lygiaverčiai aukšto rango pareigūnai, ir Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas. Kitos nacionalinės institucijos gali būti kviečiamos į posėdžius, kuriuose nagrinėjami joms svarbūs klausimai.	Valdybą sudaro nacionalinės priežiūros institucijos, kurioms atstovauja tų institucijų vadovai arba lygiaverčiai aukšto rango pareigūnai, ir Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas. Kitos nacionalinės, regionų ir vietos valdžios institucijos gali būti kviečiamos į posėdžius, kuriuose nagrinėjami joms svarbūs klausimai.

Paiškinimas

Vietos ir regionų valdžios institucijoms turėtų būti suteikta galimybė dalyvauti stebint dirbtinio intelekto sistemas ir teikti jų įgyvendinimo vietoje ataskaitas.

27 pakeitimas

58 straipsnis

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
Teikdama rekomendacijas ir pagalbą Komisijai pagal 56 straipsnio 2 dalį, Valdyba visų pirma:	Teikdama rekomendacijas ir pagalbą Komisijai pagal 56 straipsnio 2 dalį, Valdyba visų pirma:
a) renka ekspertines žinias ir geriausią patirtį ir ja dalijasi su valstybėmis narėmis;	a) renka ekspertines žinias ir geriausią patirtį ir ja dalijasi su valstybėmis narėmis, regionų ir vietos valdžios institucijomis ;
b) prisideda prie vienodos administracinės praktikos valstybėse narėse, be kita ko, susijusios su 53 straipsnyje nurodytos apribotos bandomosios reglamentavimo aplinkos veikimu;	b) prisideda prie vienodos administracinės praktikos valstybėse narėse, be kita ko, susijusios su 53 straipsnyje nurodytos apribotos bandomosios reglamentavimo aplinkos veikimu;
c) teikia nuomones, rekomendacijas arba rašytines pastabas klausimais, susijusiais su šio reglamento įgyvendinimu, visų pirma dėl	c) teikia nuomones, rekomendacijas arba rašytines pastabas klausimais, susijusiais su šio reglamento įgyvendinimu, visų pirma dėl
i) techninių specifikacijų arba esamų standartų, susijusių su III antraštinės dalies 2 skyriuje nustatytais reikalavimais,	i) techninių specifikacijų arba esamų standartų, susijusių su III antraštinės dalies 2 skyriuje nustatytais reikalavimais,
ii) 40 ir 41 straipsniuose nurodytų darnųjų standartų arba bendrųjų specifikacijų naudojimo,	ii) 40 ir 41 straipsniuose nurodytų darnųjų standartų arba bendrųjų specifikacijų naudojimo,
iii) rekomendacinių dokumentų, įskaitant rekomendacijas dėl 71 straipsnyje nurodytų administracinių būdų nustatymo, rengimo.	iii) rekomendacinių dokumentų, įskaitant rekomendacijas dėl 71 straipsnyje nurodytų administracinių būdų nustatymo, rengimo.

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
----------------------------	---------------

Paiškinimas

Vietos ir regionų valdžios institucijos yra arčiausiai vietos gyventojų ir ekonomikos. Kalbant apie dalijimąsi žiniomis, joms turėtų būti skiriamas tinkamas dėmesys.

28 pakeitimas

59 straipsnio 1 dalis

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
Kiekviena valstybė narė įsteigia arba paskiria nacionalines kompetentingas institucijas šio reglamento taikymui ir įgyvendinimui užtikrinti. Nacionalinių kompetentingų institucijų organizacinė struktūra turi būti tokia, kad būtų užtikrintas jų veiklos ir užduočių objektyvumas ir nešališkumas.	Kiekviena valstybė narė įsteigia arba paskiria nacionalines kompetentingas institucijas šio reglamento taikymui ir įgyvendinimui užtikrinti. Nacionalinių kompetentingų institucijų organizacinė struktūra turi būti tokia, kad būtų užtikrintas jų veiklos ir užduočių objektyvumas ir nešališkumas. Vietos ir regionų valdžios institucijos įgaliojamos vykdyti stebėsenos arba vykdymo užtikrinimo užduotis, kai valstybė narė mano, kad to reikia.

Paiškinimas

Reglamento taikymo ir jo priežiūros bei vykdymo užtikrinimo tikslais valstybė narė turėtų galėti stebėsenos arba vykdymo užtikrinimo užduotis pavesti vietos ir regionų valdžios institucijoms, kai tai būtina ir įmanoma. Šiuo požiūriu vietos ir regionų valdžios institucijoms turi būti teikiama parama ir organizuojami mokymai, kad jos visapusiškai galėtų vykdyti priežiūros ar vykdymo užtikrinimo užduotis.

29 pakeitimas

69 straipsnio 3 dalis

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
Elgesio kodeksus gali rengti atskiri DI sistemų tiekėjai arba jiems atstovaujančios organizacijos, arba ir vieni, ir kiti, be kita ko, įtraukdami naudotojus, suinteresuotuosius subjektus ir jiems atstovaujančias organizacijas. Elgesio kodeksai gali būti taikomi vienai ar daugiau DI sistemų, atsižvelgiant į atitinkamų sistemų numatytosios paskirties panašumą.	Elgesio kodeksus gali rengti nacionalinės, regionų ar vietos valdžios institucijos , atskiri DI sistemų tiekėjai arba jiems atstovaujančios organizacijos, arba ir vieni, ir kiti, be kita ko, įtraukdami naudotojus, suinteresuotuosius subjektus ir jiems atstovaujančias organizacijas. Elgesio kodeksai gali būti taikomi vienai ar daugiau DI sistemų, atsižvelgiant į atitinkamų sistemų numatytosios paskirties panašumą.

Paiškinimas

Nacionalinės, vietos ir regionų valdžios institucijoms turėtų būti suteikta teisiniai įgaliojimai rengti savo kuriamų ar naudojamų DI sistemų elgesio kodeksus.

30 pakeitimas

I PRIEDAS. 3 straipsnio 1 dalyje nurodyti dirbtinio intelekto metodai ir principai

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
	<i>Atsižvelgiant į dabartinę mokslo padėtį, dirbtinis intelektas apima šiuos metodus ir principus:</i>
a) Mašinų mokymosi principai, įskaitant prižiūrimą, neprižiūrimą ir sustiprintą mokymąsi, naudojant pačius įvairiausius metodus, įskaitant gilųjį mokymąsi;	a) Mašinų mokymosi principai, įskaitant prižiūrimą, neprižiūrimą ir sustiprintą mokymąsi, naudojant pačius įvairiausius metodus, įskaitant gilųjį mokymąsi;
b) logika ir žiniomis pagrįsti principai, įskaitant žinių pateikimą, induktyvųjį (loginį) programavimą, žinių bazę, išvadų ir dedukciniai mechanizmai, (simbolinis) argumentavimas ir ekspertų sistemos;	b) logika ir žiniomis pagrįsti principai, įskaitant žinių pateikimą, induktyvųjį (loginį) programavimą, žinių bazę, išvadų ir dedukciniai mechanizmai, (simbolinis) argumentavimas ir ekspertų sistemos;
c) statistiniai metodai, Bajeso įvertis, paieškos ir optimizavimo metodai.	c) statistiniai metodai, Bajeso įvertis, paieškos ir optimizavimo metodai;

Paaiškinimas

Dirbtinio intelekto metodų apibrėžtis ir sąrašas turėtų būti orientuoti į ateitį. Konkrečių metodų ir principų, naudojamų dirbtinio intelekto sistemoms kurti, sąrašas neturėtų būti baigtinis. Be to, turi būti aišku, kad jis grindžiamas dabartine mokslo padėtimi.

31 pakeitimas

III PRIEDO 1–5 punktai

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
Didelės rizikos DI sistemos pagal 6 straipsnio 2 dalį ir bet kurioje iš toliau nurodytų sričių išvardytos DI sistemos:	Didelės rizikos DI sistemos pagal 6 straipsnio 2 dalį ir bet kurioje iš toliau nurodytų sričių išvardytos DI sistemos:
1. Biometrinis tapatybės nustatymas ir fizinių asmenų kategorizavimas:	1. Biometrinis tapatybės nustatymas ir fizinių asmenų kategorizavimas:
a) DI sistemos, kurias numatoma naudoti kaip tikralaikio ir netikralaikio nuotolinio biometrinio fizinių asmenų tapatybės nustatymo sistemas.	a) DI sistemos, kurias numatoma naudoti kaip tikralaikio ir netikralaikio nuotolinio biometrinio fizinių asmenų tapatybės nustatymo sistemas.
2. Ypatingos svarbos infrastruktūros objektų valdymas ir naudojimas:	2. Ypatingos svarbos infrastruktūros objektų valdymas ir naudojimas:
a) DI sistemos, kurias numatoma naudoti kaip saugos komponentus valdant ir užtikrinant kelių eismą ir vandens, dujų, šilumos ir elektros energijos tiekimą.	a) DI sistemos, kurias numatoma naudoti kaip saugos komponentus valdant ir užtikrinant kelių eismą ir vandens, dujų, šilumos ir elektros energijos tiekimą, <i>taip pat ryšių, vandens ir interneto tiekimo infrastruktūroje.</i>

Komisijos siūlomas tekstas	RK pakeitimas
3. Švietimas ir profesinis mokymas:	3. Švietimas ir profesinis mokymas:
a) DI sistemos, kurias numatoma naudoti siekiant priimti sprendimą dėl fizinių asmenų priėmimo arba paskyrimo į švietimo ir profesinio mokymo įstaigas;	a) DI sistemos, kurias numatoma naudoti siekiant priimti sprendimą dėl fizinių asmenų priėmimo arba paskyrimo į švietimo ir profesinio mokymo įstaigas;
b) DI sistemos, kurias numatoma naudoti studentų, besimokančių švietimo ir profesinio mokymo įstaigose, įvertinimo tikslais ir siekiant įvertinti testų, kurių paprastai reikalaujama priimant į švietimo įstaigas, dalyvius.	b) DI sistemos, kurias numatoma naudoti studentų, besimokančių švietimo ir profesinio mokymo įstaigose, įvertinimo tikslais ir siekiant įvertinti testų, kurių paprastai reikalaujama priimant į švietimo įstaigas, dalyvius.
4. Užimtumas, darbuotojų valdymas ir galimybė dirbti savarankiškai:	4. Užimtumas, darbuotojų valdymas ir galimybė dirbti savarankiškai:
a) DI sistemos, kurias numatoma naudoti fizinių asmenų įdarbinimo arba atrankos tikslais, visų pirma skelbiant apie laisvas darbo vietas, tikrinant ar filtruojant paraiškas, vertinant kandidatus per pokalbius ar testus;	a) DI sistemos, kurias numatoma naudoti fizinių asmenų įdarbinimo arba atrankos tikslais, visų pirma skelbiant apie laisvas darbo vietas, tikrinant ar filtruojant paraiškas, vertinant kandidatus per pokalbius ar testus;
b) DI sistemos, kurias numatyta naudoti priimant sprendimus dėl paaukštinimo arba sutartinių darbo santykių nutraukimo, siekiant paskirstyti užduotis ir stebėti bei įvertinti tokiuose santykiuose dalyvaujančių asmenų rezultatus ir elgesį.	b) DI sistemos, kurias numatyta naudoti priimant sprendimus dėl paaukštinimo arba sutartinių darbo santykių nutraukimo, siekiant paskirstyti užduotis ir stebėti bei įvertinti tokiuose santykiuose dalyvaujančių asmenų rezultatus ir elgesį.
5. Galimybė gauti esmines privačias paslaugas ir viešąsias paslaugas ir išmokas ir naudojimąsi jomis:	5. Galimybė gauti esmines privačias paslaugas ir viešąsias paslaugas ir išmokas ir naudojimąsi jomis:
a) DI sistemos, kurias numatoma naudoti valdžios institucijose arba jų vardu siekiant įvertinti fizinių asmenų tinkamumą gauti viešosios paramos išmokas ir paslaugas, taip pat vertinant tokių išmokų ir paslaugų suteikimą, apimtį sumažinimą, panaikinimą arba susigrąžinimą;	a) DI sistemos, kurias numatoma naudoti valdžios institucijose arba jų vardu siekiant įvertinti ir priimti sprendimą dėl fizinių asmenų tinkamumo gauti viešosios paramos išmokas ir paslaugas, taip pat vertinant tokių išmokų ir paslaugų suteikimą, apimtį sumažinimą, panaikinimą arba susigrąžinimą;
b) DI sistemos, kurias numatoma naudoti siekiant įvertinti fizinių asmenų kreditingumą arba nustatyti jų kredito reitingą, išskyrus atvejus, kai DI sistemas smulkieji tiekėjai pradeda naudoti savo reikmėms;	b) DI sistemos, kurias numatoma naudoti siekiant apibrėžti fizinių asmenų kreditingumą arba nustatyti jų kredito reitingą, išskyrus atvejus, kai DI sistemas smulkieji tiekėjai pradeda naudoti savo reikmėms;
c) DI sistemos, kurias numatoma naudoti teikiant arba nustatant prioritetas teiktinas skubias pirmosios pagalbos paslaugas, įskaitant ugniagesių ir medicininių pagalbos paslaugas.	c) DI sistemos, kurias numatoma naudoti teikiant arba nustatant prioritetas teiktinas skubias pirmosios pagalbos paslaugas, įskaitant ugniagesių ir medicininių pagalbos paslaugas.

Paiškinimas

Telekomunikacijų, vandens ir interneto tiekimo infrastruktūra yra ypatingos svarbos infrastruktūros dalis.

Dirbtinio intelekto sistemos priskyrimas didelės rizikos sistemai priklauso nuo to, ar tokios sistemos gali kelti realų pavojų piliečiams. Vien analitinis ir teorinis asmenų tinkamumo gauti viešąsias paslaugas vertinimas savaime nekelia didelės rizikos. Veiksmazodžiu „įvertinti“ papildant žodžius „priimti sprendimą“ pabrėžiama, kad priimant sprendimą ši rizika iš tiesų kyla, visų pirma susijusių asmenų atžvilgiu.

II. POLITINĖS REKOMENDACIJOS

EUROPOS REGIONŲ KOMITETAS

Kompetencijos ekosistema

1. pabrėžia, kad Komisijos tikslą pasiekti, kad ES taptų pasauline į žmogų orientuoto dirbtinio intelekto (DI) plėtros lydere, bus galima įgyvendinti tik tuo atveju, jei vietos ir regionų valdžios institucijos užims tvirtą poziciją šiame procese. Vietos ir regionų valdžios institucijos gali geriausiai padėti sukurti aplinką, palankią didesnėms investicijoms į DI ateityje, ir skatinti pasitikėjimą šia technologija;
2. pabrėžia, kad svarbu ne tik įtraukti vietos ir regionų valdžios institucijas, bet ir joms teikti paramą ir mokymus siekiant stiprinti jų kompetenciją šioje srityje, ypač atsižvelgiant į tai, kad jos gali atlikti priežiūros ir vykdymo užtikrinimo funkcijas;
3. pažymi, kad dirbtiniam intelektui plėtoti bus skiriamos ES lėšos, tačiau atkreipia dėmesį į metodo nenuoseklumą, atsirandantį dėl programų įvairovės, o dėl to didėja susiskaidymo ir dubliavimosi rizika;
4. todėl ragina Komisiją sukurti ir susieti tvirtas ir daugialypes bendras duomenų erdves, kurios padėtų išspręsti visuomenės problemas naudojant viešuosius ir privačius duomenis. Tam visų pirma reikia suderinti teisės aktų iniciatyvas su Europos duomenų strategija;

Pasitikėjimo ekosistema

5. apgailestauja, kad pasiūlyme dėl reglamento nėra nuorodos į vietos ir regionų valdžios institucijas, nors teisinė sistema taikoma ir viešiesiems, ir privatiems subjektams;
6. šiuo tikslu atkreipia dėmesį, kad DI sistemos gali atlikti svarbų vaidmenį vietos ir regionų valdžios institucijoms bendraujant su piliečiais ir teikiant paslaugas. Be to, DI sistemos taip pat turi potencialą padidinti viešojo sektoriaus veiksmingumą ir padėti vietos ir regionų valdžios institucijoms vietos ir regionų lygmeniu atlikti pakeitimus, kurie yra būtini žaliajai ir skaitmeninei pertvarkai įgyvendinti. Todėl svarbu, kad į vietos ir regionų valdžios institucijų įgytą patirtį būtų atsižvelgiama šiuo metu persvarstant reglamentą;
7. ragina tiksliau apibrėžti sąvokas „tiekėjas“ ir „naudotojas“, ypač tais atvejais, kai įmonės, mokslinių tyrimų institutai, valdžios institucijos ir piliečiai kartu kuria ir bando dirbtinio intelekto sistemas „gyvosiose laboratorijose“. Deramas dėmesys taip pat turėtų būti skiriamas piliečiams arba vartotojams, kuriems daro poveikį profesionalių naudotojų naudojamų DI grindžiamų sistemų sprendimai;
8. pabrėžia, kad reikia iš anksto konsultuotis su atitinkamomis vietos ir regionų valdžios institucijomis, kai viešosiose erdvėse teisėsaugos tikslais naudojamos tikralaikio nuotolinio biometrinio fizinių asmenų tapatybės nustatymo dirbtinio intelekto sistemos;
9. palankiai vertina Europos Komisijos viešas konsultacijas dėl civilinės atsakomybės taisyklių pritaikymo prie konkrečių skaitmeninio amžiaus ir dirbtinio intelekto uždavinių ⁽¹⁾ ir tikisi, kad joms pasibaigus bus atnaujinta sistema, kurios tikslas – užtikrinti, kad vartotojams būtų atlyginta dirbtinio intelekto prietaikų padaryta žala;
10. kelia klausimą, kodėl DI sistemos, naudojamos demokratiniuose procesuose, pavyzdžiui, rinkimuose, neįtrauktos į didelės rizikos dirbtinio intelekto sistemų sąrašą;
11. primygtinai ragina didelės rizikos dirbtinio intelekto sistemoms taikyti tokius pačius skaidrumo ir informavimo reikalavimus fiziniams asmenims, kokie šiuo metu taikomi naudotojams;
12. pažymi, kad socialinių reitingų naudojimas kelia didelę grėsmę ir daro didelį poveikį žmogaus teisėms;
13. šiomis aplinkybėmis labai skeptiškai vertina dvi reglamente ⁽²⁾ pateiktas situacijas siekiant nustatyti, kada socialinis reitingas lemia žalingą ar nepalankų elgesį su asmenimis ar asmenų grupėmis, nes labai sunku nustatyti tokias situacijas. Šiomis aplinkybėmis Komitetas primygtinai ragina aiškiai suformuluoti griežtas apsaugos priemones siekiant užtikrinti, kad nebus apeinamas draudimas taikyti socialinių reitingų praktiką;

⁽¹⁾ https://ec.europa.eu/info/law/---/initiatives/12979-Civil-liability-adapting-liability-rules-to-the-digital-age-and-artificial-intelligence/public-consultation_lt

⁽²⁾ 5 straipsnio 1 dalies c punktas.

14. atkreipia dėmesį į tai, kad reglamento konstatuojamosiose dalyse išsamiai aptariama rizika, kuri kyla fiziniams asmenims dėl jų sąveikos su didelės rizikos dirbtinio intelekto sistemomis, visų pirma kalbant apie švietimą, mokymą, užimtumą, žmoniškųjų išteklių valdymą, galimybes dirbti savarankiškai arba galimybes naudotis tam tikromis esminėmis viešosiomis ir privačiosiomis paslaugomis ir teisėmis naudotis;

15. ragina Komisiją išsamiau išnagrinėti dirbtinio intelekto sistemų, skirtų naudoti valdžios institucijoms, didelės rizikos klasifikaciją ⁽³⁾;

16. pageidauja, kad valdžios institucija *ex ante* pateiktų tvirtą nuomonę dėl reglamento nuostatų, taip pat ir susijusių su Bendruoju duomenų apsaugos reglamentu, aiškinimo. Taip padidės teisinis tikrumas ir bus sumažintos dirbtinio intelekto sistemų kūrimo ir diegimo išlaidos;

17. todėl pabrėžia, kad svarbu aiškiai suformuluoti reglamentą, kuris padeda sukurti pasitikėjimo ekosistemą ir panaikinti teisinį netikrumą, susijusį su dirbtinio intelekto sistemų kūrimu ir naudojimu. Taip būtų išvengta neteisingo siūlomų reikalavimų aiškinimo ir sumažėtų rizika, susijusi su netinkamu dirbtinio intelekto prietaikų valdymu, tokiu būdu padidėtų reglamento veiksmingumas ir sankcijų patikimumas. Kartu, laikantis Europos Komisijos geresnio reglamentavimo darbotvarkės, labai svarbu anksti nustatyti ir panaikinti galimą dubliavimąsi ir (arba) prieštaravimus esamoms taisyklėms;

18. pažymi, kad daugelis vietos ir regionų valdžios institucijų naudoja tas pačias dirbtinio intelekto sistemas panašioms užduotims atlikti. Daugeliu atvejų šias sistemas kuria privačios bendrovės;

19. pažymi, kad pasiūlymas nėra vienintelis dokumentas piliečių teisėms užtikrinti, todėl turi būti vertinamas atsižvelgiant į esamus teisės aktus. Taigi, valstybės narės raginamos užtikrinti, kad nuolat būtų imtasi būtinų administracinių priemonių siekiant atsižvelgti į dirbtinio intelekto naudojimo viešajame sektoriuje teikiamas galimybes ir keliamą riziką;

20. pažymi, kad būtent įmonės ir notifikuotosios įstaigos aiškina Europos ir nacionalines taisykles atlikdamos atitikties vertinimą, todėl šis aiškinimas atspindi vietos ir regionų valdžios institucijų, naudojančių šias dirbtinio intelekto sistemas, praktikoje. Todėl sunku nustatyti, koku mastu šiose DI sistemose galima atsižvelgti į vietos ir regioninę politiką. Todėl Komitetas atkreipia dėmesį į konkrečius vietos ir regionų valdžios institucijų poreikius ir į tai, kad visiems tinkantis metodas gali sumažinti dirbtinio intelekto sistemų veiksmingumą tenkinant šiuos poreikius. Be to, Komitetas siūlo, kad valstybėms narėms būtų suteikti įgaliojimai reguliuoti didelės rizikos dirbtinio intelekto sistemas dėl svarbių ir pagrįstų viešojo intereso priežasčių;

21. atsižvelgdamas į tai ragina užtikrinti, kad atitikties vertinimai būtų skaidrūs ir viešai prieinami. Be to, vietos ir regionų valdžios institucijoms taip pat turėtų būti suteikta galimybė dalyvauti stebint dirbtinio intelekto sistemas, teikti jų taikymo vietoje ataskaitas ir oficialiai prisidėti prie Europos Komisijos atliekamo reglamento įgyvendinimo vertinimo;

22. pabrėžia, kad reikia sukurti tinkamas teises, metodines ir etines sąlygas, kad būtų galima taikyti „apribotą bandomąją reglamentavimo aplinką“ siekiant plėtoti technologijas, rengti teisės aktus ir juos vertinti. Be to, turėtų būti nustatyti aiškūs kriterijai, pagal kuriuos bendrovėms būtų leidžiama patekti į apribotą bandomąją reglamentavimo aplinką. Siekiant užtikrinti, kad vartotojų organizacijos galėtų užtikrinti Dirbtinio intelekto akto nuostatų vykdymą, pastarasis turi būti įtrauktas į Europos direktyvos dėl atstovaujiamųjų ieškinių siekiant apsaugoti vartotojų kolektyvinius interesus ((ES) 2020/1828) I priedą;

Informacinės kampanijos

23. pabrėžia viešųjų kampanijų svarbą, kad plačioji visuomenė būtų informuojama ir supažindinama su egzistuojančiomis DI sistemomis, jų naudingumu ir galima rizika; be to, pabrėžia, kad vartotojams reikia kuo skubiau pateikti išsamios informacijos apie sprendimų priėmimą naudojant dirbtinį intelektą ir (arba) techniką; šiuo tikslu prašo Europos Komisijos tokioms kampanijoms skirti finansavimą;

⁽³⁾ III priedo 5a punktas.

Administracinės kliūtys

24. reiškia susirūpinimą dėl administracinės naštos, kuri gali susidaryti dėl siūlomo reglamento. Administracinė našta gali trukdyti mažosioms ir vidutinėms įmonėms bei vietos ir regionų valdžios institucijoms skatinti inovacijas ir diegti dirbtinio intelekto sistemas ⁽⁴⁾;

Proporcingumas ir subsidarumas

25. mano, kad pasiūlymas dėl reglamento atitinka proporcingumo ir subsidarumo principus. ES veiksmų šioje srityje pridėtinė vertė ir atitinkamas Komisijos pasirinktas teisinis pagrindas yra aiškūs ir nuoseklūs. Į poveikio vertinimą įtrauktas atskiras skirsnis dėl subsidarumo. Be to, iki 2021 m. rugsėjo 2 d. nustatyto paraiškų pateikimo termino nė vienas nacionalinis parlamentas nepateikė pagrįstos nuomonės dėl subsidarumo principo nesilaikymo.

Bruselis, 2021 m. gruodžio 2 d.

*Europos regionų komiteto
pirmininkas*

Apostolos TZITZIKOSTAS

⁽⁴⁾ Neseniai Europos Komisijos užsakymu atliktame tyrime (*Study to Support an Impact Assessment of Regulatory Requirements for Artificial Intelligence in Europe*, p. 12) apskaičiuota, kad, remiantis pagrįstomis prielaidomis, dirbtinio intelekto sistemos sertifikavimas galėtų kainuoti vidutiniškai nuo 16 800 iki 23 000 EUR arba sudaryti maždaug 10–14 proc. kūrimo išlaidų.

ISSN 1977-0960 (elektroninis leidimas)
ISSN 1725-521X (popierinis leidimas)

Europos Sąjungos
leidinių biuras
L-2985 Liuksemburgas
LUXEMBURGAS

LT